

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"י

קדושת ציון

התאחדות ההודים לדרישת ציון על מדינת הקודש

תוכן הענינים

- ג כ"ק האדמו"ר מאוסטרובצה
- ה מעט גרגירים ממעשי הגרז"נ זצ"ל
- יד בעקבות הסה"ק 'אם הבנים שמחה'
- יז הגאון רבי חיים זאב מלינוביץ זצ"ל
- כב להוציא מבית כלל יושבי חושך
- כז יהודי הגולה בדרישת ציון עטה"ק
- לב שורש האנטישמיות
- לז עלית תלמידי הגר"א ומטרתה
- מ רבי נח גד ויינטרוב - פורץ הדרך לא"י
- מד עיונים בדרכי העבודה
- מט רשמים מטיול אגודת 'קדושת ציון'
- נב צפת פתאום תבנה
- ס הגאולה השלמה והתיקון הרוחני

גליון
מוגדל 64
עמודים

דבר המערכת

קוראים יקרים,

אנספה לתאר בפניכם מקצת ממה שעבר עלינו מספר ימים לפני ראש השנה. אך לשם כך צריך להבין את מהלך הוצאת העלון מדי חודש בחודשו...

הבשורה שעוברת באישון ליל: 'העלון הודפס'...
ההודעה שנשלחת בסוף יום: 'העלון חולק למנויים'.

כך זה מדי חודש. קשה לתאר במילים את הסיפוק הרב, שיש לתלמידי החכמים המהווים את שלד המערכת של העלון, ביוזעם שהמאמר בו השקיעו את תמצית תורתם כעת מחולק, ואכן יש פרי לעמלם. זה דבר שצריך להרגיש כדי להבין. ואנשי המערכת - עבדכם הנאמן ושאר האנשים המסורים - כולם זורחים מאושר כאשר אלפי יהודים מתחזקים ומתעלים במצוות ישוב א"י, באהבת הארץ והאומה, בהבנת עומק משמעותה של הברית שלנו עם בורא עולם, בציפיה אמיתית לגאולה שלמה ולתיקון עולם במלכות ש-די. אנשי ההפצה, שהדידו שינה מעיניהם ועשו לילות כימים - רואים סיפוק במעשי ידיהם, והמשוב החיובי והתגובות הנלהבות שמגיעות אלינו בעל-פה וכתב מעודדים ונותנים כח להמשיך במסע.

והנה הפעם, לאחר עשרות לילות וימים של עבודה במהלך חודשי אב ואלול של צוות ובתוכו רבנים, עורכים וכותבים, מגיחים, מעמדים ומעצבים, ואחר שבאמת הצלחנו להוציא עלון מושקע במיוחד ומוגדל לכבוד החגים, הגיע היום הגדול של ההדפסה... והבשורה על הדפסת העלון מתמהמהת... האכזבה קשה... מנסים בזהירות לברר, האם באמת העמל יורד לריק, או שיש סיכוי... בתחילה אנו מבינים, כי מדובר בעיכוב קל, אחר-כך בעיכוב קצת יותר משמעותי, ובסוף... נחמה פורתא התנחמנו במהדרות הדוא"ל שהגיעה לאלפי קוראים, אך מובן, שאין הדבר דומה...
קשה לתאר את התחושה, אבל עם המציאות צריך להתמודד, והדבר אינו קל.

ואז מבליחה בי המחשבה - הרי לא מדובר כאן בעוד עלון, זה לא שמיישהו ביקש להעלות את הגיגיו על הכתב, או להוציא נייר לעילוי נשמת סבתא שלו. זהו עלון אחד ויחודי, שעוסק בנושא הברית שלנו עם בורא

קדושת ציון

מו"ל עמותת 'קדושת ציון'
עורך ראשי הרב יהודה אפשטיין
עורך משנה הרב פסח הלפרין
עמוד מוכן מירא דקיא

כותבים משתתפים

הרב יהודה אפשטיין
הרב יואל ברמן
הרב מאיר גולדמינץ
הרב שלמה קושלבסקי
הרב משה מלוביצקי
הרב אליהו ברים
הרב חיים דוידוביץ'
הרב שמואל יוסף שיינרמן
הרב יצחק ברזילי
הרב דוד מאירוביץ

מדורים

דעת תורה
דעת ציון
מסילת ציון
קומו ונעלה ציון
דבריהם הם זכרונם
מחזה ישעיהו
מקומות בארץ
זכור ימות עולם

ועדת ביקורת

דוא"ל 7694342@GMAIL.COM

מחלקת הפצה 052-7628803

דוא"ל Y0527628803@GMAIL.COM

אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות

שאלות בכל ענין, להצטרפות

ל'קבוצת השליחה, ולכ"כ ענין אחר

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

079-5383396

077-3181693

כ"ק האדמו"ר מאוסטרובצה זצוק"ל

הגאון רבי מאיר יחיאל הלוי הולשטון

בענין מצות ישיבת ארץ-ישראל

נראה לי מצות ישיבת ארץ-ישראל הוא

מצות עשה עוד מזמן אברהם אבינו ע"ה ממה שנאמר לו 'לך לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך ואעשך שם לגוי גדול, הנה היתה מצות עשה לו ולזרעו להיות בא"י והוא כמצות מילה שהיתה המצות עשה עוד מזמן אברהם אבינו ע"ה, וראיה לזה ממדרש רבה (פ' ושלח) ע"פ וירא יעקב מאוד - "אמר יעקב כל השנים הללו הוא יושב בא"י שמא הוא בא עלי מכח ישיבת ארץ ישראל", הרי מזה שהמצוה היתה לזרעו של אברהם אבינו עוד מימי אברהם, ובודאי שמצווים היו ע"ז, דבסוטה (דף כ"א) פריך הגמ' על מש"כ במשנה 'אם יש לה

זכות תולה לה' - "זכות דמאי, אילימא זכות דתורה, מי מגנא כולי האי, והרי אינה מצווה ועושה היא", ואם נאמר שעשו לא היה מצווה ע"ז, למה מתירא יעקב מעשו שתגן עליו מצות ישיבת ארץ-ישראל, והרי מצוה שאינו מצווה ועושה אינה מגינה, אלא ודאי דמצווים היו ע"ז זרעו של אברהם מימי אברהם.

[*] מתוך ספרו 'מאיר עיני חכמים' מהדורה תנינא, שיחות, עמ' 52.

ובזה נראה לפרש ג"כ מה שאחז"ל (מ"ר דניס פ"ג) - "יוסף הודה בארצו, גבירתו אומרת ראו הביא לנו איש עברי וגו' ולא כפר אלא אמר גנב גנבתי מארץ העברים -

נקבר בארצו, משה שלא הודה בארצו, שבנות יתרו אמרו איש מצרי הצילנו מיד הרועים והיה שומע ושותף - לפיכך לא נקבר בארצו" ע"כ. והוא תמוה, שהרי יוסף בא מארץ העברים, לכן אמר שהוא עברי, אבל משה הרי בא ממצרים, לכן אמר שהוא מצרי ע"ש ארצו, אבל לפי הנ"ל יש ליישב זה, והוא דמאחר שנצטוו אברהם וזרעו לישוב תמיד בא"י, וישיבת מצרים רק לפי שעה היתה, הנה לפ"ז קביעת ישיבתם של בני"י היתה רק א"י, וישיבת מצרים היתה נקראת רק

ישיבת ארעי, וכדאי' בירושלמי מסכת בכורים ע"פ דכתיב (מקלס ט"ו) 'בית ישראל יושבים על אדמתם', דישיבת ישראל הוא רק על אדמתם, אבל בח"ל אין ישיבתם רק ישיבת ארעי, ולכן אין נקרא מקומן של ישראל רק א"י ולא חו"ל, ולכן אף שמרע"ה בא ממצרים, לא היה לו לקרוא עצמו ע"ש מצרים, שהוא דירת ארעי של ישראל, רק ע"ש א"י שנצטוו לזרעו, והוא דירת קבע של ישראל, ולפי שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, לכן נעשו מרע"ה על שנקרא עצמו ע"ש מצרים, שבשביל זה לא נקבר בא"י. ■

המשך דבר המערכת

גדולי ישראל. את המדינה היהודית הראשונה מאז ימי החשמונאים היינו מצפים שיקימו אנשים הדבקים בתורת ה' ובמצוותיו. אולם בעל התעלומות החליט על מהלך אחר, וכפי שאמר בשעתו הגה"צ רבי יצחק שלמה זילברמן זצ"ל - "אנחנו רצינו שהחפץ חיים יקים את מדינת ישראל. אך מה לעשות שהקב"ה רצה את בן-גוריון..."

ירושלים - עיר הנצח, אליה נכספנו אלפיים שנה, אליה התפללו יהודים בארבע קצוות הארץ, וקיוו ויחלו. מי חלם שנשוב אליה כמעט 'בעל-כרחנו', או אולי לא כמעט - בשל טעויות פוליטיות של מנהיגים ערביים, ש'הכריחו' את ממשלת ישראל המתיוונת לכבוש מקום, שמלכתחילה לא רצתה בו. וכי לזה חכינו אלפיים שנה?

הרשימה עוד ארוכה, אך העקרון ברור - יש לקב"ה מהלך, שבו הוא מוביל אותנו, והוא גילה לנו בברור מהי תכלית הבריאה - אותו יום

עולם ומימוש אותה ברית כאשר תבוא הגאולה השלמה. ואז נפל לי האסימון - הקב"ה מלמד אותנו לקח קריטי בדרכי הגאולה, לקח שמחובתנו ללמוד אם רצוננו ליטול חלק בתהליך האדיר.

לא תמיד הדברים מסתדרים לפי התכניות שלנו. לעיתים לוקח אותנו הקב"ה לסיבוב מעוקל ומפותל, ומלמד אותנו כי הוא בעל הבית, ולא אנחנו. נכון, עלינו לפעול בדרכי הטבע עליפי המציאות הנראית לעין ולעשות את מה שמוטל עלינו לפי אותה מציאות, אך בסופו של דבר - בורא עולם הוא שמחליט איך ומתי תקודם תכלית הבריאה.

ובעצם, מי שמתכוון היטב בתקופה בה אני חיים, בעיקר במאת השנים האחרונות, רואה שעקרון זה שזור היטב בהיסטוריה המנוהלת ביד אמן על-ידי מנהיג הבריה. אילו שאל אותנו, היינו 'מייעצים' לו להשיב את עם ישראל לארצו על-ידי שלומי אמוני ישראל, ובהנהגת

מכתב אישי

לחברים היקרים שלום וברכה!

עם תחילתה של שנה נוספת, אנחנו מביטים אחור על הפעילות מתוך תחושה של סיפוק מחד, וחרדה מאידך.

סיפוק - על-כך שבוכות הציבור הנפלא והמסור של קוראי העלון ותומכי האגודה הצלחנו להגיע לקהל יראי ה' בכל רחבי הארץ, והשנה אף זכינו לפרוץ אל מעבר לים לאחינו שבגולה, אשר זקוקים יותר מכל למסר של דרישת ציון על טהרת הקודש. הפעילים, המפיצים, התורמים והקוראים יעמדו כולם על הברכה ויזכו לחסד ה' להכתב ולהחתם לשנה טובה ומבורכת.

ומאידך - חרדה. חרדה מפני העול העצום שמוטל עלינו בתקופה כה קריטית לגורל האומה, וזאת ביוענו, כי קדושת ציון הוא הגוף היחיד בציבוריות כאן בארץ ובעולם כולו, אשר פועל למען העוד הנעלה של דרישת ציון על טהרת הקודש. העול הוא אדיר, המשמיות - מרובות ומורכבות, וההצלחה תלויה ועומדת בשאלה עד כמה ירתם הציבור שמבין את חשיבות הדברים לשאת בעול הכספי הכרוך בכך.

ברוך ה', זכינו לפעילים מסורים העושים ימים ולילות למען המטרה, זכינו לכותבים מהשורה הראשונה של יושבי בית המדרש וזכינו ולסייעתא דשמיא עצומה שמלווה אותנו כל העת, והיא שאפשר לנו להגיע עד כה. מה שאנו זקוקים לו כעת הוא תרומתכם הנדיבה, אשר תאפשר למהפכה להתרחב לאין ערוך, וככל שתהא זו תרומה קבועה - כך נוכל לבסס את הפעילות.

מי שמבין ומודה עם הדברים, חייב להרתם ולקחת חלק במפעל האדיר - שותפות של אמת במהפכה של קדושת ציון.

בברכת התורה,
הרב יהודה אפשטיין - יו"ר האגודה

והנה, דבריו לא נפלו על אזניים ערלות, ויותר מכך - עוד בטרם נכתבו זכינו להתארגנות מיוחדת במינה של אברכים מסלתה ושמנה של יהדות ארה"ב, אשר נקטו יוזמה מופלאה להעלות קהילות שלמות לארצנו, ובכך לפתור מספר בעיות, אשר היצר הרע מצא בהן מקום להתגדר ולמנוע מיהודים לעלות, כגון חינוך, תעסוקה ומנטליות. אותם אברכים החליטו להסיר את המעקשים מהדרך, וברוך ה' תנועת העליה כבר החלה, ועשרות משפחות כבר נרשמו והחלו בהכנות מעשיות לעלות בעקבות הנחשונים הראשונים. **הגאון רבי דוד קולודצקי**, ראש ישיבת 'עץ חיים' בלייקווד, נשא דברים נלהבים באספה אודות חיבורתה של ארץ-ישראל והאהבה שכל יהודי חייב לחוש כלפיה, ונראים הדברים, כאילו היו לקוחים מגליונות 'קדושת ציון'! אנו שמחים להגיש בפניכם את תרגום הדברים ללשון הקודש.

ואכן בימינו, ברוך ה', ניתן בנקל לעלות לארץ באמצעות טיסה של כמה שעות, ולאחרונה גם תנאי החיים כאן הולכים ונעשים נוחים יותר גם עבור מי שהורגל לצורת חיים מסוימת בנכר. חלק ניכר מפעילות האגודה עוסק בהנגשת האפשרויות השונות לבני חו"ל לעלות לארץ והצעה בפניהם של אפשרויות דיור, חינוך ותעסוקה באופן שיתאים לדרכם ולסגנונם. בחסדי ה' כבר רואים תוצאות שהולכות ומתרחקות להן בשטח, ואנו שמחים, כאמור, לבשר לכם בשורות מרנינות בתחום זה, מתוך תקווה שהתופעה תלך ותגבר. אך כל זאת לא היה אפשרי, אילו לא אותם גיבורים מלפני מאה שנה ויותר, אשר מסרו נפשם פשוטו כמשמעו על ישוב הארץ, ולא הרפו אף כשארעו להם אסונות קשים. מספר מאמרים בגליון זה מוקדשים לאותם גיבורים, ויהי רצון שנוזה לאמץ אל לבנו ולו משהו מאותה מסירות נפש רוויית הוד, אשר אבותינו היו חדוריים בה.

אחד מאותם גיבורים היה רבי נח גד ויינטרויב, ובמדור 'זכור ימות עולם' מביא הרב **שמואל יוסף שיינרמן** קוים לדמותו האגדית. מדובר בגאון מופלא, אשר מסר נפשו ממש למען ישיבת ארץ-ישראל, עלה וחי כאן במסירות נפש שלא תתואר, ודאג רבות גם למען עלית אחיו

נשגב בו ימלוך הוא לבדו בהר ציון. אבל הדרכים להגיע לשם - אינם בהכרח כפי שהדבר נראה לעינינו. אנחנו עושים את שלנו, כי כך צוינו, אך כל נחשוב שהקב"ה 'כפוף', חלילה, לתכניות שלנו.

עם הידיעה הזו, התנחמתי קמעה, והבנתי שכנראה לא היה צריך לצאת עלון בחגים האחרונים, וכפי ששנו רבותינו - "לא עלך המלאכה לגמור".

ועם זאת - "אין אתה בן-חורין לבטל ממנה!".

בגליון הקרוב נביא את כל אותם מאמרים נפלאים שהיו אמורים לראות אור בעלון הקודם, מלבד המאמרים אודות חגי תשרי, שיחכו לשעתם. ונקוה שאכן, נפיק את המירב מאותו לקח שלמדנו, נדע שגם דרכי הפעולה שאנו נוקטים בהן הן מוגבלות לרצונו של בורא עולם, והוא לבדו מוליך אותנו כאב רחום לעבר התכלית הנכספת, ועם זאת - נעשה את המיטב על-פי הבנת שכלנו המוגבל.

תקציר המאמרים

במדור 'דעת תורה' הבאנו את דברי האדמו"ר **מאסטרובצה**, רבי מאיר יחיאל הולשטוק, אשר היה ידוע בפרישותו וצדקותו, ובמשך ארבעים שנה היה שרוי בתענית, כרבי צדוק בשעתו. בדבריו הוא דן בתוקפה של מצות ישוב הארץ, ומוכיח, כי כבר בימי האבות היא נהגה, בדומה לברית המילה. ואכן, מסתברים הדברים, שמכיון שברית המילה אף היא נכרתה על נתינת הארץ לאברהם - אז גם החיוב לרשת את הארץ יהיה בגדר מצוה כבר מאותה העת.

הרב משה מלוביצקי במאמרו פונה ליושבי חו"ל מעומק לבו וקורא להם לשוב ולחיות לפני ה' בארצנו הקדושה. אחר שמרכז הכובד של עולם התורה חזר לארץ-ישראל, וכדברי מרן החזון איש באגרתו המפורסמת - ממילא כבר לא תעמוד להם ליושבי חו"ל העובדה, שהשכינה גלתה עם ישראל למרכזי התורה בתפוצות. השכינה כבר מזמן חזרה לארץ, ומה שנותר בחו"ל זה טומאת ארץ העמים ודם מליוני יהודים הספוגים באדמתה.

הפגמים שבלבו - ראוי לחזור היטב על מאמריו של הרב ברים מדי חודש ולסקל את אבני-הנגף העומדים לנו לרועץ בבואנו לעלות במסילה.

לפני כשנה, בראש חודש אלול שעבר, הלך לבית עולמו מורנו הגאון האדיר רבי זלמן נחמיה גולדברג, אשר בחייו גילם את אותה עבודת ה' מדודה בכל צעד ושעל ככל הליכותיו - בלימוד, בתפילה, בקיום המצוות ובחיי היום-יום. חתנו **הגאון רבי שלמה קושלבסקי** נעתר בחפץ-לב לבקשתנו, והוא פורס בפני הקוראים ראשי פרקים של מסכת חיים מופלאה של מבקש ה' אמיתי. זכות היא לאגודת 'קדושת ציון', שהראיון האחרון שהעניק הגאון האדיר בחייו היה לעלון זה, ולעד נזכור את עצותיו המועילות והמחכימות, ויותר מכך - את הרוגמא והמופת ששימש בחייו לכל מי שזכה להסתופף בצלו.

מלבד הגרז"ג גולדברג זצ"ל, איבד עולם הדיינות דמות נוספת לפני שנתיים, אשר הייתה ידועה יותר בקרב דוברי האנגלית שבינינו, אך תורתו מכרזת עליו בכל מקום כתלמיד חכם מובהק, אשר נקטף בדמי ימיו לפני שנתיים. מדובר בגאון רבי חיים זאב מלינוביץ', אשר תמך באגודתנו כמעט מיום הווסדה, ובניו וחתנו ניאותו להסב עמנו ולשתף אתכם, הקוראים, בפנינים יקרים מאוצר חכמתו.

במדור 'פנינים משולחנם של גדולי התורה' ממשיך **הרב בצלאל גז** לדלות מתורתו של הגאון האדיר בעל 'אם הבנים שמחה', והפעם הוא מתייחס לטענה הידועה כנגד דרישת ציון מצד זה שהחלוצים בשעתו היו חילונים פורקי-עול. הגאון הרב טייכטל מביא כדרכו ראיות רבות מחז"ל, ומוכיח כי שגבר מחשבותיו של בורא עולם ממחשבותינו, והוא לבדו מחליט כיצד תבוא גאולת ישראל, ולנו לא נותר אלא להודות על כל הטוב שגמלנו, גם כאשר זה בידי מי שבעיני בשר שלנו לא היה ראוי לכך. כאמור בתחילת הדברים, בחודש הקודם למדנו על בשרנו תוכנה מופלאה זו אף ביחס להוצאת העלון...

במאמרו של כותב השורות במדור 'דעת ציון' נתנה התייחסות לאמירה האומללה של שר

היהודים שכלל מקום. בחוגי החסידים נחשב רבי נח גד לאחד ממעתיקי השמועה, ויראתו שקדמה לחכמתו הייתה לשם דבר.

במאמר נוסף במדור 'זכור ימות עולם' עוסק **הרב יצחק ברזילי** בעליית תלמידי הגר"א, כאשר הוא מתמקד במניע הרעיוני שעמד מאחורי עליה זו - הלא היא דרישת ציון על טהרת הקודש והרצון לכונן כאן חיים יהודיים שלמים של אומה בארצה, ובכך להביא את הגאולה השלמה. הרעיונות הקבליים הנשגבים קבלו משמעות מוחשית ביותר בחיי המעשה, כראוי וכיאות לתלמידי הגר"א, אשר בבאורו על שיר השירים קבע יסוד מוצק בכל מחשבת היהדות, וז"ל - "ובזה מתורץ גם כן מה שהקשו כל הקדמונים, מה שלא נאמר בתורה שכר עולם הבא. כי עיקר עולם הבא הוא להשיב הנשמה למקורה לדבק בשכינה, ובודאי יותר טוב מזה כשהשכינה דבוקה למטה כאשר היתה כוונת הבריאה כידוע, ושכר זה כתוב כמה פעמים בתורה עד אין מספר, 'ושכנתי בתוכם', 'ולא תגעל נפשי וכו'". כדאי לשנן היטב דברים אלו של הגר"א, כי מהם יתד מהם פינה ליסודות רבים, המתלבנים מעל גבי כמה זו.

הרב מאיר גולדמינץ במדורו 'מקומות בארץ' ממשיך לספר את סיפורה של צפת, ותוך כך אנחנו מתוודעים למסירות נפשם של המתישבים שהקימו את הישוב בעת החדשה. קשה לאדם החי בדורנו לקלוט עד היכן הדברים מגיעים, ואנו עומדים נפעמים למול הקרבנות האדירים שהקריבו העולים מתוך אמונה יוקדת ביעוד הנעלה של שיבת ישראל לארצו.

הרב אליהו ברים ממשיך במדור 'מסילת ציון' לברר ולצרף את דרכי העבודה של כל אחד מאתנו, והפעם נלמד כיצד ניתן להגיע למידה הנעלה של 'עין טובה' על-ידי התמקדות בנקודה הפנימית האמתית של האדם והתעלמות ממושגי השקר שמקורם במה שמחוצה לו, וביחוד השאיפה הנואלת להערכה חברתית, אשר מכלה כל חלקה טובה ומונעת מהאדם לשמוח במה שבידו ומלשאוף למעלות נעלות מצד האמת שבתוכו. בימים אלו, אחר שכל אחד מאתנו התעלה בימי הדין וקיבל על עצמו לתקן את

הרב חיים דוידוביץ' ממשיך בסדרה הנפלאה שלו 'מחזה ישעיהו' לבאר בבהירות רבה את דברי הנבואה, והפעם אנו למדים כיצד תיקון העולות והעונות החוטאים נעשים בד בבד, והצורך והזיקוק של עם ישראל מהפושעים והחוטאים שהנהיגו אותם - הוא אשר מבטיח את התיקון האמיתי והעמדת הצדק והמשפט על תלם.

וכמוכן, אחרון חביב - הטיוול הנפלא של אגודת 'קדושת ציון' בימי פגרת הקיץ לשומרון היה חוויה שלא ניתן לשכוח, והרב **דוד מאירוביץ'** מחזיר אותנו לאותו יום גדוש ומופלא באמצעות תיאור מלהיב ומדויק של כל מה שאירע באותו טיוול. מי שהיה שם - בוודאי יהנה להזכר, ומי שלא - ירצה כבר עכשיו להזמין מקום בטיוול הבא...

אגודת 'קדושת ציון' מאחלת, אמנם באיחור עקב האילוצים, לכם - הקוראים הנאמנים - ולכל בית ישראל שנה טובה ומתוקה, שנה בה תתמלאנה כל משאלותינו לטובה, ושנה בה נזכה לשוב לעמוד לפני בוראנו מלכנו, שיסיר חרפה מעיר, יוסר השיקוק מהר בית קדשנו ונבנה את בית המקדש במהרה בימינו, אמן סלה. ■

החוק הישראלי, אשר השווה את האנטישמיות לכל שנאה גזעית, תוך ניתוח היסודות שעליהן מושתתת תפיסתו של שר החוק, ולעומת תפיסה זו - התפיסה היהודית השורשית בדבר מהותו של עם ישראל, אשר היא הגורמת לשנאת ישראל שימיה כימי שנות עם עולם. שוב אנו חוזרים לאותה נקודה, ולפיה עם ישראל מתיחד בהיותו אומה השואפת להנחיל את שכינת ה' כאן בארץ, והליכתו על-גבי ההיסטוריה העולמית שונה במהותה מהליכתו של כל עם אחר עלי חלד. ממילא, מי שאין יסודותיו בנויים על אדני התורה בצורה חזקה - אינו יכול להבין בכלל מה משמעותו ומה עניינו של עם ישראל, וממילא הוא מסתבך עם כל מיני הגדרות אזוריות כאלו ואחרות, אשר השמאל ואויבי ישראל עושים בהם שימוש במגמתם להפוך את ישראל למדינת כל אזוריה. רק דעת תורה צרופה ללא ערוב מושגים זרים יכולה לכונן כאן את האומה על בסיס איתן ולהצילנו מהאסונות העלולים לבוא מהשלטון המבולבל, שאינו יודע להסביר לנוער כיום עבור מה שווה להיות יהודי.

איך ידידנו, קורא הגיליון

אתה כבר מכיר את קדושת ציון כחוד החנית של המהפכה התודעתית בציבור החרדים לדבר ה' למען ארץ ישראל, בצורתה הראויה - דרישת ציון על טהרת הקודש. כעת, בשליחותכם, אנו מבססים את מערך ההפצה ומתרחבים גם לחו"ל, להחדיר גם שם את המסרים שאתה מזדהה איתם.

<p>[4] פטרון ביכ"נ 34 ש"ח לחודש עלות הדפסה ומשלוח של 10 גיליונות</p>	<p>[3] שותף 85 ש"ח לחודש עלות הדפסה ומשלוח של 25 גיליונות</p>	<p>[2] שותף בכיר 170 ש"ח לחודש עלות הדפסה ומשלוח של 50 גיליונות</p>	<p>[1] שותף 100 340 ש"ח לחודש עלות הדפסה ומשלוח של 100 גיליונות</p>
--	---	---	---

<p>[3] באמצעות פניה ל: 053-3191618 או במייל KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM</p>	<p>[2] באמצעות כרטיס אשראי דרך 'נדרים פלוס'</p>	<p>[1] באמצעות העברה בנקאית לחשבון עמותת קדושת ציון. בנק: 20 (מזרח) סניף: 459 (העיר העתיקה) חשבון: 109491</p>
--	---	--

קדושת ציון פועלים בשליחותכם! לשותפות 053-3191618 KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

השותפים בכל המסלולים יוכלו לקבל בע"ה את הגיליון ישירות לביתם

מעט גרגירים ממעשי הגרז"נ זצ"ל הרב שלמה קושלבסקי

עוד ספר שהוא יוכל לראות בפנים, והוא אמר שיותר קל לו בעל פה, כי הוא למד את התשובה הזו פעמים רבות והיא שגורה על לשונו. השו"ת היה שגור על לשונו. הוא ספר לי, שלפני גיל בר־מצוה שמע חידושים בשם רעק"א, ובבר־מצוה קבל רעק"א, וכל כך התפעל ושמח לשמוע שהחידושים האלה כתובים באיזה מקום, הוא חשב שזה תורה שבעל פה. זה היה בעיניו דבר מופלא לגלות שהחידושים ששמע בתור תורה שבעל פה כתובים בספר...

פעם הסביר לי, שמורה הוראה צריך להיות כמו מהנדס. אדם שאינו מהנדס במקצועו - כשהוא בונה חדר, הוא מוסיף הרבה חיזוקים, מדי פעם הוא מנסה להזיז את הקירות, לראות שזה עומד ויציב, מוסיף עמודים ומנסה לצאת מספק שהמבנה יציב ולא מסוכן. בסופו של דבר, המבנה עמוס בהוספות לחיזוקים - וגם אינו כל כך יציב.

מהנדס, לעומתו, יושב במשרד, מחשב לפי הכללים, חלוקת עומסים, נקודות איזון, וכיו"ב. הוא לא צריך לצאת לשטח ולנסות לדחוף קירות כדי לראות אם הם עומדים. בסופו של דבר יעמוד מבנה גדול, עם שניים או שלשה עמודי תמך בלבד של שטח גדול, ועל הגג יוכלו לרקוד בלי חשש שיפול.

חמי מורי ורבי זלמן נחמיה גולדברג זצ"ל מפורסם בגאונותו, בצדקותו, בשיעורים המורכבים שמסר בישיבות רבות, בכיוריים הלכתיים והכרעות בנושאים חדשים לחלוטין שהיה צריך לחדש בהם הגדרות ותפיסה איך לדון את הדברים, בהתמדה שלו, בישרות שלו, בטוב הלב שלו, בירת השמים שלו. העמיד עולמות של תורה. העמיד עולם של חידושי תורה, העמיד עולם של רבנים, עולם של דיינים, עולם של חידושי הלכה לאמתה והכרעה בנושאים רבים וקשים ביותר.

לפי מה שנראה, הוא למד מקרא ומשנה ותלמוד, ש"ס וראשונים, וחלק גדול מירושלמי, ורמב"ם, ושולחן ערוך עד גיל 25 או אפילו בגיל צעיר מכך. כך רואים במכתב מהגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. כשלמד איתי בחצי השנה האחרונה של חייו, היה שומע במשך שעות בעל פה את דברי החת"ס ורעק"א בשו"ת. הצעתי לו שאביא

[*] להגל יום השנה לפטירת מורנו הגרז"נ גולדברג זצ"ל, אשר הדרך והנחה את ראשי האגודה מתוך אהבה ותמיכה, אנו מתכבדים להביא בפני הציבור פנינים יקרות על אישיותו של הגאון האדיר מפי חתנא דבי נשיאה, הרב שלמה קושלבסקי שליט"א, אשר זכה להסתופף לאורו, וניאות לשפת את קוראי העלון במעט רסיסי אור.

כל יום, וכל פעם מכניס אורח בשמחה. לומד שעות על גבי שעות בשמחה, הפנים שלו שמחות ומאושרות בלימוד. האור בעיניים, החיוך על הפנים, השמחה שקורנת ממנו החוצה.

בחודשים האחרונים של חייו, הוא לימד

אותי בחברותא שולחן ערוך אבן העזר, ומאמרים שלו מכל השנים, ועבר איתי על החידושים במבחנים שכתב, ובשו"ת, בעיקר רעק"א וחת"ס. מדי פעם אמר, שחבל שלא כתב מראי מקומות למבחנים שלו. הכל מלא חידושים שהוא הוביל אליהם. רבות מהשאלות הן למעשה בניה של חידושים שיש במאמרים שלו, שהוא מוביל אליהם משאלה לשאלה, עד אשר נוצר החידוש למי ששם לב לדברים. כשאמר חידושים, הפנים שלו קבלו צבע חי בשמחתו. הוא היה מצטחק בשמחתו בדברים. אשרי מי שזוכר את האור שבפניו.

גדול בתורה, נוהג במידות חסידות, ושלם במידות טובות, שמבטא בכל פרט ממעשיו את הדרך שהרמב"ם מתאר בהלכות דעות, איך נראה אדם שלם.

אכתוב כאן מעט מאד מהרבה מאד, כמה גרגירים ממה שראיתי אצלו, על סדר דברי הרמב"ם בהלכות דעות.

רמב"ם הלכות דעות פרק א הלכה א - "דעות הרבה יש לכל אחד ואחד מבני אדם וזו משונה מזו ורחוקה ממנו ביותר, יש אדם שהוא בעל חמה כועס תמיד, ויש אדם שדעתו מיושבת עליו ואינו כועס כלל, ואם יכעס - יכעס כעס מעט בכמה שנים".

כדי לפסוק, צריכים להיות כמו מהנדס - לא לפי השערות וסברות חלשות וצירופים וחיזוקים. מי שאינו יודע כללים של הוראה ועקרונות הלכתיים, מתוך חשש שלא יבוא לידי איסור, מצרף ומוסיף כל מיני דברים שאם יעשו כך, ואם יעשו אחרת, אז ודאי יהיה מותר.

אבל רב פוסק צריך להיות אדם שלוקח את הכללים, ועל-פי הכללים פוסק לאיסור או להיתר, וגם אם אח"כ יאמרו 'איך פסקת לאיסור, הרי המצב קשה כל כך לאדם שפסקת לו', לא ינקפנו ליבו שמא אסר בחינם. ואם יבקרו אותו על היתרו, לא ינקפנו ליבו שמא התיר בחינם, כי הוא יודע את הכללים שלפיהם עולה הדין כמו שהורה.

"**רבי** שמעון בן עקשיא אומר, זקני עם הארץ, כל זמן שמזקינין, דעתן מיטרפת עליהן, שנאמר (איוב יג) 'מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח'. אבל זקני תורה אינן כן, אלא כל זמן שמזקינין, דעתן מתישבת עליהן, שנאמר (טז) 'בישישים חכמה ואורך ימים תבונה'" (משנה סוף קייס).

מהו 'דעתן מתישבת עליהן'? נראה שהפירוש -

בהחלשות כוחות הגוף, זוהרים כוחות הנשמה. מו"ח הגרונ"ג זצ"ל היה בשבילי מופת, שממנו ראיתי כיצד נראה אדם גדול ושלם שדעתו מתישבת עליו בזמן זקנותו. אדם חלש בדרך כלל עשוי להיות רגוז, או עצב יותר, או לא רגוע. החולשות צפות כאשר הגוף חלש. אבל תלמידי חכמים - דעתם מתישבת עליהם בזקנתם. כל חייו וביותר בזקנותו, הוא היה שלם עם עצמו בתוכו. הוא היה רגוע ושמח ומקבל בסבר פנים יפות

פעמים. בממון יש לנהוג בנדיבות עם הזולת, לא לאברו בידים.

היה ערב לו הפירוש של הרמב"ם למילים "ולא נתתי ממנו למת" שנאמרו על מעשר שני, בהלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ג הלכה י:

"מעשר שני ניתן לאכילה ושתיה שנאמר 'ואכלת לפני ה' אהיך', וסיכה כשתיה. ואסור להוציא בשאר צרכיו כגון ליקח בו כלים ובגדים ועבדים, שנאמר 'לא נתתי ממנו למת', כלומר לא הוצאתי אותו בדבר שאינו מקיים את הגוף, ואם הוציא ממנו בשאר דברים, אפילו בדבר מצוה, כגון שלקח ממנו ארון ותכריכין למת מצוה - ה"ז אוכל כנגדו בתורת מעשר".

חמי זצ"ל ציין, שהרמב"ם כאן מחשיב רכישת נכסים - דברים שאינם מקיימים את הגוף - כנתינה למת. הבנתי ממנו, שהדבר התחבר אצלו למושג של חיים, שמכוונים להשיג תורה וחיים. מה שקונים אוכל ודברים המקיימים את הגוף - זה דבר ראוי, שכן באופן ישיר מאפשר הדבר את השגת החכמה. מה שקונים מעבר לחיי נפש - זה כבר ראוי יותר לשקול במאזני הצורך, עד כמה זה מסייע להשגת החכמה. מה שאינו מכוון באופן ישיר לקיום, למאכל, הוא בגדר 'נתינה למת'. הוא למד מזה גם לחיים באופן כללי - לא לבזבז כסף על דברים 'מתים'. לא לקנות מותרות, שכן קניית נכסים זו נתינה למת, דבר שאינו מקיים את הגוף.

ממשיך הרמב"ם - "ועל דרכים אלו שאר כל הדעות - כגון מהולל ואונן וכילי, ושוע, ואכזרי ורחמן, ורך לבב ואמיץ לב וכיוצא בהן".

לא היה כועס כמעט. היה נדיר לראות אותו כועס. אולי פעם אחת ראיתי אותו גוער במישהו בטלפון, זה היה כשאותו אדם דבר לא בכבוד על ה'אגלי טל', עד כמה שזכור לי. הוא אמר - "אני דורש שתחזור כך, לא מדברים ככה על ה'אגלי טל'...".

המשיך דברי הרמב"ם - "ויש אדם שהוא גבה לב ביותר, ויש שהוא שפל רוח ביותר, ויש שהוא בעל תאוה לא תשבע נפשו מהלוח בתאותה, ויש שהוא בעל לב טהור מאד ולא יתאוה אפילו לדברים מעטים שהגוף צריך להן, ויש בעל נפש רחבה שלא תשבע נפשו מכל ממון העולם, כענין שנאמר 'אוהב כסף לא ישבע כסף', ויש מקצר נפשו, שדיו אפילו דבר מעט שלא יספיק לו ולא ירדוף להשיג כל צרכו".

בשביל עצמו היה מסתפק במועט. אבל במה שקשור לצרכי אחרים היה נדיב ביותר, ולכל עניין של צדקה ותורה היה נותן בשמחה. גם בזמן האחרון לפני פטירתו כשהיה חלש מאד, היה הולך לדלת בעצמו לתת צדקה למי שבקש, ונתן בנדיבות, והראה שהוא שמח שבאים לבקש ולא נותן לצאת ידי חובה, אלא מתוך שמחה ממש וברצון.

"ויש שהוא מסגף עצמו ברעב וקובץ על ידו ואינו אוכל פרוטה משלו אלא בצער גדול, ויש שהוא מאבד כל ממונו בידו לדעתו".

הוא היה נדיב לב, וכיעקב אבינו היה מעודד לא להפסיד ממון שלא לצורך, אפילו פכים קטנים. לדוגמה, היה מעודד להשתמש כמה פעמים בכוסות חד פעמיות. הוא עצמו היה שומר בפינת השיש כוס ששתה בה, והיה שותה בה כמה

היה אומר בשמחה לילדים, וגם באופן כללי, שמי שחסר לו כבוד - שיבוא אליו, יש לו מספיק כבוד לתת לאחרים גם כן. מי שכואב לו שחסר לו כבוד - שיבוא אליו. הוא היה מכבד מתוך החיים האמיתיים של כבוד. כבוד אמיתי." "כבוד - חכמים ינחלו". הנפש נקראת 'כבוד', שנאמר "עורה כבודי". הוא היה בעל נפש אמיתי, שמתוך נפשו היה מכבד את הבריות.

הכל היה בשל, בהבנה, בסברה. פעם הסביר לי בחיך של הנאה, מדוע גם מבחינה מתמטית כדאי להיות עניו! וכך הסביר - נניח, ששליש מהעולם חושבים עליך מה שאתה באמת, שליש חושבים עליך מעט יותר ממה שאתה באמת ושליש חושבים עליך מעט פחות ממה שאתה באמת.

אם אתה חושב על עצמך מה שאתה באמת, אז שליש מהעולם חושבים עליך מה שאתה חושב על עצמך, שזה נעים, שלישי חושבים עליך יותר ממה שאתה חושב על

עצמך וזה מאד נעים, ושליש חושבים עליך מעט פחות ממה שאתה חושב על עצמך, שזה לא נורא.

אם אתה חושב על עצמך מעט יותר ממה שאתה באמת, הרי שלישי חושבים עליך מה שאתה חושב על עצמך, שלישי חושבים עליך מעט פחות ממה שאתה חושב על עצמך, ושלישי חושבים עליך הרבה פחות ממה שאתה חושב על עצמך, שזה אינו נעים כלל.

אבל אם אתה חושב על עצמך מעט פחות ממה שאתה באמת, הרי שלישי חושבים עליך כמו שאתה חושב על עצמך, שלישי חושבים עליך יותר יותר מעט יותר מאשר מה שאתה חושב על עצמך, ושלישי חושבים עליך הרבה יותר ממה שאתה חושב על עצמך - זה ממש נפלא! לכן מבחינה מתמטית כדאי להיות עניו...

הלכה ד - "הדרך הישרה היא מדה בינונית שבכל דעה ודעה מכל הדעות שיש לו לאדם, והיא הדעה שהיא רחוקה משתי הקצוות ריחוק שוה ואינה קרובה לא לזו ולא לזו, לפיכך צוו חכמים הראשונים שיהא אדם שם דעותיו תמיד ומשער אותם ומכוון אותם בדרך האמצעית כדי שיהא שלם בגופו... ולא יקפוץ ידו ביותר, ולא יפזר ממונו, אלא נותן צדקה כפי מסת ידו ומלוה כראוי למי שצריך. ולא יהא מהולל ושוחק ולא עצב ואונן, אלא שמח כל ימיו בנחת, בסבר פנים יפות, וכן שאר דעותיו, ודרך זו היא דרך החכמים. כל אדם שדעותיו דעות בינוניות ממוצעות נקרא חכם".

היה שלם בדרך המידה הבינונית, בדרך אמצעית. חונן דלים, מלווה משלו לאחרים, לא מהולל ולא עצב, שמח כל ימיו, בנחת, בסבר פנים יפות. דעותיו מכוונות. כל הקטע הזה של דברי הרמב"ם מעלה את דמותו במחשבה.

הלכה ה - "ומי שהוא מדקדק על עצמו ביותר ויתרחק מדעה בינונית מעט לצד זה או לצד זה נקרא חסיד. כיצד - מי שיתרחק מגובה הלב עד הקצה האחרון ויהיה שפל רוח ביותר נקרא חסיד, וזו היא מדת חסידות, ואם נתרחק עד האמצע בלבד ויהיה עניו נקרא חכם, וזו היא מדת חכמה, ועל דרך זו שאר כל הדעות".

במשך החיים, לבוא לשכתות אליו ולא חמותי וצ"ל - היה זה בגדר 'שואכים יראת שמים'. הוא היה מסביר פעמים רבות את טעם המצווה של אכילת מעשר שני בירושלים, שכשבאים לירושלים לומדים ליראה את ה', והדבר הזה התקיים בביתו.

"איזהו מכובד - המכבד את הבריות". כשהיינו באים לשכתות לפני שנים רבות, הוא

אברהם בן הרמב"ם - "...הדברים הכתובים הם העיקר, וצריך הדין או המורה הוראה לשקול אותם לפי כל מעשה ומעשה הבא לפניו, ולהקיש את הדין לדומה לו ולהוציא ענפים מן העיקרים ההם. ולא נכתבו המעשיות המרובות הכוללות מקצת דינים בתלמוד חנם, וגם לא שיעשה הדין בענין שהוא לפי מה שזכור שם, אלא כדי שישקל החכם, בשמעו אותם הרבה פעמים, כח של שקול דעת ודרך טובה בהוראה למעשה" (שו"ת רבי אברהם מן הרמב"ם סימן 15).

כשבני נ"י היה בן שמונה בערך, באחת השבתות הוא למד איתו ספר המצוות לרמב"ם בין מנחה לקבלת שבת בבית הכנסת. הוא היה שם לב לדברים שאנשים לא שמים לב אליהם, ומציף נקודות שלא שמים לב אליהן בדרך-כלל על ידי שאלה. הרמב"ם פותח בפסוק "אז לא אבוש בהביטי אל כל מצוותיך". הוא שאל: "מי לא צריך להתבייש?" והסביר בעצמו - "מי שיודע את כל המצוות!". וכך פירש את הפסוק בהקשר של הרמב"ם - "אז לא אבוש, מתי? בהביטי אל כל מצוותיך!" ובוהו הרמב"ם מתחיל לבאר את תר"ג המצוות.

ממשיך הרמב"ם - "כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעותיו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהיה ניכר במעשיו... תלמיד חכם לא יהא צועק וצווח בשעת דבורו ככהמות וכחיות, ולא יגביה קולו ביותר, אלא דבורו בנחת עם כל הבריות, וכשידבר בנחת יזהר שלא יתרחק עד שיראה כדברי גסי הרוח, ומקדים שלום לכל האדם כדי שתהא רוחן נוחה הימנו, ודן את כל האדם לכף זכות, מספר בשבח חבירו ולא בגנותו כלל, אוהב שלום ורודף שלום, אם רואה שדבריו מועילים ונשמעים - אומר, ואם לאו - שותק".

ממשיך הרמב"ם - "וחסידים הראשונים היו מטין דעות שלהן מדרך האמצעית כנגד שתי הקצוות, יש דעה שמטין אותה כנגד הקצה האחרון ויש דעה שמטין אותה כנגד הקצה הראשון, וזהו לפני משורת הדין. ומצוין אנו ללכת בדרכים האלו הבינוניים, והם הדרכים הטובים והישרים שנאמר 'והלכת בדרכיו'".

היה הולך לפני משורת הדין עם אנשים.

הלכה ז - וכיצד ירגיל אדם עצמו בדעות

אלו עד שיקבעו בו - יעשה וישנה וישלש במעשים שעושה על פי הדעות האמצעיות ויחזור בהם תמיד עד שיהיו מעשיהם קלים עליו ולא יהיה בהם טורח עליו ויקבעו הדעות בנפשו. ולפי שהשמות האלו נקרא בהן היוצר, והם הדרך הבינונית שאנו חייבים ללכת בה - נקראת דרך זו דרך ה', והיא שלמד אברהם אבינו לבניו, שנאמר 'כי ידעתיו למען אשר יצוה' וגו', וההולך בדרך זו מביא טובה וברכה לעצמו, שנאמר 'למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו'".

היה מדבר פעמים

רבות על הפסוק הזה - 'ללמד דרך ה'', של אברהם אבינו. הוא היה אומר הסבר בנוגע ל'מעשי אבות סימן לבנים', שסיפור צריך להרחיב בו בדבר שאין בו כללים ברורים כמו דינים ומצוות, אלא שהוא בא ללמוד את מצוות 'קדושים תהיו' של הרמב"ן, להתנהג בדרך הישרה לפי התורה, ודרך המידות הטובות ללכת בהן משתנה, שצריך תמיד לחשב באיזו מידה לנקוט לפי שיקול דעת, בין מקום למקום ובין זמן לזמן, ודבר זה לומדים מסיפור מעשי עבדי אבות. דבר שמזכיר את הרעיון הזה מצאתי בשו"ת רבי

מהבית והיה נראה שלא שלמו לו. הוא שאל האם שלמו לו, והתברר שאכן שלמו לו יום לפני כן, והוא בא באותו יום בפעם שניה לבדוק משהו שלא היה תקין בפעם הראשונה.... בישיבת קמניץ, כאשר כל הבחורים הלכו לחדר האוכל לקידוש לפני התקיעות, הוא בא איתם, וראיתי שהביא איתו חתיכת עוגה מהבית.

שאלתי אותו מדוע שלא יאכל מהעוגות שבמקום, והוא ענה שהכינו את זה לבחורים, והוא אורח במנין, לא מהבחורים. צריך לציין, שהוא לא אמר לי לא לאכול מהעוגות. רק לעצמו נזהר מכל חשש של גזל.

ממשיך הרמב"ם -
"אומר על לאו לאו ועל הן הן, מדקדק על עצמו בחשבון ונותן ומוותר לאחרים כשיקח מהן ולא ידקדק עליהן, ונותן דמי המקח לאלתר ואינו נעשה לא ערב ולא קבלן ולא יבא בהרשאה, מחייב עצמו

בדברי מקח וממכר במקום שלא חייבה אותו תורה, כדי שיעמוד בדבורו ולא ישנהו, ואם נתחייבו לו אחרים בדין - מאריך ומוחל להן ומלוה וחונן. ולא ירד לתוך אומנות חברו, ולא יצר לאדם לעולם בחייו, כללו של דבר - יהיה מן הנרדפים ולא מן הרודפים, מן הנעלבים ולא מן העולבים".

הקטוע הזה מעלה במחשבה את הישרות שלו והדרך שבה עמד בדיבורו והיה חונן ומלווה בשמחה ובטוב לב.

וכך מסיים הרמב"ם את תיאורו של האדם השלם בדעותיו -

"ואדם שעושה כל המעשים האלו וכיוצא בהן - עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר".

עד כאן דברי הרמב"ם בהלכות דעות, שכל מילה מעלה במחשבה את דמותו של מו"ח הגרו"ז זצ"ל. נסיים בתפילה, שנזכה כולנו ללכת בדרכיו הטובות שלמד אותנו. ■

הוא היה נזהר מלומר דברים שאינם נשמעים. אם אמר משהו, היה זה דיבור בחכמה ובצורה כל כך נעימה, עד שנעים להזכר בתוכחות שנתן לעיתים רחוקות. נדמה לי, שהיה מוכיח על ידי סיפור שהיה מספר בהקשר אחר, לא מיד בעת המעשה. היה תמיד דן לכף זכות בצורה טבעית מאד, ורואה טוב בכני אדם ומספר בשבחם ולא בגנותם כלל.

הלכה י - "תלמיד חכם מכלכל דבריו במשפט...".

הכל היה אצלו שכלי, במשפט, לפי שכל ישר שהתורה למדה אותו. הסתכל על כל דבר לפי מה שיגרם מהמעשים, אם יתחזק על-ידי זה שמירת התורה.

שכליות היתה אצלו גם במידות טובות. הוא אמר לי פעם, שמי שמוזג כוס עד למעלה - זה מראה שהוא לא שותה לפי מה שהוא רוצה,

שהרי איך יתכן שהוא רוצה בדיוק לפי הגודל של הכוס? הרי אם הכוס היתה יותר גדולה, הוא היה שותה יותר, ואם היתה קטנה - היה שותה פחות? ! אבל אם אדם מוזג חלק מהכוס - זה מראה שהוא מוזג מתוך החלטה שלו כמה הוא רוצה לשתות באותו רגע...

הכל היה בבחירה ובחכמה. כל מה שנעשה היה עם הסבר שנתן לעצמו, עם הבנה. הוא היה שואל את הילדים, למה אתה מוזג את המים לתוך הצד הפתוח של הכוס ולא לצד התחתון של הכוס? - הוא הדגיש לילדים, שהתשובה היא שאתה רוצה שיכנס לתוך הכוס. לומר שאתה לא מוזג לצד התחתון כדי שלא ישפך החוצה - אין זו התשובה הנכונה!

הלכה יג - "משאו ומתנו של תלמיד חכם באמת ובאמונה".

גם כשהיה חלש מאד והיה נראה שהוא צריך את כל הריכוז, הוא שם לב שבעל מלאכה הלך

בעקבות הספר הקדוש 'אם הבנים שמחה'

ליקט: הרב בצלאל גזז

[פרק רביעי]

מכל המלכים שלא הושיבו בניהם אחריהם עד שבא עמרי והושיבו לו שלושה מלכים על כסאו? אמרו לי: לא שמענו. אמרתי להם רבותי: על שהוסיף עיר גדולה בישראל. וכך חשב עמרי בדעתו: אמר, כשם שירושלים הוא למלכי יהודה, כך תהא שומרון למלכי ישראל". עד כאן בסנהדרין שם ובילקוט שמעוני (מלכים רמז ז).

וראיתי בספר 'אוצרות יוסף' להגאון המובהק רב יוסף ענגעל ז"ל המיוסד על קבלה. שהביא בשם המקובלים, דלכאורה קשה, למה נתן לו הקב"ה שכר זה דווקא, מלכות עבור מעשה הנ"ל ולא שכר אחר? וכתבו המקובלים, דידוע, דארץ ישראל הוי בספירת מלכות דלמעלה, ויען דהוא תיקן בחינת מלכות בהוספה, דהוסיף עיר אחד בא", על כך זכה למלכות דווקא. עכ"ד הקדושים.

הרי אף דעמרי היה ממלכי הרשעים, ומקרא מלא דבר הכתוב (מלכים ב' טו ז'): "ויעלה עמרי וגו' ויקן את ההר שומרון וגו' ויבן את ההר ויקרא את שם העיר אשר בנה שומרון. ויעש הרע בעיני ה' וירע מכל אשר לפניו, וילך בכל דרך ירבעם בן נבט ובחטאותיו אשר חטאי את ישראל". וגם כך זה שהעמיד - לא הייתה כוונתו לש"ש, רק לכבודו, וכמו שהבאתי לעיל, שאמר - כשם שירושלים הוא למלכי יהודה כך תהא שומרון למלכי ישראל. וע"כ

רבנו מתיחס לטענה שנשמעה בקרב רבים, ולפיה לא יתכן שמרשעים יצא דבר טוב, ולא יתכן שכאלו שאינם שומרי תורה יזכו לבנות את א"י, ואם מכל מקום הם בונים - הרי שאין לכך משמעות חיובית. רבנו דוחה טענה זו בשתי ידי במקומות רבים לאורך ספרו ומביא הוכחות רבות מחז"ל שהאמת הפוכה.

רבנו מביא בפתיחה (עמ' 61) -

"ואחר כל אלו הדברים הנאמרים למעלה, אשא ידי אל בוני ארצנו הקדושה מדורינו זה. ה' עליהם יחיו וחפץ ה' בידם יצלח.

ברור כשמש, כי מעשיכם ופעולת ידכם רצויה לפני הקב"ה. בניתם ערים, ומשדה בור עשיתם שדה פוריה. וכל זה באתה לכם במלאכה ועבודה רבה.

וגם כמה מקומות במסירות נפש

באה לכם לעשות מרקק מים שהיה טמון בתוכה כמה מיני חולאים, העליתם אותה למבחר שדה ופוריה, וכי מעשיכם רצויה אל הקב"ה הוכחתי בפנים מכמה ראיות.

ואביא כאן רק ראייה אחת מוכרחת שאין עליה תשובה.

(מסנהדרין קט): "אמר רבי יוחנן: מפני מה זכה עמרי למלכות? מפני שהוסיף כרך אחד בא". תנא דבי אליהו: פעם אחת הייתי יושב בביהמ"ד, אמרתי להם רבותי: מה נשתנה עמרי

"יודעתי בני, ידעתי, כי יקשה לך קושיא גדולה על דברינו.

"א"כ הוא, שהבנין שנעשה בימינו בארץ הקדושה הוא סימן ואות על הקץ שקרבה לבוא ואתחלתא דגאולה, ואיך יתכן שרוב בוני הארץ המה לדאבוננו מחללי שבתות ועוברי עבירה רח"ל? וכמעט אשר כגויי הארץ המה בער"ה? ואיך יתכן, שהבורא כל עולמים יעשה אתחלתא דגאולה ואות וסימן על ידיהם, הלא קי"ל (ע"ג ז.) מגלגלין זכות ע"י זכאי?

רבינו בפ"ג - "הישוב והבניין" - בעמ' 189 כותב בתשובת השאלה הנ"ל:

"כבר הוכחתי בפתיחת הספר, שבנין הארץ מאד רצוי והגון לפניו יתב'. אפ' יהיה ע"י מי שיהיה, והעיקר הוא רק שיהיה נבנה והולך כדי שיהיה ראוי להתישב בה.

וכעת נראה לי להוסיף ראייה לזה ממ"ר ויצא (ע"ג א) - "אמר רבי יוסי ב"ח: ארבע מדות בשמות, יש ששמותיהם נאים ומעשיהם נאים, יש ששמותיהם כעורים ומעשיהם נאים ויש ששמותיהם נאים ומעשיהם כעורים וכו'. שמותיהם כעורים ומעשיהם נאים, אלו בני הגולה (עורא ז ט) "בני בקבוק בני חקופא בני חרחור". וזכו ועלו ובנו בהמ"ק. ונשנו דברי המדרש הללו בפרשת שלח, וז"ל שם - "שמותיהם כעורים ומעשיהם נאים, אלו עולי הגולה (עורא ז ט) - "בני ברקוס בני סיסרא בני תמו". ובעזרא כתיב (ע"ג פ ט) - "ואלה העולים מתל מלח תל חרשא כרוב אדן". ואמר עוד שם: "ולא יכלו להגיד בית אבותם וזרעם אם מישראל הם", ופ' רש"י: "לפי שאבדו יחס שלהם ולא ידעו אם מישראל הם". עכ"ל.

ועתה יתפלא מאד כל עין הרואה את דברי חז"ל הנ"ל, איך אפשר לומר על אנשים כאלו, שמעשיהם נאים? הלא ידוע שעולי הגולה בימי עזרא היו מעשיהם רעים וחסאים מאד? עיין רד"ק

אף דנבנה בעבירות גדולות ורבות כזו, קיים בזה מצוות עשה דישוב א"י. דאל"כ ליכא שכר. וגם כיון דקבל שכר מלכות דווקא, ע"כ דתיקן בזה ספירת מלכות עליונה, וע"כ הגיע למלכות כ"כ במדה גדולה, שזכה למלכות שלושה דורות כדלעיל. הרי דקיים את המצווה בכל תיקוניה אף למעלה בעליונים, והרימה והקימה בבנינו דלמטה. אף דלא הייתה כוונתו לזה כלל, וגם היה בעבירה. והא ראייה, מקבלת השכר שהגיע למלכות ע"ז, בבחינת מידה כנגד מידה.

"כ"ש יש לך ראייה ברורה שאין עליה תשובה. שאף אם בעל עבירה היותר גדול וכופר בכל התורה כולה רח"ל כעמרי שהיה מעובדי ע"ז, וכל המודה בה ככופר בכל התורה כולה (סולין ט), אעפ"כ זכה ותיקן בבנין העיר בא"י לכל התיקונים שיש במצווה זו בעולמות העליונים.

"כ"ה הא לך ראייה ברורה גם על הנעשה בזמננו, שבוני הארץ המה בעוונותינו הרבים עוזבי התורה רח"ל, אבל בטח שאינם גרועים מעמרי שהכתוב העיד עליו שהרע בעיני ה' מכל אשר לפניו והלך בדרך של ירבעם בן נבט שהחטיא את ישראל. ואעפ"כ, בבנינו שבנה א"י קיים המצווה כתיקונה. וגם היחוד נעשה למעלה ע"י. כמו כן נראה ברור, דספירת המלכות למעלה בעולמות עליונים נתקנה ונתגדלה ע"י מעשה הבנין של אלו בוני הארץ בזמננו, יהיו מה שיהיו, אף הפושעים היותר גדולים. מ"מ מעשיהם רצויים לפני הבורא כל עולמים. והתיקונים והיחודים נעשה על ידיהם, היינו ע"י הבנינים שבנו והפריחו את הארץ לארץ פוריה. אשר זה עיקר ישוב הארץ, וכמו שכתב רבינו המהרש"א בברכות (נ"ג), דעיקר מצות ישוב הארץ הוא ע"י שדות וכרמים עיי"ש.

מקום נוסף בספרו, בו מתייחס רבינו לטענה הנ"ל, הוא בפרק ה'פדות והגאולה' (עמ' 125) -

רעיתי כתרצה נאווה כירושלים". דפירש, דזה קאי על בוני ירושלים ומקדש בימי עזרא. הרי דהקב"ה בעצמו כינה את עולי הגולה בשם זה - 'פה ונאה'. **וגם** מצינו בעזרא (פ"ג), דעשרים שנה אחר הבנין לקח עצמו להרחיקם מהנשים הזרות, וצעק וזעק ומרט שערותיו וקילל ועשה מה שעשה עד שעלה בידו לטהרם ולנקם מעבירות החמורות שבידם. אבל בתחילה בשעת העליה לא עשה דבר מזה. **רק אסף וקיבץ את כל מי שבא, יהיה מי שיהיה. ולא שאל על מעשיו. אם כי ידע היטב את מעשיהם הרעים, אעפ"כ לא הרחיקם וקיבלם בשתי ידיים. משום דידע, דמעשה הבנין והישוב צריך לאנשים רבים. וכל מה שישתתפו בזה רבים יותר, יושלם ביותר.** ואולי ידע ברוה"ק, שמעשיהם נאים ורצויים לפני הש"ת, על כן לא שאל על מעשה איש הבא לסייעו בזה.

ומסיים רבינו :

ומעתה מאן ספיין ומאן יהיר בזמננו לכנות את העולים דזמננו בשם 'כעורים' וח'ו' בשם 'רשעים' ולגנות את מעשיהם שעלה בידם לבנות ולהפריח את הארץ ממש במס'נ, ולדבר עליהם בזה וקלון. אשר קיימו בזה אף בלתי ידיעתם מ"ע הגדולה ד'וירשתה וישבת בה' (דברים לו ב) בכל התיקונים שיש בזה בנגלה ובנסתר, וכמו שהוכחתי בפתיחת ספרי זה [עיין לעיל בעניין עמרי].

ובפה מלא אני אומר, שמעשיהם נאים לפני הקב"ה ושכרם גדול מאד, והלוואי ויהיה חלקי בזה עמהם".

ומסכם רבינו :

ורק צריך לבקש מהם, שמהיום והלאה ילכו בדרך ה' בדרכי התורה והיראה והכל יהיה נעשה ברוח התורה וע"פ ציווי גדולי הדור וחכמי התורה. וזאת נשיג בעז"ה אם נהיה מקרבים אותם באהבה ובחיבה ובכבוד אליהם. ודברי חכמים בנחת ישמעו, ולא ברעש ולא בקול צעקה עליהם, אז המה יכייפו עצמם אל רוח התורה ואל הקדושה והיראה ויעלה בידנו לטהרם. כמו שעלה ביד עזרא לקרב אותם אל התורה ואל הקדושה אחר שראו שקיבם ולא ריחקם מעליו.

וזה אמת וברור לכל הרוצה לראות את

האמת".

(ריש מלאכי) שכתב בזה"ל: "כי הדור העולה מבבל היו רובם מחזיקים במעשים שאינם טובים, שהיו נושאים נשים נכריות כמו שהוכיחם עזרא בזה, וכן מלאכי כמו שאמר (מלאכי ב' 6) 'ובעל בת אל נכר', וכן בחילול שבת לא היו נזהרים, ובדברים אחרים כמו שכתוב בספר עזרא" עכ"ל. ומקרא מלא דבר הכתוב בעזרא (ט ב) - 'ונגשו אלי השרים לאמר. לא נבדלו העם ישראל והכהנים והלויים מעמי הארצות כתועבותיהם לכנעני'. ופ' המצודות: "ר"מ עודם עושים תועבותיהם של הכנענים". ושם (פיק ג) 'ויד השרים והסגנים הייתה במעל הזה ראשונה', ופ' במצודות: "מהם למדו יתר העם". ובנחמיה (י"ג) כתיב - 'ואריבה את חורי יהודה ואמרה להם. מה הדבר הרע הזה אשר אתם עושים ומחללים את יום השבת'.

ועיין עוד בקידושין (פ"ב), דדרשו חז"ל על הקרא שהבאתי לעיל - 'ואלה העולים מתל מלה, שהיו מעשיהם דומים למעשה סדום שנהפכה לתל מלה, שהיו רעים וחטאים לה' בגזל ועריות", ועיין עוד בספורנו על שה"ש (ו י) בפסוק - 'אל גינת אגוז ירדתי', שהקב"ה התרעם על הצדיקים ואנשי מעשה שנשארו בבבל, למה לא עלו עם העולים לא", כי אין לו שם מי שישרה שכניתו בתוכם, עיי"ש.

ואחרי כל זאת אין אפשר לומר על עולים כאלו שהיו מעשיהם נאים רק שמותיהם לבד היו כעורים, עד שחז"ל נקטו אותם לדוגמא, ד'יש ששמותיהם כעורים ומעשיהם נאים - אלו עולי הגולה, ואין אפשר לומר על דור של העליה, שהיה דור רע כזה, מלאים במעשה תעותועים, שמעשיהם נאים, ואיה איפה נאותם?? והיא פליאה עצומה מאד, הפלא ופלא!

וע"כ מוכרח לן לומר, דזאת הייתה נאותם, במעשה העליה גופא ובמעשה הבנין שבנו את הארץ ואח"כ את בית המקדש, בזה הייתה יפפותם ונאותם, והייתה רצויה מאד לפניו ית'. אף שמלבד זאת היו עוברים על כל התורה ר"ל, מ"מ בזה היו מעשיהם רצויים ונאים לפניו ית'.

עכ"פ אנו רואים, שמעשה הבנין של אה"ק כמה חביב אל הקב"ה יהיה ממי שיהיה, אפ' מן הגרועים ח"ו מישראל, עד שיהיו נקראים עי"ז לחוד 'מעשיהם נאים'. וזה ראייה שאין עליה תשובה.

ועיין רש"י שיה"ש (ו ד) בפסוק - 'יפה את

הגאון רבי חיים זאב מלינוביץ זצ"ל

רב קהילת 'בית תפילה יונה אברהם' ברמת בית שמש

ראיון מיוחד לרגל יום השנה השני לפטירתו

הרב יואל ברמן

באותה תקופה התגוררנו במונסי. אבא היה ראש כולל, דיין ורב בית כנסת, ואמא הייתה סגנית מנהלת של סמינר. לא היה חסר כלום. חוץ מארץ-ישראל, כמובן.

אבא ניגש למעבר באופן מחושב. הוא השקיע מאמצים לסדר את עצם החיים כאן בארץ, כגון מוסדות לילדים ומקום מגורים, אבל עם זאת השאיר פתוח את האפשרות לחזור לדירה, לכולל ולעבודה בארה"ב אם ח"ו לא נסדר כאן. בענין עבודתו בחברת ארטסקרול - ברוך ה', משמים הסתדר שהם הסכימו להמשיך להעסיק אותו גם אחר שיעלה לארץ, והוא שמח שמשמים עזרו לו וסדרו את זה, אבל לא על זה סמך כשהחליט לעלות. ההחלטה עצמה מצדו היתה

אפילו בלי זה. אנשים חשבו שהוא משוגע. הוא חי בבטחון, שהוא יעשה את מה שצריך, והקב"ה יסדר את העניינים. כמובן, הוא גם התפלל להצלחת המעבר.

באיזו גילאים אתם הייתם? ומה עם מוסדות חינוך?

הרב אליהו: מגיל שנתיים ועד גיל עשרים. אני הייתי בן ארבע עשרה, וכך נכנסתי ישר לישיבה קטנה. אלה הגדולים ממני הלכו למוסדות של חוצניקים כאן בארץ. אני, ואלה

לקראת יום השנה השני, החל בכ"ג במרחשוון, ישבנו לשיחה עם בני משפחתו של הדיין החשוב הגאון רבי חיים זאב מלינוביץ זצ"ל, שתמך באגודתנו כמעט מיום הווסדה. חלקנו מכירים את שמו מהעמודים הראשונים של גמרות מהדורת שוטנשטיין, שם שימש כעורך ראשי. אחרי שעלה מארה"ב, נעשה גם לרב קהילה של עולים מארה"ב ברמת בית שמש. בשיחה השתתפו בנו הרב נחמיה, אשר ידיו רב לו בפעילות למען בני חר"ל הבאים ללמוד בארצנו הקדושה וכן בנו הרב אליהו, אברך בבית יהושע וישיבת מיר, וחתנו הרב ישראל אברמוביץ, מותיקי פעילי האגודה.

מה הביא את הרב לעלות לארץ ישראל?

תמיד היתה לאבא חיבת הארץ, ותשוקה חזקה לארץ, מה שהבשיל אחר כך כרעיון גם לעלות בפועל. כמה שנים אחרי שעלה, שמענו אותו מספר, שמה שנתן לו את הדחיפה למעשה, היה פטירת אחד מידידי הקרובים, שנפטר בגיל צעיר. הוא הבין, שאם רוצים לעשות משהו, צריך לעשותו עכשיו, ואם לא עכשיו - אימתי? אם מחכים לזמן ה'נכון', יתכן שהוא לא יגיע, עד שיהיה מאוחר מדי.

של עם ישראל בארץ ישראל זה לא רק רצון ה', אלא חלק מרכזי ועיקרי בתוכנית של ה', כמו שרואים לאורך כל המקרא.

הוא היה מדגיש, שכאן זה הבית של ה', ושרואים כאן רק טוב. הוא לא אהב כשדיברו על דברים שאין להשיג כביכול בארץ ישראל, והקפיד שלא ידברו על השלילי בענין ארץ ישראל. הוא לא נתן לנו לומר ח"ו מילה רעה על ארץ ישראל, אפילו כגון על מזג האוויר וכדומה, וגם היה מנקה את הרצפה כדי שח"ו לא יהיה מלוכלך בארץ של ה'.

פעם הסתפק האם לקנות מזגן או לא, אבל בדיוק אז למד את הגמרא על האמוראים שנכנסו לצל באמצע השיעור כדי שלא יתלוננו על ארץ ישראל, ומיד החליט לקנות.

אנו זוכרים ששאלו אותו, האם הוא באמת מרגיש את הקדושה כאן בארץ ישראל, והוא התפלא על עצם השאלה. הוא היה אומר שכאן הקדושה ברמה אחרת לגמרי וחיים יותר עם הקב"ה. הוא הרגיש, שהמקום כאן מתאים ומסייע להתעלות רוחנית, וראינו שהוא עצמו משתדל להתעלות כאן יותר מבחו"ל. הוא היה מדגיש לבני קהילתו, קהילת עולים מחו"ל, שתכלית עלייתם היא עלייה רוחנית, ושהם צריכים לדאוג ולוודא שהם באמת מתקדמים כבני עליה.

אבא תמיד היה אומר שאנשים מערבבים בין ארץ ישראל, לבין המדינה והצינונים. הוא היה מדגיש, שצריך לשים לב לא להתבלבל. כל הטענות שיש על הצינונים, ועל המדינה, וכל הקלקולים שנעשו ונעשים בה - לא מורידים ממעלת ארץ ישראל כלום. אמנם הוא אכן ציין, שישנם מושגים תורניים רבים מאד שאכן נכנסו למערכת הציבורית, לדוגמה ששבת הוא יום המנוחה, ועוד מושגים כאלה.

מה הייתה דעתו על עלייה? האם הוא דרבן עלייה?

כמו שהזכרנו, הוא הרגיש שזה המקום המתאים עבור יהודי. הוא ראה בהקמת קהילות עבור חוצניקים, דוגמת הקהילה שלו, מהלך

הקטנים ממני, נכנסנו ישר למוסדות ישראלים. האח הקטן נולד אחרי שכבר הגענו לארץ.

הרב הכיר קצת את המצב בארץ ישראל לפני שהוא עלה?

כבחור, אבא לא הגיע ללמוד בארץ ישראל, מלבד זמן אלול אחד. יותר מאוחר, כשאבא היה ראש הכולל אצל ראש ישיבת עיון התלמוד הגאון רבי אבא ברמן זצ"ל בחו"ל, יצא לו להגיע במסגרת תפקיד זה מספר פעמים לארץ. אנו חושבים, שהביקורים האלה גם השפיעו עליו.

הוא רצה לעלות מצד מצוות יישוב ארץ ישראל?

הוא סבר שכאן זה המקום המתאים ליהודי להיות ולחיות. הוא הבין שכך הצורה הראויה, וזה הגביר אצלו מאוד את החשק והתשוקה לחיות כאן. הוא לא תפס את זה רק כמעשה מצווה יבש וטכני, ששייך לרון לגופו של עניין אם 'חייב' לעשות את זה, או שהוא שיכול להתלות באיזה פטור, כמו פרנסה או שטעלע [משרה] וכדומה. היחס שלו נבע מהחשק והרצון הפנימי לקיים את רצון ה' באמת, ולא רק לדאוג לכך שהוא 'מכוסה' עם תירוק טוב.

אמנו שתח"י סיפרה, שהוא אכן דיבר גם על הפן של המצווה שיש בזה, והראה לה את דברי הרמב"ן המפורסמים שכותב על מצוות יישוב ארץ ישראל. אבל בדרך כלל לא שמענו אותו מדבר על זה בסגנון של מצווה, עם חשבונות שונות אם זה נכנס למנין המצוות או לא, או איזו סוג מצווה זו - דאורייתא, דרבנן, חיובית, קיומית, ואם נוהגת בזמן הזה או לא, אלא שזה המקום הראוי והמתאים ליהודי להיות.

ומה הוא דיבר על מעלת ארץ ישראל?

אבא הרבה לדבר על המעלות של ארץ ישראל, עד כמה זה חשוב לה', כמה מודגש בתורה שזהו מטרת הכל מיציאת מצרים, ומקום קיום התורה וכדו', ושעיקר מקום חיותם של כלל ישראל הוא כאן. הוא תמיד דיבר על המרכזיות של ארץ ישראל בחיים של יהודי, ושהימצאותו

ונשאלת השאלה, כיצד מתישב הדבר עם הדיבור הראשון של רש"י בפירושו על התורה - "בְּרֵאשִׁית - אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'הַחַדָּשׁ הַזֶּה לְכַס' (שמות י"ג), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל. ומה טעם פתח בבראשית? משום (סהלס ק"א ו) 'כִּחַ מְעֻשָּׂיו הַגִּיד לְעַמּוֹ לְתַת לָהֶם נִחְלַת גּוֹיִם'. שאם יאמרו אומות העולם לישראל: 'לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים', הם אומרים להם: 'כל הארץ של הקב"ה היא; הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו. ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו'.

אלא, היה אומר אבינו מורנו וצ"ל, הקב"ה סידר שהארץ תגיע לעם ישראל בצדק וביושר כמו שכתוב בפרשת לך-לך, אבל זה רק כאילו 'במקרה' נכון. דומה הדבר למה שנאמר, כי 'תורת ה' תמימה משיבת נפש' הרי ברור שהתורה היא דבר נכון וצודק, אבל לא זו הסיבה לקיים אותה. וכן לדוגמא שמירת שבת - אפילו אם יבואו וייאמרו שזה בריא מאוד לנוח פעם בשבוע, וזה באמת נכון, כי הקב"ה מצווה לנו רק טוב, אבל לא זו הסיבה שבגללה הוא צווה אותנו לשמור שבת.

כך לענייננו - לא זה מה שצריך לענות לגוים, כי לא זו הסיבה האמיתית, ובאמת הסיבה היחידה. ואת זה באו חז"ל לומר לנו בתחילת התורה. לגוים צריך לומר רק דבר אחד, ותו לא - הסיבה שאנחנו בארץ ישראל, ושהיא שלנו, היא מפני שהקב"ה נתן לנו אותה. נכון,

שמאפשר את העליה ליהודים רבים, ומקל על ההתאקלמות שלהם. כאן. הוא רצה פעם אף להקים איגוד קהילות יוצאי חו"ל, שירגישו יותר בנוח כאן. הוא הבין שלכל אחד יותר נוח עם אנשים מרקע דומה, ולא ראה את זה כסתירה לאחדות, כמו שליטאים וחסידים כל אחד נשאר מה שהוא, גם כשיש אחדות ביניהם. אז גם חוצניקים יכולים להישאר מה שהם ולא להפך לישראלים, בלי שזה יפגע באחדות. הוא היה אומר שאדרכה, גם לישראלים יש מה ללמוד מהאמריקאים בדברים מסוימים.

כשאנשים היו אומרים שהם חוזרים לחו"ל, הוא היה אומר שיהודי שגר בארץ ישראל לא 'חוזר' לחו"ל, כי מקומו הוא כאן בארץ ישראל. הוא יכול לומר רק שהוא 'עובר' לחו"ל.

איך הוא התיחס לאחיזה של עם ישראל בארץ ישראל?

על הפסוק בתחילת פרשת לך-לך, "ויעבר אבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׂכֵם עַד אֵל זֶן מוֹרֵה וְהַכְנַעֲנִי אֶז בְּאֶרֶץ" (בראשית י"ג), מציין רש"י - "והכנעני אז בארץ - היה הולך וכובש את ארץ ישראל מזרעו של שם, שבחלקו של שם נפלה כשחלק נח את הארץ לבניו, שנאמר: 'ומלכי צדק מלך שלם' (בראשית י"ד), לפיכך: 'ויאמר אל אברם לזרעך אתן את הארץ הזאת' - עתיד אני להחזירה לבניך שהם מזרעו של שם". מדברי רש"י אלה נראה, שארץ ישראל שייכת לאברהם לפי הצדק והיושר האנושי.

אבא תמיד היה אומר שאנשים מערבים בין ארץ ישראל, לבין המדינה והציונים. הוא היה מדגיש, שצריך לשים לב לא להתבלבל. כל הטענות שיש על הציונים, ועל המדינה, וכל הקלקולים שנעשו ונעשים בה - לא מורידים ממעלת ארץ ישראל כלום

אבא סבר, שהכשלו של השלטון כאן באחיזה על שטחי מולדת - כולו נובע מכך שאנשי השלטון אינם מסוגלים להגיד כך מפורשות לגויים, ומדברים בשפה של 'צורך בטחוני' ושאר דיבורים מסוג זה. הם מתחמקים מהעיקר, שארץ ישראל נתנה לנו מאת הקב"ה

ברוח זו, כשהיו דיבורים על 'החזרת שטחים', צרם לאבא מאוד המינות, ק"ו בן בנו של ק"ו עצם המהדר. הוא היה אומר - לא מדובר ב'החזרת שטחים' אלא ב'נתינת שטחים'. הרי ארץ ישראל שייכת לנו, מתנה מאת הקב"ה. ללכת ולתת אותה לגויים - אין זו 'החזרה', כי אם 'נתינה'

היה לו קשר מיוחד להתיישבות באותם הבלי ארץ?

הייתה תקופה ארוכה, לפני התקופה של שרון, שהייתה רוח גדולה של בנייה והתפתחות בישי"ע. אבא היה אוהב לבקר בגוש קטיף, ביהודה ושומרון, לראות ולשמוח בהתפשטות ובהתרחבות. היינו נוסעים לפעמים למקומות אלה לשבתות נופש, וכן לטיולים בבין הזמנים ובחגים לראות בהתפתחות ובניית הארץ.

כל שנה היה נוסע עם בני קהילתו ברמת בית שמש לשבות בחברון. הוא היה אומר להם, שאנחנו נוסעים באוטובוסים ממוגניירי, מוגנים על ידי הקב"ה...

היו דרכים נוספות, באמצעותן החדיר בניבות לארץ ישראל?

בוודאי. כשעברנו לארץ, בכל פרשה היה מוצא לנו משהו שמראה את היחודיות של ארץ ישראל. כל שנה היה עושה סעודה בזמן שעברנו לארץ ישראל, בדרך כלל זה היה בשבת נחמו, בה שרנו שירים כמו 'אתה תקום תרחם ציון', 'עומדות היו רגלינו' ועוד.

בשמיטה הקודמת, הוא דרבן לחיות את השמיטה בצורתה הראויה, ולא רק 'להסדר' סביב השמיטה. לא רק לקנות יכול חו"ל או יכול נכרי נלא שהוא התכוון לחלוק למעשה על מנהג ירושלים], אלא לקנות דרך אוצר בית דין טוב ולחיות את השמיטה, לאכול פירות הקדושים בקדושת שביעית עם כל ההלכות.

הוא הכיר את אגודתנו?

בוודאי. הוא נחשף לאגודה כבר ממש מהגלינות הראשונים, ומאוד נהנה מהם, ואף יצר קשר עם העורך הרב יהודה אפשטיין כדי להביע את הערכתו ואת רצונו אף לתרום לאגודה. הוא שמח לקבל את הגלינות ונהנה לקרוא בהם, גליונות שבהם יש יצוג של ערכי התורה בכל הקשור לנושאי ארץ ישראל.

יתכן וישנן סיבות מוצדקות נוספות להחזיק בחבלים מסוימים של ארץ ישראל, גם לולא אותה נתינה מהקב"ה, למשל סיבות בטחוניות. אבל לא זה מה שצריך לומר לגויים, וזו לא הסיבה האמיתית. ברגע שתתחיל לומר סברות חיצוניות, זה רק יקלקל. צריכים לומר את האמת, כי ה' נתן לעם ישראל את הארץ.

אבא סבר, שהכשלוך של השלטון כאן באחיזה על שטחי מולדת - כולו נובע מכך שאנשי השלטון אינם מסוגלים להגיד כך מפורשות לגויים, ומדברים בשפה של 'צורך בטחוני' ושאר דיבורים מסוג זה. הם מתחמקים מהעיקר, שארץ ישראל נתנה לנו מאת הקב"ה.

ברוח זו, כשהיו דיבורים על 'החזרת שטחים', צרם לאבא מאוד המינוח, ק"ו בן בנו של ק"ו עצם המהלך. הוא היה אומר - לא מדובר ב'החזרת שטחים' אלא ב'נתינת שטחים'. הרי ארץ ישראל שייכת לנו, מתנה מאת הקב"ה. ללכת ולתת אותה לגויים - אין זו 'החזרה', כי אם 'נתינה'.

כשהיו רח"ל פיגועי דקירה, היו דיבורים האם מותר להרוג את המחבל המפגע או לא. אבא אמר, שהמשטרה והשלטון רואים זאת בטעות כנושא פלילי גרידא, כאשר לאמתו של דבר מדובר במלחמה, מלחמה על הארץ למי היא שייכת, ובמלחמה לא נזקקים לדין של 'הבא להרוג השכם להורגו', כך שהדין כולו - בטעות יסודו.

אבא היה בצער גדול מההתנתקות. הוא לא הבין ולא היה מוכן לקבל את האדישות שהוא הרגיש שיש בציבור שלנו לנושא. בבית הכנסת שלו הנהיג, שיוסיפו פסוקי תפילה להתפלל שתבטל הגזרה של ההתנתקות - הגירוש, אותה ראה כאסון.

אבא לא ראה את עצמו כמי שמתערב בענייני הנהגת הכלל, אבל הרגיש שעל בני ביתו ובני קהילתו הוא אכן נושא באחריות להדריכם במעשה אשר יעשון, כמנהיגם וכמורה דרכם. באותה תקופה הוא היה לוקח אותנו איתו לחזק את המתישבים, ואף דרבן את בני קהילתו לפעול בנושא.

דברי הרב מלנינוביץ זצ"ל (מתוך ראיון עמו, שבט תשע"א)

איך לי בעיה עם עולה ששומר על זהותו שלו, כי הדבר מאפשר ומעודד עלייה, ועבור אותו עולה בכל מקרה הוא ירגיש, במקרה הטוב, כזר בתרבות שאינה מוכרת לו. אבל אם העולה נמנע בדווקא מכל הדברים ה'ישראליים' בכל מידה שהוא יכול, אותו אדם עושה עוול חמור לדור הבא, שיהיו לו משברי זהות של מי הוא, לאן הוא שייך וכו'. זה דבר לא טוב.

לא לדבר באופן שלישי - טובה הארץ מאוד מאוד

הרוב המכריע של הנושאים וההתמודדויות איתם מגיעים אלי בני הקהילה הם סוגיות אישיות וחברתיות, שאין להן שום קשר בעצם עם היותם עולים. זה כולל את כל המכלול - שלום בית, חינוך הבנים, הערכה עצמית, שאלות...

ברור, שהם מסתכלים דרך משקפת של היותם עולים. אבל הדבר מרגיז אותי עד אין קץ, כאשר העליה מואשמת בבעיות, שלי ברור, שהאנשים האלה היו מתמודדים אתן בכל מקום בו היו חיים! אם זה לא היה עליה, זה היה נושאים אחרים, יחודיים לחוץ לארץ. טובה הארץ מאוד מאוד!

אמנם, ישנם כמובן האתגרים היחודיים העומדים בפניהם בחינוך הבנים.

לגור בארץ ישראל

זה צריך להיות חלומו של כל יהודי ואחת משאיפותיו - לגור בארץ ישראל.

חובה דתית מוטלת על כל אחד, שיבדוק אם זה נראה אפשרי עבורו, ואז לשאול את מורה דרכו ולהיות מונחה על ידו. לפעמים זה יהיה פסק, ולפעמים עצה.

אמנם אני מכיר כמה סיפורי הצלחה, שבהם אנשים לא הקשיבו לעצת הרב או מורה דרכם הרוחני, ובאו. אבל באופן כללי, כמובן, כל אחד צריך להיות מונחה על ידי מורה דרכו.

עם זאת, יש לציין שבכל מקרה ששמעת עלי, שעולה פוטנציאלי התייעץ עם הגדולים כאן בארץ ישראל, התשובה הייתה תמיד: בוא, בוא, אי"ה הכל יסתדר!

על המגורים של עולים בקהילות בני חו"ל כאן בארץ

הדעה שלי היא, שהדבר הטוב ביותר הוא שלמבוגרים יהיה מקום, שבו הם מרגישים בנוח, ובכך יאפשרו להדבר את עלייתם, ויעודדו אחרים לעשות כמותם. אבל זה חייב להיעשות באופן, ש'הדור הבא', לדיהם, ירגיש 'ישראלי' ונבטקווה שההורים יצליחו לשמר את התכונות החיוביות של ארץ מוצאם אצל ילדיהם.

ספרי טובה הארץ מאוד מאוד

לכו נרננה
השמחה בארץ ישראל

ונטעתם
מצוות נטיעת אילנות
בארץ ישראל

פירות הילולים
לגלות את
החסדים שבפירות

בית ראובן
מדריך מקיף לקניית בית
מתוך רוגע שמחה והודיה

להשיג בפלאפון: 055.6785647 - משלוחים עד הבית

ניתן לראות דוגמאות במייל: 8436092@gmail.com או באתר 'הקול החמישי': www.kol-toda.co.il

להוציא מבית כלא יושבי חושך הרב משה מלוביצקי

אלא בחובת הגוף כתפילין ומזוזות, ופירשו בהן כדי שלא יהו חדשים עלינו כשנחזור לארץ, כי עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'".

ואם יתאספו כל אשר בשמים ובארץ, לא יוכלו לגרוע אות מדברי הנביא והספרי, בין שינעמו לחכם בין שלא, קיום המצוות בחו"ל אינו עיקר אלא על דרך 'הציבי לך ציונים', כמו מצוות חינוך לקטן, כדי שיהיה מורגל ובקי במצוות, שכשתחזרי לא יהיו עליך חדשים.

אמור מעתה, למה הדבר דומה, לילד יניק וחכים המפזז בשמחת תורה עם בובת ספר תורה, ובדמיונו הוא רוקד עם ספר תורה, לכאורה, לכאורה.

והתמיהה עולה ומשתרגת והפליאה הולכת וגוברת, איך יתכן הדבר, איך עולה על דעתם ונקבע בלכם לעקור עצמם בשאט נפש משורש החיים. והנה, דוד המלך ע"ה, בעת שגורש לזמן מה מארץ ישראל, צעק מנהמת ליבו (שמואל ב' כו ט"ו) "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה', לאמר לך עבוד אלהים אחרים", ואמרו חז"ל (בבבא מקומות, ובינייהו כטויות קי), שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו א'וה, וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו א'וה, שנא' (ויקרא כה' ל"ח) "לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לא'הים, וכל שאינו דר בארץ אין לו א'וה, אלא לומר לך כל

מתבונן אני באחינו האוכדים בארץ אשור והנרחים בארץ מצרים, הסחופים בוילאמסבורג והמתגוללים בקראון הייטס, הנעלמים בטורונטו והמתבוללים בניו מקסיקו, השכוחים בצרפת והנטמעים ברוסיה, מתבונן ואיני מצליח לפתור את החידה.

רואה אני את דמויותיהם, והינם עטורים בזקן ובפאות, על כנפי כסותם גדילים ובין עיניהם טוטפות, מרדקדים הם בקלה כבחמורה לכאורה, ואף מוסיפים הידור על הידור בכל מצוה, לכאורה.

ואם תשאלו 'לכאורה' זה על שום מה, למה נכתב ולמה הודגש, תשובתכם בצידכם, מקרא כתוב הוא (יחזקאל לא' ט) - 'הציבי לך ציונים', ופורשו דברי הנביא בתוך דברי הספרי, זה

לשונו (עקב מג): "ואבדתם מהרה (דברים י"א ז'), אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ היו מצוינין במצות שכשתחזרו לא יהו עליכם חדשים. משל לאדון שכעס על אשתו ושלחה לבית אביה אמר לה הוי מתקשטת תכשיטים שכשתחזרי לא יהיו עליך חדשים, וכן אמר ירמיה - 'הציבי לך ציונים' - אלו המצות שישאלו מצוינין בהם". וכתב בזה הרמב"ם (ויקרא י"ח כ"ה) - "והנה הכתוב שאמר (דברים י"א ז') 'ואבדתם מהרה ושמתם את דברי אלה' וגו' אינו מחייב בגלות

חז"ל שנסותרו מנגד עיניהם, אפילו תצווה מבוקר ועד ערב, אין אנו שומעים לך.

ובטרם אפתח פי להשיב דבר מה, אשמע קול ענות אחר, והוא אומר, איני צריך לרוץ עד קרנות המזבח, מצוקי ארץ עמודי העולם, להאחז בהם, די לי בקול ההמון, מליוני היהודים מאז ועד עתה, כל בית ישראל המה, אשר ארץ העמים היתה מכורתם, בה נולדו ובה שוררו את שירת חיייהם עד תומה, ציצית ותפילין, לולב וסוכה, מצה ומרור, קדיש וקדושה, ברית מילה וקבורה, לא אבחר לי גורל אחר מהם, קול ההמון כקול ש-די.

ומחשש שלא הבנתי את עומק כוונתם, נענו שוב בנות הקול ואמרו, אל תדחננו בקש לאמור אין דנים אפשר משאי אפשר, כי לאורך מרוצת אלפי השנים היתה העליה לארץ קשה מנשוא וכרוכה בסיכון נפש, מה שאין כן עתה כי הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ, והיכולת ביד כל אחד לעלות ציון, מי יאזור כח לשבת דומם ולהתאפק מלבוא כסופה ארצה - אל תאמר כן, כי מכל מקום לא כל העיתים היו שוות לרעה, ולא כל המקומות, ולא שמענו ולא ראינו שכל מי שנקרתה הזדמנות סבירה לידו לעלות ולחונן את עפר הארץ, קם ועשה זאת. אמנם אמת הדבר, שלאורך הדורות עלו תמיד גדולי עולם אל ארץ חמדת ה', הרמב"ן והבית יוסף, האר"י וגם גוריו, כמה מתלמידי הבעש"ט וכמה מתלמידי הגר"א, אבל כמדומה שלא יחלוק אדם שלא ראינו את רוב ככל גדולי העולם רדופים לעלות לארץ ועומדים תמיד עם עין פתוחה ואוזן כרויה לראות ולשמוע שמא ואולי נקרתה הזדמנות לעלות לארץ צבי וגם

הדר בחז"ל כאילו עובד עבודה זרה, וכן ברוד הוא אומר (שמואל ב' כ"ט) 'כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים', וכי מי אמר לו לדוד לך עבוד אלהים אחרים, אלא לומר לך כל הדר בחז"ל כאילו עובד עבודה זרה.

הבינו נא, אינני שואל זאת כשאלה טרורית, אין זה נסיון להטיף לאובדים ולנידחים בדרך של שאלה, זו אכן שאלה שבעיני מחויב שתהיה לה תשובה. אין ומדוע לא עלתה ארוכת בת עמי, רכבות ורכבות עמך בית ישראל המבקשים להחשב יראים ושלמים, והינם יושבים על אדמה טמאה, כמי שאין להם א'וה, כאילו עובדי עבודה זרה. המציאות היא זו, או שמא חלום ביעותים !?

הדעת נותנת, שיש איזו מעטפת הגנה, שמונעת מהדברים הפשוטים הללו, הממלאים את התורות שבכתב ושבעל פה ואת המדרשים, מלחזור אל ליבם.

ננסה א"כ להתחקות אחר מעטפת זו, ומפוקח העורים בורא העולם, נבקש שיהיה בעזרנו לפקוח עיניים עוורות, להוציא ממסגר אסיר, מבית כלא יושבי חשך (ישעיה מ"ז).

דומני, כי שומע אני קול ענות באוזני, לא קול ענות גבורה, כי אם קול ענות חלושה, ומצפצף הקול ואומר, הלא אבותינו מצוקי ארץ עמודי העולם, אמוראי בכל והסבוראים, הגאונים והראשונים, האחרונים ועקבותיהם, הבעל שם טוב ותלמידיו מזה, והגר"א ותלמידיו מזה - רובם נולדו בארץ נכר ותאכל אותם ארץ אויביהם - אלה המתים בגולה, ומה לנו כי נחוש למאמרי חז"ל שהבאת, הטוב טובים אנו מאבותינו ומרבנותינו, האם נגלו לעינינו מאמרי

דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לֹא שְׂבִיב לֹוּן. וְכַל מַה דְּגַלִּי בְּרִשׁוּתָא גַּלִּי. וְתַנִּינָן בְּכַל אֲתֵר דִּישְׂרָאֵל גְּלוּ, תַּמָּן שְׂכִינְתָא גְּלַתָּה עִמְהוֹן, וְהָבָא בְּגִלּוּתָא דְּמִצְרַיִם מַה כְּתִיב, וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. כִּינּוּן דְּכְתִיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מַהוּ אֵת יַעֲקֹב, הַבָּאִים אִתּוּ אֲצִטְרִיךְ לְמִימְר. אֲלֵא, אֵלֶה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִינוּן רְתִיכִין וּמְשָׁרְיִין עֲלֵאִין, דְּנַחְתּוּ עִם יַעֲקֹב, בְּהַרִי שְׂכִינְתָא, בְּגִלּוּתָא דְּמִצְרַיִם."

ובתרגום ללשון הקודש: "וְכֹאֲשֶׁר נִכְנסוּ לְגִלוּת בְּכַל, חֲשָׁבוּ שְׂאִין לְהֵם קִיּוֹם לְעוֹלָמִים, שְׁהַרִי הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִזּוֹב אוֹתָם, וְלֹא יִשְׁגִיחַ בְּהֵם לְעוֹלָמִים. וְשִׁנְיָנוּ, אֲמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה קְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַפְּמִלְיָא שְׁלוּ, וְכָל הַמְּרַכְּבוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת, וְכָל חִילוּתֵיהוּ וּמְחַנּוּתֵיהוּ וְגִדּוּלֵיהוּ וְכָל חֵיל הַשָּׁמַיִם, וְאָמַר לְהֵם: מַה אַתֶּם עוֹשִׂים כָּאֵין וּמַה בְּנֵי אֱהוֹבֵי בְּגִלוּת בְּכַל, וְאַתֶּם כָּאֵין, קוּמוּ רְדוּ בְּלָכֶם לְבָבְכֶם, וְאֲנִי עִמְכֶם. זְהוּ שְׁכַתּוּב (ישעי' מג) 'כֹּה אָמַר ה' לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בְּבִלְהָ וְגו'. לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בְּבִלְהָ - זְהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהוֹרְדְתִי בְּרִיחִים בְּלָם - אֵלֶה כָּל הַמְּרַכְּבוֹת וְהַמְּחַנּוֹת הָעֲלִיוֹנִים. כְּשִׁירְדוּ לְבָבְכֶם, נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם, וְשָׂרְתָה נְבוּאָה קְדוֹשָׁה עַל יְחֻזְקָא, וְרָאָה כָּל מַה שְׂרָאָה, וְאָמַר לְהֵם לִישְׂרָאֵל: הַרִי אֲדוּנְכֶם כָּאֵין, וְכָל חִילוֹת הַשָּׁמַיִם וּמְרַכְּבוֹתֵיהוּ שְׂבָאוּ לְדוֹר בִּינְיָכֶם. לֹא אֶאְמִינוּ לוֹ, עַד שְׁהֲצִטְרִיךְ לְגִלוּת כָּל מַה שְׂרָאָה, וְרָאָה כָּךְ, וְרָאָה כָּךְ. וְאִם גְּלָה יוֹתֵר - כָּל מַה שְׂגִלָּה הֲצִרְךָ. כִּינּוּן שְׂרָאוּ כָּךְ יִשְׂרָאֵל, שְׂמַחוּ וּכְשִׁשְׁמַעוּ דְּבָרִים מִפִּי יְחֻזְקָא, לֹא חֲשָׁשוּ עַל גְּלוּתָם כְּלָל, שְׁהַרִי יְדַעוּ שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עִזּוֹב אוֹתָם, וְכַל מַה שְׂגִלָּה - גְּלָה בְּרִשׁוּת. וְשִׁנְיָנוּ, בְּכָל מְקוֹם שְׂגִלוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁם הִשְׂכִּינָה גְּלַתָּה עִמְהֶם, וְכָאֵין בְּגִלּוּת מִצְרַיִם מַה כְּתוּב, וְאַלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. כִּינּוּן שְׂכַתּוּב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מַה זְהוּ אֵת יַעֲקֹב, הַבָּאִים אִתּוּ הַצִּטְרִיךְ לּוֹמַר, אֲלֵא, אֵלֶה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, הֵם אוֹתָם מְרַכְּבוֹת וּמְחַנּוֹת עֲלִיוֹנִים שִׁירְדוּ עִם יַעֲקֹב עִם הַשְּׂכִינָה לְגִלוּת מִצְרַיִם."

כאמור לעיל, הדברים הללו חוזרים על עצמם, בספר הזוהר הקדוש ובמדרשי חז"ל

לחיות בה לאורך זמן. הוא אשר אמרנו, יהי לך אשר לך, מאמרי חז"ל שהבאת, ואנו נחיה מפי האמוראים שכתבו את הגמרא, ועמודי העולם שהגו בה תמיד.

מביט הייתי בפניהם בעת אשר ניסו לדחות את טענת אין דנים אפשר משאי אפשר, וראיתי בהבעת פניהם, שחוששים הם פן אכנס עימם לויכוח אודות טענתם זו, כי יודעים הם היטב שלא יוכלו לעמוד לנגדי בעת אשר אפרוס את העובדות והנתונים, אבל לא אלך בדרך הטענה והניצוח, אלא אעקור את טענתם משורשה, בדברים פשוטים וברורים, וה' הטוב יהיה בעזרי.

ואען ואומר, הלא תדעו אם לא שמעתם, את אשר ממלא את הזוהר הקדוש ואת המדרשים, ולמדוהו ממדרש הפסוקים ומקבלה איש מפי איש עד יחזקאל הנביא אשר נגלו אליו האהים, כי בעת אשר יצאו ישראל לגלות, גלתה שכינה עמהם, ולא רק גולי בבל, אלא בכל עת אשר יצא העם לגלות, גלתה שכינה עמהם, הא לך מקצת הדברים (וי"ק ע' ס' ט'): "וְכַד עָלוּ בְּגִלּוּתָא בְּכַבְל, חֲשִׁיבוּ דְהָא לִית לְהוּ קִיּוּמָא לְעֵלְמִין, דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂבִיב לֹוּן, וְלֹא יִשְׁגַח בְּהוּן לְעֵלְמִין. וְתַנִּינָן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּהֵיא שְׁעָתָא קְרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, וְכָל רְתִיכִין קְדִישִׁין, וְכָל חִילֵיהּ וּמְשָׁרְיִיתֵיהּ, וְרַבְּרַבּוּנִי, וְכָל חִילָא דְּשְׂמִיָא, וְאָמַר לֹוּן, מַה אַתְּוֹן עֲבַדִּין הַכָּא, וּמַה בְּנֵי רְחִימָאֵי בְּגִלּוּתָא דְּבָבְל, וְאַתְּוֹן הַכָּא, קוּמוּ חוּתוּ בְּלָכוּן לְבָבְל, וְאָנָּא עִמְכוּן. הֲדָא הוּא דְּכְתִיב, (ישעי' מג) 'כֹּה אָמַר ה' לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בְּבִלְהָ וְגו'. לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי בְּבִלְהָ, דְּאָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהוֹרְדְתִי בְּרִיחִים כּוֹלָם, אֵלִין כָּל רְתִיכִין וּמְשָׁרְיִין עֲלֵאִין. כַּד נַחְתּוּ לְבָבְכֶם, אַתְּפַתְחוּ שְׂמִיָא, וְשָׂרְתָת רּוּחַ נְבוּאָה קְדִישָׁא עַל יְחֻזְקָא, וְחָמָא כָּל מַה דְּחָמָא, וְאָמַר לֹוּן לִישְׂרָאֵל, הָא מְאַרְיִכוּן הַכָּא, וְכָל חִילֵי שְׂמִיָא וְרְתִיכּוּ, דְּאָתּוּן לְמִידָר בִּינְיָכוּן. לֹא הִימְנּוּהוּ, עַד דְּאֲצִטְרִיךְ לְגִלְאָה כָּל מַה דְּחָמָא, וְרָאָה כָּךְ, וְרָאָה כָּךְ. וְאִי גַלִּי יִתִיר, מַה דְּגַלִּי כְּלֵא אֲצִטְרִיךְ. כִּינּוּן דְּחַמוּ יִשְׂרָאֵל כָּךְ, חֲדוּ. וְכַד שְׁמַעוּ מִלִּין מִפּוּמֵיהּ דִּיחֻזְקָא, לֹא חֲשִׁישׁוּ עַל גְּלוּתְהוֹן כְּלָל, דְּהָא יְדַעוּ

אנו רואים ששוב חזר המרכז של כלל ישראל לארץ ישראל, שארץ ישראל היא כיום מרכז התורה ומרכז יראת שמים וחסידות, וא"כ הרי כאן גם מקום השראת השכינה. שעתה שהשי"ת עזר ובני ישראל חוזרים ומתקבצים ומתרכזים בארצנו הקדושה, בודאי שאין השכינה שורה אלא בתוך בני ישראל ובעודן בארץ ישראל".

דברי הנתיבות שלום עשירים יותר במקום אחר נדברים שנשא בישיבת אור משה, נרשמו ע"י הרב אהרן סורסקי, ונדפסו בספח"ק הליכות חיים, עמודים טז-יז - ההדגשות שלין - "אם נתבונן יותר, אם נשקיף על התהליך המתרחש עתה בארץ הקודש מבעד לאספקלריא מעמיקה, נמצא שהולכים ומתקמים פה ענינים נשגבים מאוד". כאן מביא הרבי את דברי הזוהר הנ"ל, וממשיך - "דברי הזוהר הקדוש מלמדים אותנו בבירור, כי בכל זמן שהוא, לכל מקום ששכן בו מרכז התורה והישיבות, אליו גלתה השכינה הקדושה וכל פמליא של מעלה להיות עמהם. והנה מיום גלות יכניה מאר"י וכל החרש והמסגר אתו, זה יותר מאלפיים שנה נמצא מרכז התורה של עם ישראל בגולה, והתחנה הראשונה היא כנזכר, בארץ בבל ערש התלמוד בבלי שהוא חלק התורה שבע"פ. אח"כ נדדו מרכז התורה והישיבות גולה אחר גולה, מארץ שנער לספרד, למצרים, ולצפון אפריקה, ומשם לצרפת ולאשכנז, ולכל מקום שגלו גלתה שכינה עמהם, השכינה הקדושה וכל פמליא של מעלה, עד שבעקבות מסעי הצלב וגירוש ספרד הגיעו המגורשים לארץ פולין ולעוד מדינות במזרח אירופה, ונשתל מחדש מרכז התורה במדינות פולין, ליטא, גאליציה והונגריה ובנותיהן, כידוע לכל הבקיאים בדברי הימים.

פעמים רבות. ומתוך כך נשלמת התמונה לנגד עינינו ומתחוורת הסוגיה כשמלה - נאמנים ואמיתיים הנה דברי חז"ל, ולפיהם הדר בחו"ל כמי שאין לו אוה וכעובד עבודה זרה, ואין לגרוע מחומרם כמלוא נימה. ועם זאת, אבותינו ורבותינו, עמודי העולם וכל המון בית ישראל, לא הושלכו לעבוד אלהים אחרים בעת אשר יצאו לגלות, מפני שכאשר השליכם ה' לארץ אחרת, הוריד את שכינתו עמם, ומקום נתבצר להם בתוך טומאת ארץ העמים, בכל מקום שגלו שם, ויהי להם ה' שם לאֱהיִם.

לאור זאת, עלינו לשים עינינו ולבנו לאשר כתב החזון איש באגרותיו, כי בנפשנו הדבר. ואלו דבריו - "זאת התורה שגלתה עשר גלויות, ושכנתה ביתה בארץ שנער, ושגלתה מבבל לארצות המערב - זאת התורה חוזרת עכשיו, אחרי השואה והחורבן, מערבות שממות המערביות אל ארץ הצבי הנתונה לאבותינו נחלת עולם".

זוה לשון הנתיבות שלום בספרו (נלשית עמוד עה - ההדגשות שלי), אחרי הביאו את דברי הזוה"ק הנ"ל - "וע"פ דברי הזוהר אפשר להבין את התחדשות ישוב ארץ ישראל בדורות אלו, שכאשר היו ישראל בגלות בכל היתה עמהם שכינתא בגלותא, וכל הפמליא של מעלה, וכמו"כ בכל אתר דגלו ישראל תמן שכינתא עמהון, לא רק בבבל, אלא בכל מקום שהיה מרכז התורה והמרכז של כלל ישראל היה הקב"ה עמהם בגלותם. וכן היה בכל ארצות גלותם של ישראל לאחר גלות בבל, באשכנז ובצרפת ובכל המדינות בהם התרכזו רוב בנין ומנין של כלל ישראל, וכמו שבאחרונה היה המרכז בפולין. ועתה לאחר החורבן הגדול

לקיים את מצות ישיבתה, ומכאן ואילך אין יותר שום מניעה, ותשובתו בציודו - אין זאת אלא מפני שעד הדור הנוכחי היו השכינה וצבאות העליונים אצל מרכזי התורה בחו"ל, והיתה שמה בחינת ארץ ישראל, לכן הוצרכו גם רוב מנין ובנין של כלל ישראל להימצא שמה.

לא כן עכשיו אשר ה' שוכן בציון, והשכינה הקדושה עם המרכבה העליונה חזרו לארץ ישראל, מעתה ראוי לכל יהודי באשר הוא להמצא כאן".

לאור המובא נמצא, כי אכן עד הדור האחרון שרתה השכינה בחו"ל ולכן לא חששו כל כך כל מצוקי ארץ והמון עם קדושים לברוח מטומאת העמים, שגם שם יכלו לעבוד את ה' ולהתקרב אליו לפי ערך. אולם עתה, לאחר שחזר רוב מנין ובנין של בני ישראל ושבו הישיבות הקדושות לארץ ישראל, חזרה גם השכינה לכהן, שפיכת לב כמים, הכל כאן דייקא ודווקא, ולא בחוץ לארץ הטמאה והריחוק מהצרות ה', בארצות שגזרו על גושיהם, עפרותיהם ואויריהם.

שמעוני אחי שמעוני, מי שאכל שום וריחו נודף אל יתמיד באכילת השום, הסירו אלהי הנכר מקרבכם, קומו ועלו ציונה בית ה', אל הארץ אשר נגלו שם האלים לעבדי ונביאי, ארץ אשר דורות עולם נכספו לחונן את עפרה, ועתה הוא לנו חיוב גמור, בואו ארצה כנען ויהי ה' לכם לאלהים, ואתם תהיו לעמו ונחלתו. ■

וכאשר עלה הכורת על גולת אריאל באירופה, בימי שלטון הנאצים ימ"ש, היינו עומדים ותוהים - האם עכשיו יוסיף מרכז התורה של עמנו לנדוד בנכר, ויעבור שוב לארץ חדשה בתפוצות, כמו למשל אמריקה, או שמה כבר הגיע הזמן שתהא תורה חוזרת לביתה - לארץ הקודש - מקום שממנו יצאה לראשונה בעת החורבן הראשון, וממילא גם השכינה הקדושה וכל פמליא של מעלה ישובו לשורת בארץ הקודש.

ומאת ה' היתה זאת לחונן עמו, כי אמנם התרחש לנו זה הנס הגדול, ומרכזי התורה והחסידות עם הישיבות הקדושות קמו לתחיה מחדש פה בארץ ישראל [ואף שיש ב"ה מקומות תורה וישיבות הרבה בחו"ל, אך המרכז החי בפועל וצומת הגידין של עולם התורה והחסידות הוא בארץ הקודש] ואין ספק שגם השכינה הקדושה וכל פמליא דלעילא חזרו אל מכונם בפלטיץ של מלך.

לא יפלא, אם כן, בראותנו את ההצלחה והשגשוג הרוחני המרהיב של הישיבות בארה"ק. הסיבה לכך היא פשוטה בתכלית, כי האידנא ה' שוכן בציון, וכל צבאותיו העליונים עמו, ממילא שורה כאן ברכה מיוחדת ויתירה כדוגמת הברכה וההצלחה שראו במרכזי התורה שבכל דור ודור".

ובהמשך דבריו שם - "רק בתקופתנו ב"ה נשתנו פני הדברים. אנחנו הדור הראשון, שמכל הבחינות ניתן בידו לעלות ולהתיישב בארץ ישראל, ויש לו ב"ה התנאים הדרושים כדי לקיים מצוה חביבה זו. וכאן הבן שואל - על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, שנשללה האפשרות עד עכשיו

יהודי הגולה מקיימים בגופם דרישת ציון על טהרת הקודש

זה לא חלק מהחורבן, שבגללו אכן לא מברכים 'שהחיינו', אלא זה הבנין!

אנחנו יודעים שבזמן הזה, לפני 3,330 שנה, המרגלים הלכו לארץ ישראל, כדי להכין את המקום לכלל ישראל שיבוא. ונחשו מה? זה היה ניסיון אדיר, ונכשלנו, וזו הסיבה היחידה שבגללה אנחנו היום בגלות.

כמו שאומר הפסוק בתהלים (פק קו) — יש פירוט של כל הבעיות במדבר, ואז כתוב כך: **"וימאסו בארץ חמדה"**, נגעלו בארץ חמדה, **"לא האמינו בדברו"**, הם לא בטחו בה'.

ומה העונש? **"וישא ידו להם להפיל אותם במדבר"**. ה' הבטיח להרוג את כולם במדבר, **"ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות"**. גזרת

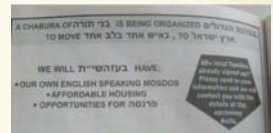
הגלות החלה ממעשה זה של המרגלים, וכל זה בגלל **"וימאסו בארץ חמדה"**. זה מה שמשאיר אותנו היום בגלות וזה מה שאנחנו צריכים לתקן.

אני יודע שדרך כלל אנשים מדברים על תיקון דברים אחרים, אבל כתוב כאן בתהלים - לא כן!

אלא זאת הסיבה - **"וימאסו בארץ חמדה"**. כי לא אכפת לך, אתה לא אוהב את ארץ ישראל.

אני אתן דוגמה - נניח שיש בעל ואשה, נניח שהבעל מדבר על כך שהוא אוהב מאכל מסוים,

אנו שמחים להגיש בפני הקוראים הנכבדים את נאום הגאון רבי דוד קולדיצקי, ראש ישיבת עץ חיים בלייקווד, באסיפה שהתקיימה במקום אודות יוזמת העליה הקבוצתית לארץ ישראל, בין המצרים התשפ"א. מה שכה מרתק כאן הוא האופן בו יוזמה מקומית של מי שנחוש בדעתו יכולה לעורר גלים ובסופו של דבר אף לשנות את פני ההיסטוריה. הכל התחיל עם מודעה קטנה, מהסוג שכולנו רואים בכל יום על לוח מודעות כזה או אחר -

מומש כך זה נראה, ומי שלא התבונן בכתוב יכול היה לחשוב שארגנו כאן מכירה של דפנות לסוכה במחיר מוזל, או אולי נעליים לחג... אבל כאן התחילה מהפכה, אשר תקוותנו שתלך ותגבר, עד שנחשול אדיר יבוא בעקבותיה.

ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. **אמנם** בכין המצרים בדרך כלל אנחנו לא אומרים את ברכת 'שהחיינו', כי זה לא זמן שמחה, אבל האירוע הזה הוא תחילתו של בנין!

אותו? לא. "אם את לא רוצה אותי, אני לא רוצה אותך". ה' רוצה לראות שאנחנו רוצים אותו ומחכים לו.

וה' אומר - "הנה... נתתי לך ארץ חמדה".

צריך לומר כל יום בתפילה, צריך להזכיר גם בברכת המזון, שהיא מצוה דאורייתא. אתה אומר במעין שלוש - "נודה לך ה' אלהינו על... ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו".

אם אנחנו לא עושים עם זה כלום, אנחנו סותרים את עצמנו. מה אנחנו עושים? מה אנחנו אומרים? 'ארץ חמדה', ואז מה? ואז אנחנו נשארים כאן, כאילו כלום. פשוט מדקלמים את זה וזהו.

אני חושב שהגיע הזמן שנכיר בכך שאנחנו כבר מספיק זמן בגלות, וב"ה אנחנו במצב שבו הגשמיות כבר אינה בעיה.

באמת, אם השגת פרנסה היא בעיה - פרנסה זה דבר מאוד מאוד חשוב - היה מקום לדון שיהיה עליך להישאר. אבל היום אנחנו רואים שפרנסה היא לא בעיה. יש לנו פרנסה. יש חברות שנפתחות בארץ ישראל. יש מחשבים, יש דברים רבים שבגללם פרנסה כבר אינה בעיה.

ויצא, שאין שיטה בראשונים שסוברת שאין מצווה ללכת לארץ ישראל. כל אחד מהראשונים סובר שהיום יש חיוב ללכת לארץ ישראל. אפילו רבינו חיים בכתובות, שסובר שאין מצווה לגור בארץ ישראל - כתוב במהר"ם מרוטנברג שעיקר הסיבה לפיו היא מפני סכנת דרכים. סכנה. נכון, למרות שהגאון שלח את התלמידים שלו בזמן סכנה, אבל יש לך שיטה שסוברת שאם יש סכנה אתה לא צריך ללכת. אבל היום אני לא יודע איפה יש יותר סכנה. ברור שאין סכנה לעלות על מטוס, כשבתוך עשר שעות אתה כבר נמצא בארץ ישראל. לא צריך לנסוע שנה כמו השיירה הראשונה של תלמידי הגר"א שלקח להם שנה לנסוע לארץ ישראל בסירות, בכל מיני דרכים, והיו להם מעשי שוד וכל מיני דברים מטורפים, ואף על פי כן הם הלכו.

מי הרב'ה שלהם? כל בני הישיבות, יש לנו רב אחד, הגאון, הגאון, הגאון מוילנא.

הוא אובססיבי עם זה, ומדבר על זה שוב ושוב ושוב, אז ברור שהוא אוהב את המאכל הזה. אז אישה טובה שאוהבת את בעלה - תכין לו את המאכל הזה.

גם להפך - אשה שרוצה לנסוע למיאמי, היא מדברת על זה מאה פעמים, אז הבעל יודע שהיא רוצה לנסוע למיאמי. אם הוא אוהב את אשתו, הוא יקח אותה למיאמי.

אבל אם הוא יחפש כל תירוץ אפשרי רק לא ללכת, אז אתה יודע שיש כאן משהו לא בסדר, אין כאן אהבה.

ארץ ישראל. כל מי שיש לו קשר כלשהו לה' יתברך יודע, שארץ ישראל קשורה לה'. כל התורה, נביאים, כתובים, משניות, בבלי, ירושלמי, ספרא, ספרי, מכילתא, תוספתא, בהכל יש כמעט בכל עמוד שני עוד משהו על ארץ ישראל.

כל כך הרבה על ארץ ישראל. למה? כי זה מה שה' רוצה. אז אני חושב שהגיע הזמן שנפסיק להתעלם מזה, ואם אנחנו אוהבים את ה' - חייבים גם לאהוב את מה שהוא רוצה.

המקום הטוב ביותר עבור יהודי זה נחלת ה'. המקום של כל נשמה יהודית הוא בארץ ישראל, שם נמצא ה'.

הגמרא אומרת, שמי שגר בחוץ לארץ כאילו אין לו אלהים, פשוט אין לו. בחוץ לארץ יש מלאכים אחרים, יש שבעים אומות, שבעים מלאכים. כאן [באר"ה] יש לנו הדוד סם^[*], הוא המלאך של אמריקה. במקרה 'סם' זה סמ"ך מ"ם... ההשפעה מגיעה דרך המלאך הגויי.

ואנחנו? לנו יש אבא בשמים. אז למה אנחנו מתחבאים ממנו? למה אנחנו נשארים כאן? בואו נלך אליו, הוא אוהב אותנו, הוא רוצה שנבוא.

אז מה זה הדבר הזה הנקרא 'גלות'? 'גלות' משמעה שאנחנו נפרדים מה'. אז למה שה' יחזור אלינו אם אנחנו לא רוצים אותו? הראיתם פעם בעל, ח"ו פרוד, שיחזור לאשתו אם היא לא רוצה

[*] 'הרוד סם' משמש כדמות בדיונית שמאנישה את ארצות הברית ומסמלת את רוח האומה האמריקאית.

לאמריקה". זה היה ב-1940. באמת, ר' אהרון הגיע לכאן בשנת 1940 או 1941. לייקווד, זה לא יאומץ. ר' אהרן הגיע להישגים אדירים. ב"ה, נהיה מלייקווד מה שנהיה. אבל עכשיו זה הזמן שאנחנו רואים שהיינו כאן, בסדר, זה מספיק טוב, אבל כבר אין יותר סיבה להשאיר. הסיבה היחידה שבגללה

היינו צריכים להשאיר, עבור אנשים מסוימים, היא בגלל חינוך הבנים. אתה הולך לארץ ישראל, ההורים מדברים בשפה אחרת, מנטליות שונה, והילדים יכלו ללכת לאיבוד. אולי זה היה תירוץ, אולי אתה יכול להגיד לה' - "אני יודע, ארץ החמדה שלך; באמת אני אוהב אותך, אבל חינוך הבנים...". נניח שזה היה עובר, תירוץ כזה. אבל עכשיו, שב"ה עלתה היוזמה הזאת, האפשרות שיהיה לך ישוב משלך, שכונה משלך, מוסדות משלך, תעסוקה משלך, עכשיו מה? מה התירוץ?

אני רוצה לקרוא משהו מהרב מאיר שמחה. הרב מאיר שמחה כתב לפני 120 שנה ככה - "הנה דע יקירי, כי להאריך בגודל המצוה הזאת ומעלתה, למותר, כי מי הוא האיש הישראלי, יסתפק, הלא מיום... השם לצור מחצבתנו הבטיח לו בארץ חמדה, ונתן ג' מתנות וכו' כולם כאחד..."

הוא ממשיך, כל אחד יכול לראות את זה, הוא ממשיך ואומר - זו תורה. התורה היא ארץ ישראל.

הגמרא מדברת על היופי של תורת ארץ ישראל, היופי עם החכמה, המקום שבו מבינים את העומק - זה בארץ ישראל. קח את מאה וחמישים השנים האחרונות - אנחנו יודעים שרוב הגדולים או שהלכו או שרצו ללכת לארץ ישראל. אפילו לפני המלחמה, ר' אלחנן רצה ללכת. קלם רכשו נכס לייסד שם את ישיבת קלם. ר' שמעון שקופ תכנן ללכת, הנצי"ב רצה ללכת, החפץ חיים רצה - את זה כל אחד יודע, ועוד רבים אחרים. ורבים

הוא התחיל את המסורה שלנו. אנו, כל תלמידי הישיבות. וולוז'ין, ר' חיים וולוז'ינר, מהגאון. אבל באותו חדר של הגאון, בחדר שרבונו של עולם גילה את הגילוי הגדול ביותר בתורה מאז תקופת הראשונים בנגלה, בנסתר, בכל דבר, בחדר שבו התורה התגלתה בהיקף

הגדול ביותר - בחדר הזה התגלה סוד הגאולה. הוא רצה ללכת לארץ ישראל, והוא לא היה מבזבז דקה אחת מחייו, אבל הוא ידע שזה חשוב מאוד, זה מה שה' רוצה. ומשום מה הוא לא הצליח ללכת, יש אומרים כי הוא היה ניצוץ של משה רבנו, וכמו שמשה רבנו לא יכל ללכת לארץ ישראל, גם הוא לא יכל, אבל הוא התקדם הרבה עד שהוא חזר. אז הוא שלח את תלמידיו.

חלק נשארו בגלות, ופתחו את וולוז'ין. חלק הלכו לארץ ישראל - ר' ישראל שקלובר, ר' מנדל שקלובר,

ר' הלל שקלובר, ר' סעדיה ורבים אחרים. והם הקימו את הישוב, עד שנכון לומר כי היום - הישוב בארץ ישראל כולו התחיל מתלמידי הגר"א. היה ישוב בירושלים, ומשם התפזרו לכל מקום. אז היום אנחנו כאן כדי להמשיך את מה שהם השאירו לנו.

יש סיפור מפורסם, שפעם הרב חיים וולוז'ינר בכה אחרי שחירתו. שאלו אותו - "רביה, למה אתה בוכה?". הוא אמר - "אני רואה שהתורה תיסע לתחתית העולם", שזה אמריקה. ואז הוא הפסיק לבכות, ואז בכה שוב. שאלו אותו - "למה אתה בוכה שוב?". הוא ענה - "אני לא יודע אם הם יוכלו לשמור את התורה כמונו".

ואז אנשים הלכו, לפני השואה, בשנת 1940, לוילינה. הם עברו דרך וילנה, הבחורים. ר' חיים עוזר אמר - "אני רואה ששם הולך להתקיים נבואתו של ר' חיים וולוז'ינר. התורה נוסעת כעת

שאלתי את הרב חיים [הגר"ח קנייבסקין] כמה פעמים על זה. הוא היה - כמובן מאליו, הוא היה מאוד מאוד בעד.

הוא אומר שזה "ענין גדול, המסייעים יתברכו", או משהו כזה.

דיברתי עם הגאון רבי כמה פעמים על זה. באותו שלב רציתי אולי שזה יהיה סניף של לייקווד בארץ ישראל. הוא היה מאוד מעוניין, הוא אמר - "תן לי לראות את ה'עוילים'" ואחר כך הוא נהיה חולה, אז.

התקשרתי לרב על הדבר הזה, הוא אמר שהוא ממש נדהם, וואו! הוא התכוון לבוא ולדבר, אבל למעשה היו לו כמה אירועים. הוא אמר שאגיד לציבור שהוא מעוניין ורוצה להיות מעורב. אבל אנחנו לא צריכים את זה, אנחנו לא צריכים להביא אף אחד, כי אתה צריך להביא סיבה, אנחנו צריכים להביא פסק מרב, למה מותר לך להישאר כאן [בחוץ לארץ]. כדי להישאר כאן אתה צריך פסק - או פרנסה, או דברים אחרים. ללכת? שם זה המקום של יהודי.

יש ענין שאני חושב שנוכל לבצע, בעז"ה, רק אנחנו יכולים, ואני חושב שאסביר משהו.

אנחנו רואים הרבה ילדים נושרים מהדרך. למה? אנחנו לא יודעים את החשבונות... אבל דבר אחד אני יודע - כשהם חוזרים, הם חוזרים עם כזאת 'חיות', ברען [אש] שלנו אין, וה' רוצה את החיות הזו. ברען, חיות בעבודת ה' - זו רמה אחרת. אז לפעמים אדם צריך לרדת כדי לעלות.

אז במובן מסוים, אנחנו 'מלומדה' כשמדובר בחיות בעבודת ה', ללא ברען, מלומדה, אנחנו לא רעננים. אנחנו לפעמים כמו רובוטים, אתם יודעים. שמים תפילין כמו רובוט, זה כמו שזה רק היד שלך, זה לא אתה. 'אתה' - הכוונה אתה בעצמיותך, זה אתה. מי אתה? זה הבפנים, הידיים הן לא אתה.

אז לפעמים אנחנו כמו - אני לא רוצה להגיד את המילה הזאת, אבל אנחנו כמו פרייע יידען [יהודים חילוניים] לגבי הנקודה הזאת, אין לנו - לגבי הנקודה של ה'ברען', החיות, אין לנו.

אז עכשיו לגבי ארץ ישראל ככה -

באמת הלכו. זה רק אומר לך, שאם אין סיבה לא ללכת, אז למה לא? וכדאי לך, זה התיקון של חטא המרגלים, זה התיקון של החורבן.

ואתה צריך לדעת - אתה חושב על עצמך, מי אני? אני בן-אדם פשוט. אני אתחיל את הגאולה?

בהפטרה של הפרשה האחרונה, הייתה לירמיהו הנביא אותה שאלה - "מי אני שאהיה נביא לכלל ישראל?" היו עוד הרבה תלמידי חכמים גדלים, ראשי ישיבות. אני אלך להיות נביא להחזיר את ישראל בתשובה?

אז ה' אומר לו - "אל תאמר כי נער אנוכי", אל תגיד שאני צעיר, אני לא יודע. אל תגיד את זה. "לאשר אשלחך תלך".

היום, זה המצב שבו אנחנו נמצאים. ירמיהו הנביא - הם ניסו להרוג אותו, הרבה פעמים זרקו אותו לבור, לטיט, הרבה סיפורים יש עם ירמיהו. הם רצו להרוג אותו. ברור, שאם הוא היה אישיות מפורסמת כמו הרב חיים קנייבסקי, הם לא היו רוצים להרוג אותו. הוא לא היה בן-אדם מפורסם, אבל הוא היה נביא ה'.

אז כולם כאן בחדר הזה צריכים לדעת דבר אחד - שזאת מהפכה; זוהי מהפכה שהולכת לשנות את הכל.

איתערותא דלתא, ואיתערותא דלעילא.

לא צריך הרבה, רק צריך לרצות לעשות את המעבר, וזה מספיק. הקב"ה רואה שאתה רוצה את מה שהוא רוצה, וכל השאר יטופל.

אין צורך לומר יותר, גם לא על מצוות יישוב ארץ ישראל שהיא שקולה כנגד כל המצוות כולן כמו שאומרת הגמרא, וגם מביא את זה הרמב"ם. הרמב"ם בפרשה שלנו אומר את זה. נחלת ה', גם "וימאסו בארץ חמדה", תסתכלו ברמב"ם בפרשה שלנו, הוא מדבר על זה.

אז מה הסיבה עבורנו, אם הכל מטופל. למה לא? למה לא?

והגמרא אומרת, שמי שהולך לארץ ישראל נמחלין כל עוונותיו. אז או שאתה מאמין בזה, או שלא. אם אתה מאמין בזה, זה מה שאתה צריך לעשות.

זה משהו שאתם פשוט צריכים להחליט. כדאי לכם. וכשתעשו את זה עם כל ה'ברען', כמו שאמר ר' אלחנן [הגר"א וסרמן צוק"ל הי"ד] - אני חושב שהיא צריכה שלו זה בימים אלה, במבצר השביעי בקובנה, הוא אמר לאנשים סביבו: "אתם צריכים לדעת שאנחנו הקורבנות

עבור אחינו באמריקה. קורבן צריך שתהיה לו הכוונה הנכונה, אחרת זה פיגול." אז, להבדיל בין חיים לחיים, אנחנו, אם ירצה ה' עד מאה ועשרים, הכוונה שלנו היא העיקר, אז שתהיה לנו הכוונה הנכונה.

אני יודע שיכולים להיות נופים יפים - ישנו חוף הים, יש שם דברים יפהפיים שאין כאן, יש 'אורא דארץ ישראל', אווירה נעימה. הגמרא אומרת שבחורץ לארץ מקבלים לב רגז, מתכעסים, מתעצבנים, ארץ ישראל רגועה כמו שמן זית, אז יש הרבה, יש הרבה הרבה דברים טובים בארץ ישראל, אפילו דרך הטבע. אבל אנחנו רוצים שתהיה לנו הכוונה הנכונה. אז שתהיה לנו את הכוונה הנכונה, אם ירצה ה', לעשות נחת רוח לך ה' יתברך. זה התיקון הגדול ביותר של בין המצרים, אז כן, אנחנו רוצים לחזור ואנחנו באמת חוזרים!

מערכת 'קדושת ציון' מודה רבה לרב יואל ברמן, מייסד פרויקט 'אורא דארץ ישראל' להנגשת הפרסיה לציבור החרדי המגיע לארץ מחו"ל, על הבאת יוזמה זאת מלייקווד לידענתנו, ועל תרגום הנאום של הרב קולדיצקי שליט"א. ניתן ליצור קשר עם הרב ברמן במספר 053-3191618 או בדוא"ל yberman613.com.

יש הרבה יהודים - רוב כלל ישראל היום גר בארץ ישראל. אבל יכול להיות שחסרה להם הנקודה הזאת של נחלת ה', ארץ חמדה. הם חסרים אותה.

אנחנו, שאנחנו עומדים וקמים והולכים, יש לנו החיות וה'ברען' הזה. אנחנו בעצם עושים את זה בשביל כולם, ואנחנו יכולים להשיג כל כך הרבה מה שהם לא יכולים, רק אנחנו. זה משהו שאנחנו יכולים לעשות, אבל הם לא יכולים. גם אם הם חיו שם במשך 100 שנים, אבל חסר להם הברען הזה. אנחנו באים עם כל החשק, כל הגישמאק, כל האהבה, נחלת ה', שיתקן את ה'וימאסו בארץ חמדה". מאה אחוז, אין ספק שה' בשמים יש לו נחת רוח עצום מאתנו שאנחנו רוצים ובאים, ומבטלים את מה שנעשה בעבר שהכניס אותנו לגלות.

עבשיו אנחנו הופכים את זה, כן, אנחנו רוצים ללכת, אנחנו משתוקקים ללכת, ואם ירצה ה' אתם תהיו אבן הפינה, היסוד, של עוד אלפי משפחות נוספות שעוד תבואנה. אין בזה ספק.

אנחנו נצליח, אם ירצה ה', אנשים יראו שזה מצליח, יבואו באלפיהם.

אנחנו לא רוצים את הנשרים האלה - כתוב כנפי נשרים, נכון? אתם מכירים את הנשר הנאצי? על הסמל הנאצי היה נשר. העליה ההמונית הגדולה ביותר לארץ ישראל הייתה אחרי השואה 'על כנפי נשרים', נעבעך, לא זכינו, אז זה היה דרך הנשר הנאצי. אנחנו לא צריכים את הנשר ההוא! אנחנו רוצים את הטוב ביותר, לא את הנשר האמריקאי^[*], אלא הנשר של הקב"ה.

[*] על סמלה הרשמי של ארה"ב מופיע נשר.

שורש האנטישמיות טמון ביסוד הקיום של עם ישראל הרב יהודה אפשטיין

הדיכוי, והשנאה הקבוצתיים היא צעד גדול בכיוון הנכון. לפיד אותה על נכונות ישראלית בריאה יותר על הפרטיקולריזם האגוצנטרי, שמשתרע מדימוי עצמי של 'העם הנבחר' לעומת כל שאר 'הגויים', ועד הסירוב להכיר ברצח עם שאיננו השואה היהודית נראו שואת הארמנים בתוכיה, שישראל ממשכה להכחיש. פרטיקולריזם שהוביל, במרעו, לתרבות של התקרנות, שמקדשת את הקורבנות, הפכה אותה לנכס אסטרטגי, ומכלה את האנרגיה הלאומית במאבק על בכורת הקורבנות וחתירה תחת הכרה בקורבנותם של מי שאינם אנחנו. שמחתי על כך שלפיד אותה על הנכונות להמיר את כל אלה בתפיסה הומאנית רחבה, שלא בודקת מי המדכא ומי המדוכא, מי השונא ומי השנוא, ומזהה את הזוועה שבעצם הדיכוי והשנאה".

לא אלאה את הקוראים בשאר הגיגיה של הכותבת, אשר ניכר כי אינה רואה שום יחוד ביהדותה, רק אציין שמסקנתה בסוף המאמר היא שמדינת ישראל היא האנטישמית האמיתית, בדכאותה את 'פלשתינים', ולכן התרעמה על לפיד שיגנה חברת גלילות שמחרימה את תוצרת יהודה ושומרון, וראתה בכך 'חוסר עקביות' מצדו.

ובכן בכל סוגיה, שומה עלינו כיושבי בית המדרש לנתח בצורה קרה ושכלתנית את הנתונים לאשורם, ולבחון היכן טמונה הנקודה הפנימית שעלינו ללמוד ממנה את המסקנות הרעיוניות והמעשיות.

ולפני הכל חשוב לדעת, כי שורשי האנטישמיות נעוצים עוד בעולם העתיק, ודומה כי הופעתה הראשונית היא בדברי פרעה - "הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו פן ירבה והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא

באחת ההתבטאויות הפחות מוצלחות שלו, הפגין שר החוץ יאיר לפיד בורות מדהימה, כאשר הגדיר את האנטישמיות ככל שנאה של עם לעם אחר, ולמעשה הפך אותה למילה נרדפת למה שהעולם מכנה 'גזענות'. רבים התקוממו כנגד הגדרה זו של מי שאביו היה ניצול שואה אך הדבר לא מנע ממנו להיות אנטישמי בעצמו ביחסו לציבור החרדי, והדברים נתפסו כחמורים שבעתיים לנוכח תפקידו הנוכחי של האיש, אשר אמור לייצג את העם היהודי כלפי העולם הרחב.

כמובן, שהגדרתו של לפיד אינה אלא קצה הקרחון של השקפה לה שותפים, לדאבוננו, רבים בקרב השמאל הישראלי, אשר נתברר כבר רבות מעל בימה זו ובמקומות נוספים, כי המאפיין העיקרי שלו איננו דווקא שאלת יחסו לגבולותיה של מדינת ישראל, אלא התנכרותו לכל ערך יהודי ושאיפתו להפוך את ישראל לעם ככל העמים ואת ישראל למדינת כל אזרחיה. גישתו של לפיד, אשר מתעלמת במופגן מכל יחוד שעם ישראל מתאפיין בו ביחס לעמים אחרים, וממילא משווה את שנאת ישראל לכל שנאה בעולם - עולה בקנה אחד עם השקפה זו, אשר אינה רואה כל טעם בגבולות ובהבדלים שבין העמים. זוהי השקפה השואפת לשבור את כל המחיצות וליצור עולם אחד, בו אין הבדל בין יהודי לגוי.

הטיבה להגדיר זאת כותבת אחת בעיתון 'דער שטרימער' בשפה העברית, הידוע גם בכינויו 'הארץ', במאמר ב"ב מנחם אב השנה -

"שמחתי בנאומו של שר החוץ וראש הממשלה החליפי, יאיר לפיד, שמיצב את האנטישמיות כגזענות. מבחינה רעיונית אמנם אין בכך חידוש, אבל נכונות מצד צמרת הממשל הישראלי להכיר באוניברסליזם של ההפרדה,

מעייניהם. חז"ל בעינם החדה ראו בכניו את אותם בעלי שטנה, אשר באו עם אותה טענה – היהודים אינם נאמנים לאימפריה. היהודים שואפים לעצמאות מדינית. הם לא מסתפקים באוטונומיה דתית. האנטישמים במשך כל הדורות הצביעו על נקודה זו, על חוסר הנאמנות של היהודים למדינה השלטת, לאימפריה השלטת, ועל כך שיש להם תכנית משהם לסדר עולמי, שבמרכזו המדינה היהודית העצמאית. גם בארה"ב המודרנית, רעדו היהודים מאימה ופחד כאשר התגלה, כי יהונתן פולארד העמיד את הנאמנות שלו לעם ישראל מעל הנאמנות שלו כאזרח אמריקאי. הם רעדו, משום שידוע שזה בדיוק סוג החומר שהאנטישמים מחפשים, על-מנת להוכיח שהיהודים אינם נאמנים לאמריקה.

עצם הליכתו של היהודי מעל במת ההיסטוריה במשך שנים כה רבות כבן בלי בית, כיצור חסר מולדת, אשר יכול לחיות בכל ארץ בעולם, ועדיין נאמנותו תהיה נתונה למדינה היהודית שעברה מן העולם אלפיים שנה קודם לכן – עצם תופעה זו, שאין לה אח ורע בהיסטוריה האנושית – היא שעוררה את שנאתם הפתולוגית של הגויים אלינו, שנאה שאינה דומה כלל לאותה 'גזענות' שיאיר לפיד חלול-המח ניסה להשוותה לאנטישמיות. במילים אחרות, היהודי מעורר את שנאת הגוי לא משום שהוא שונה ממנו. גם הצרפתי שונה מהאיטלקי, ולעיתים הם אף שונאים זה את זה, אך אין כלל דמיון בין שנאה זו לבין האנטישמיות בה אנחנו עוסקים. היהודי מעורר את שנאת הגוי משום שהוא מסרב להכיר ב'עובדות הריאלייות' של המציאות הפוליטית, ולפיהם המדינה היא ישות שנועדה להחזיק את האנשים החיים בארץ מסוימת ולקיים

על שניאנו ונלחם בנו ועלה מן הארץ" (שמות 6 ט-ו). כעבור מעל אלף שנה, היה זה המן הרשע, אשר קבע – "ישנו עם אחד מפזר ומפרד בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתיהם שנות מכל עם ואת דתי המלך אינם עשים ולמלך אין שוה להניחם" (דברים 17:16). ומחז"ל מקובלנו, שבניו של אותו המן הם צרי יהודה ובנימין, אשר חתמו על כתב השטנה האנטישמי כנגד שיבת ציון כדאיתא בסדר עולם רבה פקא כט והובא ברש"י על אסתר ט'. בימי בית שני הייתה הספרות והתרבות הרומית והיוונית רוויה בכתבים, סיפורים, מחזות והצגות הטבולים באנטישמיות ארסית כנגד עם ישראל ותורתו, ואין צורך להרחיב על המפורסמות ממה שידוע לנו בימי הביניים ובעת החדשה, עד עצם ימינו אנו.

רבים הם החוקרים והמחקרים אשר ניסו לרדת לשורשה של תופעה זו, ומלבד אותם מתיוונים המתכחשים לזהותם היהודית, הכל מבינים כי אין מדובר כאן סתם בשנאת האחר, מה

שמכונה 'גזענות', אשר אכן קיימת בכל העולם ואינה יחודית כלל לשנאת ישראל. יש כאן משהו הרבה יותר עמוק, והוא סרובו של העולם לקבל את התופעה של עם ישראל כעם, אשר לא האריך בה הוא דר מגדירה אותו, אלא הוא מגדיר את הארץ על-פי הצביון הנכון בעיניו, מה שכורך את מהותו הדתית – הלא היא תורתנו הקדושה – עם זהותו הלאומית. פרעה מדבר על 'עם בני ישראל'. הם יושבים במצרים, אך הם מוגדרים כעם, וברור לפרעה, כי נאמנותם ומאוויהם אינם מצויים במצרים. המן מבין אף הוא, כי גם אחר שהוגלו מארצם, הם אינם ככל עם אחר, אשר מתערה במקום החדש אליו הוגלה. דתיהם שונות מכל עם, וחמור מכך – דתי המלך אינם עומדים בראש

ארץ-ישראל קרויה כך משום שהיא ארצו של ישראל. גוי לעולם לא יהיה אזרח שווה וזכויות במדינת התורה, משום שאינו שייך לעם שמגדיר את הארץ. עיקרון זה מנוגד לכל הלך הרוח המערבי, ליסודי היסודות של המדינה המודרנית כפי שהיא מוכרת בעולם. סתירה זו – היא אשר עמדה ביסוד החלשת האו"ם בשעתו, ולפיה 'ציונות היא גזענות'. וככל שמדינת ישראל ונציגיה הביעו זעם, תדהמה, שאט נפש ומה לא, העובדה נותרה בעינה – מדינת יהודית אינה יכולה להיות דמוקרטית במובן המערבי של המילה

בעצם העובדה שה' בחר באברהם, קרא שמו אברהם וכתו עמו ברית, ושאת הברית הזו הוא קיים עם בניו להיות לו לעם, אשר שונה במהותו, בצורת הגדרתו, בכל מהלך התנהלותו מכל עם אחר שדרך על במת ההיסטוריה. והגויים, אשר מתנהלים בדרכי הטבע, אשר מדינתם היא תוצר טבעי של התקבצות בני-אדם למקום אחד - אינם מסוגלים להשלים עם תופעה זו. וכמה מסכן הוא יאיר לפיד, אשר בהיותו משולל כל ערך יהודי וכל הבנה מינימלית במהותו של עם ישראל - אינו מסוגל להבין את שורש האנטישמיות. וכמה מסכנים הם כל אותם יהודים שאינם יודעים מימינם ומשמאלם, וחושבים שבמקרה אנחנו חיים כאן, ושיש לנו גם 'דת' עם כמה מנהגים, ואינם מגלים בדתם, כי תורתנו תורת חיים היא, והיא מגדירה את כל צורת אומתנו בצורה שונה לחלוטין מכל מה שהעולם שמבחוץ מכיר.

אבל בטרם נלין על אלו שלא זכו לאורה של תורה, חשוב שנחדד בתוך המחנה פנימה את אותן אמיתות יסוד, אשר לעיתים נשכחות ברכות השנים, ובעיקר אחר שהציונות החילונית התימרה לייצג את הלאומיות היהודית, ורבים מיושבי בית המדרש בחרו כאינסטינקט מותנה לברוח מכל אזכור של לאומיות. עלינו לשנן לעצמנו ולאחרים, כי אומתנו אומה היא, כי לא באנו לעולם כדי לעבוד את ה' כיחידים, אלא רצוננו לחזות כאומה שלמה בהשכנת השכינה כאן בארץ. עלינו לשוב אל המושגים הלאומיים האמיתיים, של עם המוגדר על-ידי תורתו, של עם שמגדיר את ארצו, שחולש עליה ודרכה על העולם כולו ומנחיל את ערכי האמת והצדק לכל באי עולם. עלינו לדחות בשאט נפש את ההגדרות המערביות ככל שהן נוגעות לעם ישראל, ואת הנסיון הנואל להחיל על מדינת ישראל את ערכי הדמוקרטיה המערבית, אשר מחייבים בסופו של דבר את ביטול המדינה היהודית. עלינו להכריז ללא בוששה, כי רצוננו לנהל את כל אורחות חיינו הציבוריים לאור ההלכה היהודית, ושהמדינה היהודית חייבת לקבל גדרים תורניים כרצון ה'. אחר שכל אותן אמיתות תהיינה ברורות לנו - אז נוכל להנחיל את התורה בטהרתה לאומה כולה. ■

סדר חברתי נאות ביניהם, כאשר דתו ומנהגיו הפולחניים של האדם הם עניינו הפרטי. היהודי מבין, כי המדינה היא מכשיר להחלת חוקי ה' על הבריאה, והארץ אינה מגדירה את העם היושב עליה, אלא העם - אשר נבחר על-ידי ה' והוגדר על-ידי חיובו בתורת ה' - הוא אשר מעניק את השם לארץ. ארץ-ישראל קרויה כך משום שהיא ארצו של ישראל. גוי לעולם לא יהיה אורח שווה-זכויות במדינת התורה, משום שאינו שייך לעם שמגדיר את הארץ. עיקרון זה מנוגד לכל הלך הרוח המערבי, ליסודי היסודות של המדינה המודרנית כפי שהיא מוכרת בעולם. סתירה זו - היא אשר עמדה ביסוד החלטת האו"ם בשעתו, ולפיה 'ציונות היא גזענות'. וככל שמדינת ישראל ונציגיה הביעו זעם, תדהמה, שאט נפש ומה לא, העובדה נותרה בעינה - מדינת יהודית אינה יכולה להיות דמוקרטית במובן המערבי של המילה, וגם אלו שהשילו מעליהם את מצוות התורה - כל עוד קראו לעצמם 'ציונים', היו חייבים לבכר את יהדותה של המדינה על-פני עקרונות השוויון המערביים. וככל שקשה להם לבלוע את הצפודע הזו - נותרה בידם רק אחת משתי ברירות - להודות בסתירה הכואבת והפוצעת את נשמתם שבין יהדות, שבין מדינה יהודית, שבין הציונות, לבין הדמוקרטיה המערבית, ולבכר את הקיום היהודי, או חלילה - לתמוך ב'מדינת כל אזרחיה', כפי שדורש הציבור הערבי בישראל, ובכך לשים קץ למדינה היהודית.

מובא בספרי במדבר פרשת בהעלותך פיסקא ט - "רבי שמעון בן יוחי אומר הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב". כמה גדולים דברי חכמים, כמה עומק טמון במילותיו התמציתיות של רבי שמעון בר-יוחאי! עשו שונא ליעקב, הגויים שונאים את ישראל, לא משום שהם עשירים או משום שהם עניים, משום שהם עוסקים במקצוע כזה או אחר, משום שהם לא נחמדים או מדי נחמדים או כל סיבה אחרת שאנשים משלים את עצמם שהיא הגורמת לאנטישמיות. הגויים שונאים אותנו כחוק טבע, כהלכה בידוע! אך אין פרוש הדבר, ששונאים אותנו סתם בלי סיבה. הסיבה טמונה בעצם הגדרתו של עם ישראל,

יהודים מתפללים בשער הכותנה, תרמ"ט

"שעריך הם דופקים"

ותיקין בשער הכותנה בערבי שבתות

ב"ה זכינו שמזה כמה שנים מתקיים בכל יום שישי מניין שחרית כותיקין בשער הר בית קדשינו, בהשתתפות עשרות אברכים ובני ישיבות, כהמשך למנהג ארץ ישראל שתוקן בימי הגאונים. בשנים האחרונות המניין מתקיים בשער הכותנה - המקום הנגיש הקרוב ביותר לקודש הקדשים מחוץ להר הבית, הידוע כמסוגל לישועה ומאות שנים שנהגו בני ירושלים לשפוך שיחם בו, לאחר תפילת שחרית נאמר סדר תפילה קצר בנוסח שתיקנו הגאונים לומר במקום זה. הציבור מוזמן בברכה להצטרף למניין מיוחד זה עם הנץ החמה, כמנהג ישראל מזה אלף שנה. ויה"ר שתשמע שוועתינו ונזכה לראות במהרה בבנין ביהמ"ק

"נוראות תענינו בעמדינו מזל שער סלחתי נקשיב בבואינו בשער"

("מתוך פיוט שתיקנו הגאונים לומר בשערי הר הבית.")

// כיבוד מוגש לאחר התפילה // המעמד מאובטח ע"י הרשויות, ומותנה בשמירה על נהלי קורונה

לבירורים: 054-842-3801

עליית תלמידי הגר"א ומסרתה

הרב יצחק ברזילי

פרק ראשון

דורש אין לה - מכלל דבעי דרישה

הנה בהתבוננות מעמיקה בכתבי הגר"א והתלמידים ומעשיהם בארץ בתקופה של שנת תק"ע - ת"ר, משתקפת האמונה היוקדת, ולפיה במעשיהם הם פועלים לקרב את הגאולה באתערותא דלתתא, וכמאמר הגר"א על הפסוק: "לשכנו תדרשנו ובאת שמה" - "ונאמר, לשכנו תדרשו, משמע בעצמן ידרשו בתחילה צריך דרישה, ואחר כך - אשר יבחר ה', והקב"ה מסכים^[א]". וכך כתב המגיד מישרים הנודע ר' בן ציון יאדלר זצ"ל - "היה אאמור"ר שמח שמחה גדולה ונתן תורה להקב"ה שהזמין לו לעלות לא"י יחד עם נכד הגר"א שהיה הראש והראשון שעורר לעלות לא"י, והיה דורש לפני תלמידיו את הפסוק: "שובה אלי ושובה אליכם" (מלבי"ם) שהקב"ה רוצה ששוב לא"י, ואח"כ ישוב הוא

לאחרונה נכתבו כמה מאמרים וספרים, והתעורר שוב פולמוס ישן בנוגע לפרשת עליית תלמידי הגר"א, האם היתה זו עליה לשם התעלות בתורה בפרישות מחיי עולם גרידא, או עלייה גם לשם קירוב הגאולה. כמרכזן נידונה השאלה האם עלו במצוות הגר"א, אם לאו. ובין השאר נידונה המחלוקת סביב ספר 'קול התור', המיוחס לר' הלל ריבלין משקלוב. הרבה חקרתי ודנתי בנידון, ורציתי להציג בס"ד כמה תובנות חדשות ודקדוקים במקורות ישנים גם חדשים שלא הובהרו כל צרכם, ובכך להאיר באור חדש את פרשת עלייתם ופועלם במסירות נפש בהקמת וביסוס יישוב ארץ ישראל תחת רעב ושבי מכת דבר ורעידות אדמה, ללא הזדקקות לספר 'קול התור', אשר על מידת מהימנותו ייחוסו לבית מדרשו של הגר"א ניטש, כאמור, ייכוח, ועוד חזון למועד.

[א] אדרת אליהו, דברים יב, ה. הגר"א עצמו פעל להביא לימות המשיח באתערותא דלתתא. רבי בצלאל לנדוי בספרו תולדות הגר"א (עמוד ק) מביא את נוסח המכתב שכתב הרה"ג רבי שמואל העליר מצפת ביום י"ד מבת תרל"ג, אל הגאון רבי עקיבא יוסף שלזינגר, וז"ל: "והנני מעיד עלי שמים וארץ, כי כמה פעמים שמעתי מהגאון החסיד רבי ישראל משקלוב זצ"ל מהכר ספר פאת השלחן, ששמע מפי הגאון האמיתי החסיד רבנו אליהו מוילנא זיע"א, כי אילו היה עולה הדבר בידו היה מבטל תורה ותפלה ומסבב מעיר לעיר וממדינה למדינה לבטל החרם דר' גרשום בענין איסור לשאת שתי נשים, כי ע"י ביטול החרם היתה התקרבות הגאולה. וגם להשפיע שהכהנים יאשו כפרהם לברך ברכת כהנים בכל יום. ע"כ. כמו כן הגר"א סבר שהדפסת ספרו על ספר"צ והפצתו תקרב הגאולה".

לעלות^[א]. וכן במכתב ר' ישראל משקלוב, באגרתו הידועה לעשרת השבטים: "שכל הדברים צריך התעוררות תחלה מלמטה".

התנערי מעפר קומי - בנוסף לרצון של רבנו הגר"א עצמו לעלות ולשכון כבוד תורתו בירושלים עיה"ק^[ב] - רצון ממנו חזר בו אחר שראה שמשמים לא מסכימים לכך^[ג] - הרי בביאורו על ספרא דצניעותא, שם הוא מדבר רבות על צורת הגאולה העתידה וסודות ב' המשיחין, כותב הגר"א: "כי מעת שחרב הבית יצאה רוחנו עטרת ראשנו ונשארו רק אנחנו הוא גוף שלה בלא נפש. ויצאה לחוץ לארץ הוא הקבר ורימה מסוכבת עלינו ואין בידינו להציל מן העובדי כוכבים האוכלים בשרינו. ומכל מקום היו חבורות וישיבות גדולות עד שנרקב הבשר והעצמות נפזרו פיזור אחר פיזור. ומכל מקום היו עדיין העצמות קיימות שהתלמידי חכמים שבישראל מעמידי הגוף עד שנרקבו העצמות

ככיכול אלינו וירחמנו, וכדמסיים שם הכתוב - 'הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא'^[ד]."

והנה, תלמידי הגר"א פעלו והשתמשו במילים הללו - 'אתערותא דלתתא':

בעניין בנין ירושלים: "ותקומו ותרחמו ציון כי עת לחננה לרצות אבניה ואת עפרה יחוננו. ובאתערותא דלתתא תליא מלתא לעורר אתערותא דלעילא לבנות הנהרסות"^[ה].

בעניין הקץ המגולה - נטיעות: "מסורת בידינו מאבותינו, ובקיום התורה הק' באה"ק בכל הלכותיו וחוקותיו במצות התלויות באה"ק, אז תתחזק ותתקשר ותתייחד הכל ואז השפע יורד ממקור הברכות [...] ובאתערותא דלתתא תליא מלתא לעורר אתערותא דלעילא, ועד מתי תהיה ארצנו הק' חריבה ושוממה ועם ה' למשל, לחרפה ולשנינה"^[ו].

בענין קיבוץ גלויות ועשרת השבטים - עצם בואם במסירות נפש והשפעה על אחרים

[ב] נדפס בסוף משניות תפארת ציון וזעים.

[ג] גנוי ירושלים" ח"ב, אגרת א'.

[ד] ש. בארון, הישוב היהודי בירושלים עמוד 304, מכתב תלמידי הגר"א למושה מנוציפיורי לעוררו לרכוש קרקעות.

[ה] ארגון רוזני וילנא - בעיר וילנא נוסד ארגון בשם 'רוזני וילנא', שעבד בחשאי ובמסירות רבה להיות לעור לכל הבאים בשערי ארץ ישראל. העומדים בראשם היו האנשים הקרובים ביותר לגאון מוילנא עוד בחייו. במכתב משנת תקצ"ו - שנת "מל יקרתאל" - הם כותבים שהארגון הוקם לפני ארבעים שנה - היינו שנת תקנ"ו, עוד בחיי הגאון מוילנא, שנסתלק בשנת תקנ"ה. בראשו עמדו נגידים שהיו גבאי קהילות, סוחרים ונכבאים יהודים עתירי-ממון ובעצרים כיהנה הנהגה רוחנית של גדולי תורה. כולם פעלו בהתנדבות, תוך סיכון ממש, כעדותם, מהשלמונות. כל הנגידים שעמדו בראש הארגון היו בעלי זיקה למשפחת הגר"א.

[ו] תולדות 'יצחק מר' יצחק כהנא, בהקדמה. וכן כתב רבנו באגרת הידועה לבני משפחתו: "ואם ירצה ה', אם אוכה להיות בירושלים עיר הקדשאצל שער השמים, אבקש בעדך כאשר הבטחתני". את אהבתו וחיבתו לירושלים עיר הקודש יכולים ללמוד מדבריו על מרדכי הצדיק בבחי' "הוא - היה אומר", בפירושו למגילת אסתר הוא מדבר על גענועיו של מרדכי לחזור ארצה. אשר הגלה מירושלים - אומר כאן ג' פעמים - אשר הגלה מירושלים... אשר הגלתה... אשר הגלה - להודיע חיבת א"י עליו, שבכל פעם חזר לירושלים והיה נגלה ג' פעמים. זו"ש בנמרא שגלה מעצמו, כלומר, מדעתו, שחזר לא"י, משום כך נגלה פעם שנית, וכן פעם שלישית. ובביאורו לישעיה א ו כתב: "אמר שלשה אלו נגד ישראל שגלו מא"י ומערים שבא"י ומירושלים, ולכך תקנו - 'גלינו מארצינו' - זו א", 'ונתרחקנו מעל ארמתנו' - ירושלים, 'זאין אנו יכולין לעלות כו' - אל בית המקדש. וכן יש לציין את האסיפה בשנת תקל"ב בוילנא על ישוב האשכנזים בירושלים, בה נשלח ר' עזריאל סבו של ר' ישראל משקלוב, ואכמ"ל.

[ז] בהקדמת בניו לביאורו לשו"ע א"ה, ירושלים תשכ"ז, א ע"א - "לעת זקנתו שאלתיו פעמים רבות מדוע לא נסע לארץ הקדושה ולא עניי. פעם אחת הפצירני בו הרבה. והשיבני: אין לי רשות מן השמים". בפרישת האוינו כותב הגר"א על העליה של עם ישראל לארץ ישראל, שרק שם גילוי עיקר התורה, וכן לע"ל במהרה בימינו אם ירצה ה'.

לנפול, ועתה כבר הגיעה להזמן של 'קום בתולת ישראל'^[א]."

וכך רואים בדברי תלמידו הגדול המקובל רבי מנחם מנדל משקלוב, בסיום הקדמתו להגהות הגר"א על השלחן ערוך חלק יורה דעה, שנדפסו בשנת תקס"ו, זמן קצר אחר עלותו ארצה, בה מביע הוא את תקוותו, לעלות בקרוב לארץ-ישראל לא רק כעליה פרטית אלא כעליה כללית. את הצלחת המהלך הזה הוא תולה ברבו הגר"א - "וזכות אדמ"ו הגאון ז"ל יעמוד לי ולכל ישראל לשוב למקומנו האמיתי אל ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחיל ה' לאבותינו. ויחד לכבנו שם לאהבה וליראה אותו בלבב שלם, ויחזיר לנו מצוותינו לעבוד

אותו באמת ובתמים"^[ב], ויכרית כל הקמים המבדילים בין רם על כל רמים ובין הבנים אשר בעפר נתונים, כי הוא מנחם ציון בבנין ירושלים ובבנים". האמרה הזו, ולפיה הבנים נתונים בעפר, תואמת לגמרי את דברי הגר"א, שחזן לארץ היא

ולא נשאר אלא תרוד רקב מאתנו ונעשה עפר שחה לעפר נפשנו. ואנחנו מקוין עתה לתחית המתים התנערי מעפר קומי כו' (שע"ט כ"ג) ויערה רוח ממרום עלינו^[ג]."

והנה כשנתבונן בדבריו הקדושים נבחין, כי הגר"א מוסיף במילה אחת בסוף דבריו את המילה כו' אחר תיבות 'התנערי מעפר קומי'. כוונתו להמשך הפסוק בישעיה, שם כתוב "קומי שבי ירושלים". והיינו שהגר"א בדבריו על תחיית המתים, אינו מדבר על תחיית המתים שאנחנו מתפללים עליה ג"פ בכל יום, שזה ודאי יתקיים לעתיד לבוא, אלא כוונתו כפשטות על ראשית דבריו, שעם ישראל בחוץ לארץ נמשלים למי

שנמצא בקבר, ולא נשאר מעם ישראל כלום, רק עפר ורקב, ועתה מקווים לתחית המתים. מעתה, 'התנערי מעפר קומי' וכו', משמעו לצאת מהקבר של חוץ לארץ ולעלות לירושלים, ואז יערה עלינו רוח ממרום - כשיבנה בית המקדש בכ"א - רוחנו ועטרת ראשנו כנ"ל.

בתבוננות מעמיקה נכתבי הגר"א והתלמידים ומעשיהם בארץ בתקופה של שנת תק"ע - ת"ר, משתקפת האמונה היוקדת, ולפיה במעשיהם הם פועלים לקרב את הגאולה באתערותא דלתא. ביאתם לארץ היא בבחינת קיבוץ ופקידה, וכוונתם למסור נפשם על הארץ, ולאו דווקא לשם התעלות ופרישות גרידא

חורבת רבי יהודה החסיד | ה'תרצ"ט

וכן כתב רבי חיים מוולוז'ין בשם הגר"א, "שמעתי מרבנו [הגר"א] על הפסוק 'נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל', דרשו חז"ל: 'נפלה ולא תוסיף לנפול עוד, קום בתולת ישראל', כי עדיין היא נופלת עד שתגיע למדרגה התחתונה ולא תוכל עוד

[א] ביאור הגר"א לספרא דצניעותא, עמ' לה. (מסדוקס וילנא מפע"ג).

[ב] סוף ספר חתר ראש עמ' יו.

[ג] וע"ד שכתב הגר"א על הפסוק "פן אפשיטנה ערומה" (ישע"ב ג, ט): "היינו מן המצוות, שהוא לבוש אל הנפש, כי בגולה אינו יכולין לקיים המצוות כתיקונן".

דגאולה^[יא], ובנו והחבריא שלו קוראים לבית הכנסת באותו חורבה 'מנחם ציון' כאות לכך. בפזמון שכתב על החורבה נאמר - "ראש מחשבותי עתה לגמור^[יב]".

והנה באגרת ששלחו מנהיגי העדה אחר

שקבלו הפיראמן בשנת תרצ"ו ממלך מצרים לבנות החורבה, בשנת 'אקבץ עלו לנקבציו' [היינו שהם הנקבצים הראשונים ומקווים שה' יוסיף ויקבץ עם ישראל עליהם], קראו התלמידים בהתרגשות והכריזו בקול גדול - 'קומי שבי ירושלים' - "התפתחי מוסרי צווארך קומי שבי ירושלם ציון גילו ושמחו בה' אלהיכם. מאז הוחל רוח ה' לפעמו, באיש אהים צדיק מתהלך לתומו, רועה נאמן לישראל, נודע ביהודה ובישראל גדול שמו, מארי דארעא קדישא לרעות ביעקב עמו, ותהי המשרה על שכמו, האי תנא ירושלמאה עטרת ראשנו הרב המאור הגדול החסיד המפורסם, כל קביל די רוח אלדין ב'י' אשתכח מנחם שמו מענדל נ"ע, אשר יצק מים על ידי רבנו אליהו החסיד מווילנא זי"ע הרב דומה למלאך ה' איש אהים קדוש ונורא רבן שכבה^[יג], וע"י החזיק הרב המובהק המפורסם המנוח מהר"ש זלמן שפירא ז"ל, קמו ונתעוררו **לשבר בת עמנו וציון הק'^[יד]**".

הקבר, ועתה אנו מקווים ל'התנערי מעפר קומי', וזה ע"י 'קומי שבי ירושלים'.

והנה הגרמ"מ כתב: "לשוב למקומו האמיתי", ולא כותב "לעלות לארץ ישראל" גרידא. זאת אומרת, מדובר למעשה בלשוב מהגלות חזרה לאר"י - שיבת ציון. וכן אחרי שעלו תלמידי הגר"א, מדברים באגרת הידועה בשם ארץ ישראל על "קבוץ בנים לתוכה שמשרו נפש עבודה, ועי"כ קרנה של תורה מתרוממת". "עתה ברוך המקום המרחם על הארץ ופקד אותי בקבוץ בנים אשר לכל דבר שבקדושה מזומנים, מסרו נפשם עבורי, ובי הם חונים, המה המתאספים להרים קרנה של תורה...". כמו כן רואים, שביאתם לארץ היא

בכחינת קבוץ ופקידה, וכוונתם למסור נפשם על הארץ, ולא דווקא לשם התעלות ופרישות גרידא. כמו כן מבשרים שם: "הארץ מתעוררת והארץ מבשרת^[טו]".

עוד הוא מדבר על 'מנחם ציון בבנין ירושלים ובבנין' לשון הווה, והיינו שחלק מהניחום של ירושלים זה ע"י הבנים הבאים ושבים אליה. אחרי שנים ספורות הוא בונה במסירות נפש אחת מחורבות ירושלים כביטוי ל"אתחלתא

[יא] אגרת תלמידי הגר"א מצפת משנת תק"ע, מתוך - א' יערי, אגרות ארץ-ישראל, תש"ג אגרת גא.

[יב] "ובגדן החורבה בפרט אשר היינו מוכרחים להכניס גופנו ומאודנו לפדותה מיד זרים עריצים... ולבל ישימו ח"ו שקוץ משומם, במקום אשר התפללו אבותינו הקדושים האשכנזים... ובמרחנו למזורים שכמותם רודפי צדק אשר מעולם, כי יצאו לקראת דברינו בשמחה, כי ברוך ה' כך עלתה בימינו אתחלתא דגאולה" - השיבה לירושלים עמ' 28. תצלום של מסמך זה מוצג בפתח בית הכנסת החורבה בעיר העתיקה כיום.

[יג] נדפס בראשית כתבי הגרמ"מ, ירושלים תשמ"ד.

[יד] מהתיבות 'ותהי המשרה על שכמו אשר יצק מים ע"י אליהו', ניתן אולי להבין שר' מנחם קיבל משרה וציווי מהגר"א לבנות את ירושלים, וידוע שהגר"א היה מתגלה בהקיץ לר' מענדל בירושלים כעדותו בכתביו.

[טו] 'גנו ירושלים' ח"ב, אגרת א. יתכן, שזה היה המקור להנהגת חבורת החורבה להפסיק לומר לזמן קצוב את הנוסח 'התנערי מעפר קומי' ב'לכת דודי' לפי משמעות המכתב של הרב לעהרן לר' ישראל משקלוב. עיין בספר 'השיבה לירושלים'.

רבי נח גד ויינטרוב - פורץ הדרך לארץ ישראל

הרב שמואל יוסף שיינרמן

ממשיך רבי יעקב דוד לומר לבנו ההמום, "הייתי מכתת את רגלי בכל רחבי ממלכת פולין להתריע כדי לעלות, אבל יודע אני שלא ישמעו בקולי. אותך, בני יקירי, אני מצווה שתעלה לארץ ישראל מי!".

היה זה חמש-עשרה שנה בדיוק לפני עליה הכורת על שלשה מיליון יהודי פולין הי"ד, מספר נכדו הרב שבתי ויינטרוב. רבי נח גד אינו מתמהמה לקיים את מצוות אביו הקדוש, ועושה את הבלתי יאומן. הוא פועל נמרצות להשיג את אשת הכניסה המיוחלת לארץ ישראל בדרך לא דרך, כשלבסוף מי שהשיג עבורו את אשת הכניסה היה הרב יצחק מאיר לוי, חתנו של האמרי אמת מגור, ולימים שר הסעד בממשלת ישראל הראשונה. רבי נח גד עלה על סיפון האניה בו הגיע רבי אברהם מרדכי אלתר - בעל האמרי אמת מגור - לביקורו השני בארץ. רוב ככל הנוסעים היו אמורים לחזור חזרה לפולין, אבל רבי נח גד נסע כדי להשתקע ולבנות את ביתו ולהכין את הקרקע ליהודים רבים נוספים, אותם פעל להציל באותן חמש-עשרה שנים שקדמו לשואה.

רבי נח גד מפליג לארץ ישראל באוניה אחת עם האדמו"ר הקדוש מגור בעל האמרי אמת זצוק"ל, שהתעניין במהלך הנסיעה - "מיהו האברך המעניין שנוסע לארץ ישראל?...". באחד

אחת הדמויות המופלאות בעולם החסידות כמאה השנים האחרונות, הוא הגאון הקדוש רבי נח גד ויינטרוב הירושלמי זצ"ל, שאלפים מדברי התורה שרשם, ועשרות הספרים שחיבר והוציא לאור, מהווים מקור בלתי נדלה לדורשי חסידות.

רבי נח גד

עלייתו לארץ ישראל לפני קרוב למאה שנים התבררה כנס ההצלה למשפחתו ולאלפים רבים שדרבן לעלות לארץ, והוא גם זכה להמנות על יוזמיו של הישוב היהודי הראשון באזור גוש עציון - מגדל עדר. רבי נח גד אהב את ארץ ישראל כנפשו.

להלן נביא קוים לרמות אגדית ומרתקת זו, ששילב בתוכו גאונות, חסידות ואהבה עזה לארץ ישראל. לפניכם תחקיר מקיף ומרתק של על אחת מדמויות ההוד של ארץ ישראל בימים ההם.

אל הארץ הטובה!

תרפ"ד, העיירה רדומסק שבפולין. שם מתגורר הצדיק הנודע רבי יעקב דוד מרדומסק, שהיה נודע בצדקותו וקדושתו ונודע כבעל ישועות. הוא פונה לבנו בכורו רבי נח גד ויינטרוב, כשהוא בגיל 35 בלבד, ומצווה עליו - "קום עלה לארץ ישראל, ותכין גם את ביאתי לארץ ישראל, וכן של כל בני משפחתי".

"ענינים ככדים הולכים ומכסים את פולין, אני רואה את פולין כולה בוערת. אילו יכולתי..."

משהגיע רבי נח גד לארץ ישראל איווה למושב לו את ירושלים עיר הקודש, החליף את מלבושיו כמנהג אנשי ירושלים. ובשבתות וימים טובים אף לבש בגדי לבן כמנהג המקובלים. בספריו הרבים ובמכתביו כינה את עצמו 'הירושלמי'. במלחמת

השחרור, כאשר נאלץ לעזוב את ירושלים ועבר להתגורר בתל אביב, היה חותם בספריו - "כחפץ הירושלמי החפץ לראות בנחמת ציון וירושלים ובטוב ישראל ע"י משיח צדקנו ב"ב, המתגורר עכשיו בתל אביב...". היה קשור בכל ליבו ונפשו למנהגיה של ארץ ישראל ואורחות חייו של הישוב הישן בירושלים. רבותיו המובהקים בארץ ישראל היו הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד

והמקובל הלאה רבי חיים שאול דווין הכהן.

מבין עשרות אמרותיו שמביא מרבי יוסף חיים זוננפלד, ראוי לציין את מה שסיפר על כך, שהרגיש כי בחוץ לארץ הלימוד עלה יותר טוב מאשר בארץ ישראל וניגש לדבר על כך עם הרב זוננפלד. "והשיב לי [הגר"ח זוננפלד], שזה בא מכח הדימיון, כי חוץ לארץ הוא רק מכח המדמה, אבל בירושלים רואים את האמת".

כֵּן נָתַן לְיָבֵי לְהַאמִּין...

את ההערצה הרבה ומסירות נפשו לעלות לארץ ישראל נוכל ללמוד ממכתב אותנטי שנכתב בשנת עלייתו לארץ ישראל. את המכתב כתב לו ידידו הרב יעקב אהרן מרדושיץ, וז"ל -

"לכבוד חתן אחי מוה"ר הרב נח וויינטרויב...

הימים, ישב בעל ה"אמרי אמת" על סיפון האוניה והשמיע בפני מקורביו רעיון כלשהו. רבי נח גד, שכל רו לא אניס ליה, ניצב אף הוא על הסיפון, מיהר ללחוש לבן לווייתו, כי דברי האמרי אמת מגור - זהו למעשה רד"ק מפורש בספר שמואל.

הרבי מגור, ששמיעתו הייתה חדה מאד באותן שנים, קרא אליו את רבי נח גד ואמר לו: "יונגערמאן, איך האב געזאגט אז ס'שטייט אין רד"ק...". נאברך צעיר, הרי הקדמתי ואמיתי שזהו רד"ק...]. מאז התחבב מאד רבי נח גד על הרבי מגור, וקיים אתו קשר מתמיד. רבי נח גד אף כתב רבות מדברי תורתו.

רבי נח גד מתאר את אותה נסיעה, ואלו דבריו - "ביום ח' שבט תרפ"ד, יצאתי מעירי ראדמסק ויצאתי

מפולין הרשעה, וביום י"ז שבט באתי לארץ ישראל. וביום ט"ז שבט יצאתי ממצרים ללכת לארץ ישראל, ואמרתי רמז וישע ביום ההוא. **ביום** עולה נח. **הוא** עולה טוב כי בטו"ב שבט נצלתי ממצרים ובאתי לארץ הקדושה כי אצל מעבר סואץ הייתי בליל י"ז שבט בחצי הלילה, ששייך עוד למצרים, ועברתי את מעבר סואץ בליל י"ז שבט בחצי הלילה שנת תרפ"ד, ובבוקר כבר הייתי בארץ ישראל ובאתי לירושלים עיה"ק תוב"א בשעה תשע וחצי טו"ב שבט שנת תרפ"ד ביום ד' פרשת יתרו. וברוך ד' אשר הציל אותי ואת אשתי ובתי מתחת יד פולין ומכ"ש עכשיו מתחת יד מגוג הרשעה והש"י ירחם על עמו ויהיה די לצרות ישראל ונראה במהרה מפלתו וישמחו עליונים ותחתונים בישועת ישראל בקרוב במהרה ידין אמן".

רבי נח גד עם רבי מאיר מאמשינוב בשנת ה'תרצ"ד

אותם הימים מספרים, כי היה שקדן גדול ובעל כשרונות נעלים, ובפרט בכך שיראתו קדמה לחכמתו. כבר בהיותו בן עשר שנים, לקחו אביו אתו ללימוד משותף בש"ס ופוסקים בעיון.

כבר בגיל בחרותו החל לכתוב את חידושיו. פירוש מיוחד על כל מגילת אסתר בשם 'עורה כבודי', כתב בהיותו בן 21 במשך חודש וחצי, בעת ששכב על מיטת חוליו, כפי שהוא עצמו מספר בהקדמה לספר. את כל חיבוריו וחידושיו בתורה הדפיס רק לאחר עלייתו לארץ ישראל.

מעת לעת לקחו אביו עמו בנסיעותיו אל הרבי המפורסם מאלכסנדר, בעל היישוב ישראל' זצ"ל בכדי להתברך מפי הצדיק ולשאוב מים חיים מנהר היוצא מעדן בחצר הקודש. הנער התחבב במהרה על זקני החסידים ושבח את ליכס בידיעותיו ובנוהג הילוכו החסידי. תכונה זו של 'דולה ומשקה', שלא הרפתה ממנו כל ימיו ובזכותו השתמרו אלפי פנינים ואמרות ממאות צדיקים – תכונה זו נתגלתה כבר אז בהיותו עלם צעיר, עת הסתובב לרגליהם של זקני העדה ושישייה וחילץ מהם פרטים על צדיקי הדורות, מנהיגיהם ואורחות חייהם.

סדר לימודו החל בלימוד מחצות הלילה ועד עלות השחר, אז היה מתכוון לעבודה שבלב – זוהי תפילה, שאותה ערך בהשתפכות הנפש ובתעצומות לב. בשנים הבאות ובמשך כל חייו, עברו על רבי נח גד תלאות ויסורים קשים ל"ע, בתוכם פטירת ילדיו ר"ל – אך למרות הכל היה שרוי תמיד בשמחה ולא נשבר בקרבו. אדרבה, הוא ראה את עצמו משמש דוגמא לאחרים – עודד נרכאים ונשברי לב, וכאשר התגנבה לאוזניו השמועה, כי בבית מאן-דהו אין מה לאכול, היה פונה שמה בלאט, נכנס דרך החלון, מניח סכום כסף על השולחן ובורח כלעומת שבא, כדי שלא ידעו האנשים מי הוא הנותן ולא יתבישו, חלילה.

ועתה ידידי נאמן, בהגיע השמועה לאזני שנסעת לארצנו הקדושה, הייתי משתומם על השמועה הזאת, וגם לא נתן לי לבי להאמין משני אופנים: ראשית – מאין לך על הוצאות הדרך סכום הדרוש כעת? ושנית – איך אפשר שלא תכתוב לי מאומה מזאת, כאשר ידעת את ידידותי לך. רק אם השאלה הראשונה פתרתה ע"י המאמר 'אין לך דבר העומד בפני הרצון', וגם בשאלה השניה דנתין לך זכות, כי במרץ רב עשית זאת מרוב תשוקתך לגשם את מחשבתך הקדושה ולקיים 'בית ד' נהלך ברגש'. אך עתה, ידידי הנאמן, כאשר זכית לראות את ארץ אבותינו ולנשק את אדמת קדשינו ולקבוע מכוון במקום בית בחירתנו, על כן בטח תהיה אצל כותל המערבי ועל קברות אבותינו ואמנו וצדיקינו, נא זכור אותנו ושפוך שיח פני בוחן ליבות גם הכבושים בגולה...".

תולדות חייו

רבי נח גד ויינטראוב נולד ביום א' ד' בתשרי תרמ"ט, לפני 131 שנה, בעיירה הסמוכה לעיר ראדומסק שבפולין. אותו יום היה צום גדליה נדחה, ואביו רבי יעקב דוד שמח מאד בלידת הבן ומאד חשק לקרוא לבנו מחמדו על שם גדליהו. אולם כאן התרחש דבר מופלא וטמיר. התינוק נחלה ולא יכלו לערוך את ברית המילה עד לפרשת נח. בעקבות כך החליט אביו לקרוא לבנו על שם פרשת השבוע, וקראו בשם נח. מסופר, שתוך כדי הברית מצא אביו, שהגמטריה של נח עולה בדיוק כמנין השם גדליהו, אותו חשב לקרוא לו ככתחילה, ושמח מאד, שמשמים הזמינו לו שם כמחשבתו הראשונה.

עוד בימי טל ילדותו התגלה רבי נח כפלא פלאים בין ילדי גילו. כבר אז ניכר עליו, כי מדובר במי שעתיד לגדולה. אחיו ומכריו ברדמוסק של

ישראל והדפיסו בספריו. ברם, הסגולה הכוללת ביותר באישיותו היתה ה'התמדה' שלו. חריצותו היתה לשם דבר. מעולם לא נח ולא שקט. לא ישב בחוסר מעש. לא התעייף ולא הכריז: "די, כבר מספיק פעלתי!". אדרבה: ככל שנקפו הימים חש שלא קיים חובתו בעולם החומרי. משל הרגישי כי עתיד הוא להשלים שנותיו בלא עת. בשנת השישים ושש לחייו השלים נפשו, אבל פעל ועשה כמי שחיי עוד רבות בשנים.

יושב היה רבי נח גד בבתייהם של גדולי ישראל ורושם מפייהם את דברי תורתם למען ידעו הדורות הבאים, יושב היה בשולחנם של צדיקי הדור וגדולי החסידות, אצלם היה בין הנכבדים במלכות והיה מתאבק בעפר רגליהם, דולה ומשקה מתורתם ומביאם לדפוס. לא מעט מכתבים ואגרות אנו מוצאים מגדולי ישראל, שהיו מריצים לפניו את איגרותיהם מדברי תורתם, וכן מאבות החסידות, ביודעם את יקרת הערך של רבי נח גד לכל דבר תורה וחסידות מתוך מטרה שידפיסם ויפיצם בישראל.

בספרייתו מצויים ספרים רבים עם הערות ודברי תורה, כולל בסידורו, עליו היה כותב על שולי הדפים את דברי תורתו שנתחדשו לו. ליד מיטתו עמדו תמיד בהיכון גלילי נייר ועט. פעמים רבות נתעורר משנתו בשעת ליל ותיכף העלה על הכתב דברי תורה וחסידות. עד ראייה שהיה בקרבתו סיפר את שראה במו עיניו. רבי נח גד לא היה הולך לישון במובן הרגיל שאנו מכירים. הוא היה מניח ספל לנטילת ידיים ומחברת ועט ליד מיטתו, שהייתה כעין כורסא. היה מתעורר פעמים רבות, נוטל את ידיו וכותב את חידושו, וכך ממש היה מנהגו יום יום.

אלפי אלפי אמרות פז של צדיקים וקדושים מדורות עברו ניצלו מתהום הנשיה. כך הופיעו עשרות קבצים וספרים, עשירים ועמוסים בדברי תורה וחסידות אותנטיים. רבי נח גד נהפך לאחד מגדולי מעתיקי השמועה המוסמכים ביותר, בדור שאחרי החורבן.

המשך אי"ה בעלון הבא

וכן היה רבי נח גד מפרש בספרו בשם צדיקים את הפסוק (פסלים יא ו) 'כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו' – שהקב"ה אוהב צדקה כזאת, כאשר המקבל והנותן ויכולו להסתכל אחד בפני השני ולא להתבייש.

מקובלנו מחז"ל, כי ארץ ישראל נקנית ביסורים. אצל רבי נח גד הדברים מקבלים משנה תוקף. בעוד הוא מכין את הקרקע לעלייתו של אביו לארץ ישראל, האסון הנורא מכל פוקד אותו. אביו הגדול נפטר ברדומסק חודשיים לאחר עלייתו ארצה. רבי יעקב דוד עדיין מספיק לשגר לבנו מכתב לארץ ישראל.

למרות התלאות וחרפת הרעב שעבר, רבי נח גד ראה בעלייתו לארץ הקודש את משאת נפשו הטהורה ולא חדל מפעולותיו להעלות את שאר אחיו ואחיותיו מפולין. מכתבים רבים מגלים, כי רבי נח גד היה כתובת לרבים שביקשו לעלות לארץ ישראל ועשה ככל יכולתו לעזור להם תוך מסירות נפש של ממש. הוא חתם על ערכויות ולקח על עצמו אחריותו כלפי השלטונות בנוגע לעולים לארצנו הקדושה.

על חיי הצער שעבר אפשר ללמוד מאחד ממכתביו, שקיבל מאחיו הרב יחיאל, בו הוא כותב לו כשנה לאחר עלייתו ארצה, בשנת תרפ"ה: "נח! אמנו שואלת אם תרצה לבוא חזרה לפולין, בא לפה, אולי לא תחיה חיי צער כמו בארץ ישראל, והשם יתברך יעזור לך". אולם לא איש כרבי נח ירתע, המשברים הקשים שעבר רק חיטלוהו וחזקוהו בדרך עבודת ה' בארץ ישראל.

איש האשכולות - איש שהכל בו

איש האשכולות היה רבי נח גד - גאון אדיר בתורה, בקיא עצום ומופלא ברוי התורה וסודותיה, חסידי וחרף, למדן ובעל זיכרון נדיר בלתי מצוי, משורר בחסד עליון שכתב עשרות שירים על שבת ומועדים בדרך הסוד. מיד אחר מאורעות תרפ"ט, כתב קינה מיוחדת על המארעות בעת שהתפלל בכותל המערבי. זוהי הקינה היחידה שנכתבה על אותם מאורעות קשות בארץ

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק לב]

משורת השכל והחכמה, ושכולן עלולות להביא את האדם לעבירות חמורות. אשמח שכעת תרחיב את הדיבור על אחת מן המידות הרעות, ותראה לי את הנקודה בה אינה לפי שורת השכל ומה התיקון הדרוש לה.

- **"בסדר**, אשתדל לבאר כעניות דעתי, כיד ה' הטובה עלי... אך קודם לכן, יש כאן מקום להביא מקור, אותו לא הספקנו לראות בפעם הקודמת, המסייע לדברים שלמדנו. בסוף פרק ב' בדרך ה', הרמח"ל מלמד מה הם שני הצדדים הקיימים בעולם, בהגדרה כללית וקצרה. 'והנה ההשכלה וכל המידות הטובות הם ענייני שלימות שנמצאו להשתלם בם האדם, וענייני החומר ומידות הרעות הם ענייני החסרון שזכרנו, שהאדם מורש ביניהם לקנות לו השלימות'. נראה לי, שכבר עסקנו בעבר בקטע הזה, ביחס לעיקרון שלמדנו, ולפיו הכח שעומד בפני היצר הוא כח ההתבוננות וההשכלה. הסברנו, ש'ההשכלה' האמורה כאן אינו רק כוח הציורי שאנו מכירים מן הלימוד התורני, כאומר, שהעומד בפני החומר והמידות הרעות הוא הידיעה שהתורה שוללת אותם, אלא שבכוח ההתבוננות האדם אכן משתלם בעצמו, ומתרחק מההמשכות אחר החומר והמידות הרעות. מה שאני רוצה כעת להדגיש בקטע הזה, הוא - א - כמו שהזכרתי בשיחה הקודמת, התאווה הגופנית החומרית אינה מוגדרת כמידה רעה, אלא כ'חומר', ב - הגדרת המידות הטובות כ'ענייני שלימות', שזו ההגדרה שהגדרנו, ג - החומר והמידות הרעות הן הפכיות להשכלה. לכן, כפי שמדריך במס"י, ההתמודדות שלנו הן עם החומר והן עם המידות הרעות היא על ידי ההשכלה. כעת תבחר אחת מן המידות בה תרצה שנעסוק בס"ד."

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסכה סקלו מאבן הרימו גם על העמים".

(שעיור ס 3)

"שבעה שמות יש לו ליצה"ר... ישעיהו קראו מכשול, שנאמר (ט ז): 'ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמו', יחזקאל קראו אבן...". (סוכה נג)

- **"שלום רבי אליהו!"**

- **"שלום רבי בן-ציון! מה שלומך? איך היה לך בין הזמנים? מה התחדש אצלך?"**

"ברוך ה'! זכיתי להשתתף בנסיעה הקדושה של אגודת 'קדושת ציון' אל מרחבים חדשים של ארץ ה' הקדושה, למקומות בהן לא רבים זוכים להגיע, לראות בעיני את המקומות עליהם נכתב על ספר ה' בנביאים, לחוש את המסופר בהם על הגילויים הברורים של השגחת ה'. למקומות בהן ישבו אליהו הנביא, אלישע ועובדיה! אין לך חידוש גדול מזה!"

- **"אבן.** אינה דומה שמיעה לראיה. אשרינו שזכינו לדבר גדול זה! במה תרצה לעסוק היום?"

"אה..." בשיחה הקודמת הקדמת הקדמה חשובה ויסודית להבנת עניין 'יושר ותיקון המידות' כלשון הרמח"ל. הגדרת בהגדרה ברורה מהו 'טוב' ומהו 'רע', ועל גבי זה הובן מהי מידה טובה ומהי מידה רעה. הכלל, כפי שהבאת מדברי הרמח"ל, הוא שכל דבר שהוא תיקון והטבה הרי הוא מכלל הטוב, וכל דבר שבמהותו הוא דבר קלקול והשחתה הוא מכלל הרע. הוכחת, שאף ללא ידיעת התורה ניתן להבין זאת ולהבין את המחויבות לכלל הזה. מעבר לכך, הבאת הגדרה פרטנית יותר לכלל המידות הרעות, שהן 'חורץ

בוא תסביר לי את המושג 'קנאות', וממנו נבוא להגדרת המידה שלנו באופן שיישב את הכל."

"קנאות... יש בפניחס, ישנו העניין שכתוב שה' א קנא, אצל יהושע כתוב שהוא קנא למשה על התנבאותם של אלדד ומידד... אולי הביאור הוא כאשר משהו מוחה על פגיעה באדם אחר... לא. זה לא מתאים לי' קנא'. כתוב גם בסוטה, 'וקנא את אשתו'. גם זה לא מתאים. נו, תבאר אתה."

- "המלבי"ם בישעיהו, (י"א) בביאור הפסוק שהבאתי 'וסרה קנאת אפרים' מונה שלושה לשונות של קנאה. האחת - קנאה במשהו, כמו 'ותקנא רחל באחותה' 'ויקנאו בו אחיו', השניה קנאה למישהו, כמו 'קנא ללאהיו' 'המקנא אתה לי', והשלישית - קנאה 'את' מישהו, כמו 'וקנא את אשתו' 'ויקנאו אותו פלישתים'. ראה שם את ביאורו לכל אחד מהם. הצד השווה בכלום, אם נשתמש במילים שלנו, הוא האכפתיות. שמשהו מפריע לי. אכפת לי ממנו. 'אכפתיות' לא במובן של חמלה ודאגה זולת, אלא במובן של חוסר יכולת שלא להתייחס. הקנאה היא, נקרא לזה כך, נגיעה בנקודה רגישה אצלנו שמעוררת אותנו שלא לשתוק. שמשהו מקומם אותי. במקרה של 'קנאות', כמו של פינחס או יהושע, אכפת היה להם מכבוד ה' או מכבודו של משה. במקרה של רחל ואחי יוסף היה אכפת להם מהיחס המועדף אותם קיבלנו האחרים מיעקב. ובקנאה שבסוטה, אכפת לבעל מהתנהגותה של אשתו. 'כי קנאה חמת גבר'. וכך גם הפסוק בתהילים - 'ויקנאו למשה במחנה' - מתבאר כך, שהיה אכפת לקורח ועדתו ממעלתו של משה על פניהם. גם הפסוק 'יקניאוהו בזרים בתועבות יכעיסהו' מורה על קשר בין קנאה

מהי קנאה? אכפת לך!

ניגש לעניין. באיזו מידה רצונך להתחיל?"

"אזה... נתחיל ברשותך במידת ה'קנאה'. וזאת מכיוון שיש לי מבוכה מסוימת בהבנת המידה הזו."

- "בשמחה. מה המבוכה? או אולי נתחיל מההתחלה. מה אתה יודע או חושב על מידת הקנאה?"

"משהו בעניין של לרצות מה שיש לאחר."

- "בסדר, ומה המבוכה שיש לך בזה?"

"א - למה לא טוב לרצות מה שיש לאחר? ב - מידת הקנאה מתפרשת גם כקנאות. מה הקשר בין זה לזה? ג - ידוע שיש עניין של 'קנאת סופרים' תרבה חכמה'. זאת אומרת שיש בזה גם צד חיובי! ד - במסילת שירים הוא מביא כפתרון לקנאה את

ההבנה שאין אדם נוגע במוכן לחבירו' וכו'. לא הבנתי את זה! אם אני, לדוגמה, רוצה להצליח בלימוד או בחברה כמו שאחרים מצליחים, ולא נוח לי כאשר זה לא קורה, איך ההבנה הזו פותרת את חלישות הדעת שיש לי!"

- "יפה, נפלא מאוד. אני נזכר, שבאחת השיחות האחרונות, כאשר אמרתי שהרגשת 'חלישות הדעת' עליה דיברנו בעבר היא בעצם קנאה, העלית את ההתנגדות הזו. הבה ננסה לבאר את הדברים. נתחיל מהנקודה השניה שהזכרת. אכן הלשון 'קנאה' מופיעה במקרא גם כקנאות וגם כקנאה המוכרת לנו. כמו 'ויקנאו אותו פלישתים' אצל יצחק, 'ותקנא רחל באחותה', 'וסרה קנאת אפרים... אפרים לא יקנא את יהודה', 'ורקב עצמות קנאה', 'כי היא קנאת איש מרעהו'. ואכן, לא יתכן שאין קשר בין המושגים.

לצאת ממקום זה של תחרות, כידוע לכל, כאשר שוכחים את טובת התלמידים וכל הנושא הופך להיות כבוד המלמד או המוסד היותר מוצלח... זהו היסוד לדרך של התחרות בחינוך ולימוד, שזו דרך חזקה להוציא מן התלמידים או גם משאר סוגי המתמודדים בכל תחרות שהיא את מיטב הכוחות על ידי שימוש בקנאה. מכיוון שזו מידה עמוקה בנפש, אדם יכול מכוחה לפעול מעל ומעבר למה שרצה מלכתחילה רק כדי שלא יהיה מי שמצליח ממנו... אך החיסרון בזה ברור. מלבד זאת שאנשים לא פועלים מתוך מחשבה תחילה, אלא מתוך 'אמוציות' - רגשות, מה שגורם לעיתים לעיוות שיקול הדעת והאיוון הנכון, כאשר מדובר בעבודת ה' הרי שקשה מאוד לעבוד לשמה כאשר המדד להצלחה או התקדמות הוא הנצחון בתחרות... זה מה שמתאונן שלמה המלך באומר ו'ראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת איש מרעהו, גם זה הבל' (קבלת ד' ד) למרות שנעשות פעולות טובות וחשובות, כאשר מה שמוכיל את המעשים אינו הרצון לתיקון העולם אלא להתגדל ולהתנשא - הרי זה הבל! (רמב"ם ד' טז)

לכעס. וכן בכל מקום בו מופיע המושג 'קנאה', תראה שבשורש הביטוי עומדת הנקודה הזו. כלומר, אכפת לי ממה. זה נוגע לי. אני לא יכול להתעלם."

"יפה. עכשיו תבאר את הנקודות שהזכרתי."

הקנאה הרעה

- "כאשר אנחנו מדברים על המידה הרעה שבקנאה, אנחנו לא מתכוונים לעצם הנקודה שאכפת לי ממה שקורה סביבי... אדם שאדיש לסביבתו זה לא דבר בריא... זו תרדמת... השאלה היא מה האדם עושה ברגש שעלה לו למראה ההתנהגות של השני. אדם בעל מידה מתוקנת, ילמד ממעשי השני, ישתדל אפילו ליהנות ולהיעזר בהצלחת חברו, או למצער יניח למחשבותיו אודותיו ויתמקד בניסיונו להתקדם אף הוא, למעלה אותה הוא רואה בזולתו. הבעיה מתחילה כאשר במקום לשנס מתנים להשיג את המעלה הנחמדה שאצל חברו, או לקבל מהשני מה שאפשר - תחת זאת, מתוך מטרה שלא להרגיש פחות מוצלח ובעל מעלה מהשני, מנסה האדם לגמד או אף לפגוע בהצלחתו של השני. מתוך הרצון להיות ראש, הוא מבכר להיות ראש לשועלים מלהיות זנב לאריות, ומתמקד בניסיון להשפיל את השני לרמה שלו... אצל ילדים שכוח מאוד לראות התנהגות כזאת, כאשר ילד רואה מה שביד אחיו ו'רוצה גם'. וכאשר הוא לא מקבל, הוא שואל 'למה רק הוא?' ויעדיף ש'גם לי גם לך לא יהיה'. כך הוא מרגיש שווה ערך לאחיו... זו מידה רעה! זה דבר מושחת ומשחית! כמובן, שאצל ילדים זהו מצב רגיל שאינו דורש התייחסות מיוחדת, אך אפשר לראות בחוש כמה מריבות ונזקים נגרמים מכך! זהו, אם כן, הביאור למאמר חז"ל שהבאת - 'קנאת סופרים תרבה חכמה'. הקנאה, אותה אכפתיות לכך שה'סופר' [מלמד תינוקות] השני מצליח ממנו, גורמת למה שמוכר אצלנו כ'לחץ חברתי' להעלות את הרמה שלו עצמו, ולמרות שזה בא ממקום של 'דם רע' ותחרות, במקרה זה ה'צרכן' - שהם התשב"ר - מרוויחים... אכן וודאי שתקלות רבות עלולות

למה באמת כל כך אכפת?

"אמה באמת גורם לאדם לכך, שיהיה אכפת לו מהצלחת חברו?"

- "זו ההרגשה הבלתי-הגייונית והשקרית, שהצלחת השני בעצם פוגעת בהצלחתי... בכך שהוא מתרומם, כאילו אני מושפל... זו הרגשה שאינה אלא 'חסרון דעת וסכלות' כלשון המס"י. 'שלא תיפול אלא בחסרי הדעת' כלשונו בפרק ד'. כאשר המניע לעשייה אינו הרצון לשלימות והצלחה, אלא 'כי אי אפשר לו לסבול ולראות את עצמו פחות מחבריו'. 'כי הנה עינינו הרואות: כל עמל האדם, להנשא על כל מי שיוכל ולשים מקומו בין הרמים יותר, כי היא קנאת איש מרעהו'."

"רגע, נראה לי שערכבת כאן בין מידת הקנאה למידת 'חמדת הכבוד'!"

אשר בידם **ושמחים בחלקם**. כאשר הערך שלך אינו תלוי בהערכה החיצונית, **מה אכפת לך** שאחרים מצליחים, עולים או יורדים? מה זה קשור אליך? אתה עסוק בהתקדמות שלך מול ה', על פי חשבון המעשים וההתבוננות שלך בעצמך, ואתה לא מושפע ממה שקורה סביבך..."

"אהה... זה נכון מאוד...
כאשר אני מסתכל מתוך המקום הזה אני מרגיש אכן ש'מה אכפת לי... שיערב לכולם ויבושם להם, שיעלו ויציילו! 'אחי, יהי לך אשר לך'... 'כי חנני להים וכי יש לי כל', וגם אם אין לי כל - לא ארויח יותר אם גם לאחרים לא יהיה כל... אולי אפילו אדרבא, כב'חוק הכלים השלובים' - אם לשני יחסר - גם לי יחסר, ואם לשני ימלא - גם לי ימלא...!"

"מדד הים - בן-ציון! העלית את הדברים בכמה רמות! לא זו בלבד שלא מפריע לך שהשני מצליח, אלא אתה גם רואה את הצלחתו כהצלחתך! זה נפלא מאוד! אני חושב שאתה ממש צודק. כמו שאמרו חז"ל - 'בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו' (פנהדמן קס), וכמו שהזכיר המס"י - 'ולפחות יתקרב רוחם בראותם אחד עולה איזה מעלה יתירה **אם לא יהיה מאוהביו היותר דבקים לו**'. כאשר מי שהוא מאנ"ש שלך מצליח, אם אתה מרגיש קשר אליו, אתה יכול להרגיש שמעלתו היא מעלתך! כמו שמצוי שאנשים מתפארים בהצלחה של בני הקהילה שלהם וכדו', מה ההסבר לזה? כמו שהסברנו - שורש האהבה שאינה תלויה בדבר היא בהרגשת האחדות עם השני. וכאשר השני הוא כחלק ממך - מעלתו היא באמת מעלתך! הצלחתו היא באמת הצלחתך!"

"נכון. נראה לי שקל להרגיש את זה... כמו שהמחשת..."

"נכון. יש קשר הדוק בין השניים, כמו שמכנה אותה המס"י - 'אחות הקנאה'. כעת לא נתעכב על כך, בעז"ה כאשר נעסוק במידת 'חמדת הכבוד', נדרש להגדיר את החילוק ביניהן. מכל מקום, המס"י ממקד את השקף של הקנאה בנקודה של ההרגשה, ולפיה הצלחת השני באה על חשבון הצלחתו. ועל כן הוא מרחיב בנקודה זו של האמונה, ש'אין אדם נוגע במוכן לחברו'."

"אני מבין. רק מה, נראה לי שגם ללא האמונה החזקה הזו, ישנם אנשים שאינם מתעוררים לקנאה, או אפילו בקרב כאלו שמתעוררים לקנאה - ישנם אנשים או מעשים והצלחות שאינן מעוררות את האכפתיות שלהם! זאת אומרת, שגם ללא התובנה הזו אפשר שלא לקנא!"

"אתה צודק! וכאן אנחנו מתחברים לנושא הכללי שלנו. כאשר אדם ממוקד בענייניו האישי, בתפקידו בעולם ללא קשר למדד ההצלחה החברתית, אלא הנקודה עליה דיברנו, שהיא השורש לתיקון המידות החברתיות, התובנה שמה שאומרים או חושבים עלי הסובבים אותי, או במקרה זה מה עושים או מצליחים הסובבים אותי אינו משנה אותי כלל - אני נשאר מה שאני ומי שאני בלא שום קשר לשום דבר, הערך שלי אינו מתבסס על הערכה חברתית או אפילו על הערכה עצמית שתלויה בדבר, אלא הערך שלי קבוע, ברור ומוחלט מכוח ההמצאות שלי בעולמו של הקב"ה, וכפי שהארחנו רבות, כמשל מנעול המספרים או דפי הספר כפי שאתה וודאי זוכר (פנק גט ג'יון טו) - אז אכן אין מקום לקנאה להתעורר! כי כלשון המס"י בסיום הדיבור על הקנאה - 'הוא השלום והשלוה אשר למלאכי השרת, אשר כולם שמחים בעבודתם איש איש על מקומו, ואין אחד מתקנא בחברו כלל, כי כולם יודעים האמת לאמתו ועלזים על הטוב

כמה לראות רק את המעלות?

סכנה בדרך זו שהיא עלולה להסיט את העשייה ממטרתה ומגמתה ולהיסחף לתחרות גרידא, וזאת מלבד החיסרון המהותי בכך שזו אינה עבודה לשמה, ושמה אף עלולה לבוא לידי לימוד על מנת לקנטר... הבהרת את הקשר לנקודת הערך העצמי הבלתי תלוי, שאדם שאינו תולה את ערכו בסובכיו - לא יהיה אכפת לו מהתעלות של אחר, כי זה לא מעלה ולא מוריד לגביו. הזכרת נקודה נוספת שמנטרלת את הקנאה, והיא הרגשת האהבה והחיבור לזולת, שמעלתו מעלתו. לסיום הבאת נקודה בלתי הגיונית נוספת, והיא ההתמקדות במעלות הסובכים ולא בחסרונותיהם, אך לא מתוך עין טובה אלא מעצת היצר, שרוצה להשפיל ולהנימך את רוחנו. יישר כוח! היה מעניין ומחכים!"

"תודה! נכון יהיה להזכיר, שהעיסוק בתיקון המידות בימים אלו הוא בגדר 'דבר בעיתו'. שהרי אנו בשלושים יום קודם יום הכיפורים, וכמו שכתב הרמב"ם (משנה א) - צריך האדם לחפש בדעות הרעות ולשוב מן הכעס... ומן הקנאה... וכיו"ב, מן הכל צריך לחזור בתשובה! למרות שאנו זוכים לעסוק בזה במשך כל השנה, יש מעלה בכך בימים אלו."

"שנזכה...! שנה טובה ומבורכת!"

"וכן למר!"

נברך את כל הקוראים ואת כל בית ישראל בשנה טובה ומבורכת! שנה של הרמת קרן ישראל וקרן הקדושה בכל חלקי התורה ובכל חלקי ארץ ישראל, שנה של עליה והתקדמות, שנה של הצלחה ושמחה בעבודת ה', שנה של לימוד תורה לשמה, של תשובה שלמה, של עבודת ה' ביראה ובאהבה בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, שנה שנזכה לראות בשוב ה' אל נוהו. לקרוא שנת רצון לה' ויום נקם לאהינו לנחם כל אבלים, שתהיה שנת שלומים לריב ציון, ושבתה הארץ שבת לה'.

- "לסיום, אוסיף עוד נקודה לא הגיונית שיש בקנאה, ובעצם בכל העסק של 'חלישות הדעת' ומדד הערך לפי האחרים. יש כאן משהו לא הגיוני ואולי גם לא הוגן... הרי כולנו נמצאים באיזה מקום באמצע. רובנו לא באמת נמצאים ב'תחתית החבית' בבטן שאול. בסך הכל אנחנו לא עד כדי כך גרוועים... לכן, אם אדם מודד את עצמו כלפי עצמו, מה טוב. אך אם הוא מודד את עצמו לעומת אחרים, זה לא הוגן שהוא מביט רק על מי שמעליו! זה מגיע עד כדי מצב אבסורדי, שאדם יכול להתיאש וליפול ברוחו ממעלות שונות, שאליבא דאמת אינן יכולות להתקיים יחד... הוא מקבל 'חלישות' מההתמדה של המתמיד, מהבקיאות של הידען, מהעמקות של המעיין ומהחברמניות של החברמן גם יחד... מכשרון הנגינה של אחד ומהידע המתמטי של האחר, למרות שלא שייך שהוא באמת יהיה גם מתמיד גם מעמיק גם חברמן וגם וגם וגם... כל המעלות שסביב... אם אתה מודד את עצמך מול אחרים, הרי שעליך להביט גם על אלו שתחתך... לראות את כל הבעיות שסביבך, שלך אינן... אלא מה, יצר הרע רוצה להפיל אותנו ברשתו ולהחליש את כחנו, ובשימוש בנקודה שהיא חיובית בעיקרה - של רצון להשגת מעלות אמיתיות - הוא מפיל אותנו לסחרחורת של תחרויות והרגשה תמיידית של כישלון... שכאשר נביט בה בעיני שכל, נראה את השקר וההטעיה הלא הגיונית ולא הגונה הזו..."

- "...כן, זה אכן לא הגון לא הגיוני... לא שמתו לב לזה... טוב, אסכם את הדברים? פירוש השורש 'קנא' הוא התעוררות רגשית מסוימת כלפי מקרים שקורים סביבנו. כך בקנאות, כך בקנאה על סוגיה השונים. מקדת את החלק הרע שבקנאה בכך, שכדי להרגיע את חוסר הנוחות המתעוררת, אדם נוטה לרצות במפלת וחסרון השני כדי להשתוות אליו, וזאת במקום להתאמץ לעלות אל המעלה אותה ראה בו. ישנו שימוש במידה זו שאינו כל כך רע, והוא השימוש בתחרות כדי להגיע להישגים, אך ישנה

רשמים מהטיול של אגודת 'קדושת ציון' במהלך ימי הפגרה של הקיץ הרב דוד מאירוביץ

ארץ אחת, ארץ אשר עיני ה' אֵלֶיךָ בָּה. היה זה תיור שהיה כולו עשיר בשיח של תלמידי חכמים בכל מקצועות התורה שבכתב ושבעל פה, כאשר השהיה ביום אחד במחיצת ענקי תורה שכאלה רוממה את השגותינו והעצימה את שאיפותינו עשרות מונים.

את תחילת הדרך העברנו עם הרב אליהו קליימן הי"ו, שהחכים אותנו אודות הדרך שעשינו, שהיא דרך עתיקת יומין, דרכה עלו לרגל היושבים מצפון לירושלים, וכן לימד אותנו על נחלות בנימין, אפרים ומנשה שתרנו בהן, ועל הישוכים שבסביבה.

בהמשך גילה הרב טאוב את אזנינו לשמוע, והאיר את עינינו לדמוע, מגודל החשיבות של כל ארבע אמות חדשות בארץ ישראל, שהן מהוות בחינה מיוחדת בקומת הקדושה, על פי מה שכבר כתב בגליון הקודם מהספר 'ארי במסתרים', כשהוא מטעים את הדברים בטוב טעם ודעת בחביבות גדולה לכל רגב מאדמת ארצנו הקדושה.

כאחד שזכה להשתתף בטיול, להתהלך בארץ ולתור אותה, לראות מהי, ואת העם הנפלא היושב בה, עציה משובבי העין, להזין את עינינו בהריה ומשפליה מרחיבי הנפש, לצעוד בערגה בדרכיה ובמשעוליה - רציתי להביע בזה מעט מרישומי מן הטיול הנהדר.

דרכו של עולם היא, שטיול מאופיין לעתים כזמן של התפרקות מסוימת מן הרצינות והרוממות המאפיינים את בית המדרש. אבל משתתפי הטיול של 'קדושת ציון' יתנו עדיהם ויצדקו, כי מטיול זה יצאו מרוממים יותר משכנסו אליו, עמוסים וגדושים בחוויות רוחניות של אהבת ה', אהבת התורה וארץ ישראל, ואהבת עם ישראל. כאשר משתתפי הטיול היו ציבור נבחר ואיכותי מכל גווגי הקשת של ציבור יראי ה' בארץ ישראל, מבני ארץ ישראל עד ילידי חו"ל, ספרדים ואשכנזים, חסידים ומתנגדים לגווגיהם והסתעפויותיהם, כולם יחד כאיש אחד בלב אחד התעלסו באהבים בארצנו, שהרי מעל הכל יהודים אנחנו בני עם אחד, העם אשר בחר לו ה', חולקים

חומש תובב"א

מסלול להר ליד חומש תובב"א

מסלול מרחלים לכפר תפוח

על אם הדרך, בעומק השומרון, הצטרף אלינו המדריך המופלא ברוך הכשרון הרב מאיר גולדמינץ הי"ו, כאשר הוא מוכיח לנו מפרשת השבוע (והמקן) על עצם מעלת ראיית הארץ, כי הנה משה שתיים ביקש, (א) 'ואעברה נא', (ב) 'ואראה את הארץ הטובה' - וזו האחרונה התקבלה ואכן ראה הארץ מבחוץ. הרי שיש ענין מיוחד בעצם ראית הארץ הטובה שהנחילנו ה'. תוך כך הוא מתאר לנו, שאת הדרך הזאת פחות או יותר עשה יוסף כאשר תר אחר אחיו, כפי שהדריכו האיש לאמר שעברו משכם לדותן. בדרך ציין לנו הרב גולדמינץ ברוחב ידיעותיו את המקום שלפי מסורת הישמעאלים הוא המקום שבו השיג גיחזי את נעמן כאשר ביקש לקבל ממנו ממה שביקש לתת לאלישע הנביא כשכר על שבעצתו נרפא מצרעתו על ידי שטבל בירדן, והוא במסגד 'נבי נעמן' שבכפר באזוריה הפלשתי לעת עתה, הממוקם על הדרך העולה משומרון העתיקה לארם שבצפון.

בדגניענו לישוב חומש תובב"א, הרגשנו ממש את דברי רבי יהודה הלוי בפיוטו 'ציון הלא תשאל': "חיי נשמות אויד ארצך, וממור דרוור אבקת עפרך". כמעט ונקרע לבנו למראה הישוב המפואר שחבר בהתנתקות האומללה, ובקש לבנו לאמר 'ברוך דיין האמת' כראוי לומר כשרואים בתי ישראל בחורבנן. אולם בראותנו את חומש המתחדשת, במסירות נפש, כפי ששמענו מאנשי המקום, אוהבי ה' ויראי אלהים. כל אלה הרימונו רמות רבות של אהבת ארץ ישראל אשר עיני ה' בה, ובמהרה נזכה לברך עליה ועל כל ישובי ישראל החרבים לעת עתה - 'ברוך מציב גבול אלמנה'.

בקצה הישוב הדרומי נפעמנו למראה הנוף המשתפך בו, כאשר המדריך המוכשר הרב גולדמינץ לוקח אותנו בחייו אצבעותיו להרי גרזים ועיבל הנשקפים משמאל בדרום-מזרח,

לשומרון העתיקה המזדקרת ממול, ולכל הישובים הפרוסים למרגלותינו. הבנו מדוע נבחרה שומרון לבירת ממלכת ישראל, עקב היותה חולשת על הדרך המרכזית העוברת מדרום לצפון, משכם לדותן, ולמראה העמק הרחב הסובב אותה, כמעט שחשנו איך חיל הארמים העצום צר עליה מכל צד (מלכים א' פרק ט). ראינו גם את ראש ההר בו ישב אליהו כאשר עלו אליו שרי החמשים וחמישיהם משומרון בדבר אחזיהו בן אחזב מלך ישראל, כאשר בדבר איש האלהים ירדה אש מן השמים ותאכלם (מלכים א' פרק ב).

ליד חומש ביקרנו במערות בהן התחבאו ולמדו מקימי ישיבת חומש במסירות נפש ממש, כמו גם את ברכת המים הריקה ששמשה את חומש, שבראשית תקומתה שמשה את הישיבה בימי סגריה.

טיפסנו להר הסמוך לחומש מצפון, כשעל אם הדרך נמצאים כורות מים, מערות ועצי תאנה, כאשר נפשותינו מתפעלות למראה זקנים ונערים, מחבבים כל כך כל רגב בארצנו הקדושה, מהם במסירות נפש של ממש למרות גילם המתקדם וגוום המזדקן. אין מי שלא התעורר ברגשי קדושה לארצנו החביבה כל כך, על נותנה הקב"ה, ועל בניה בני ישראל.

נטיעת רימונים בשומרון

משם צפינו מן הים אשר במערב, מתל אביב עובר ארובות חדרה דרך הרי הכרמל, עד עפולה והרי הגליל הנשאים באופק. סיבוב ימינה לכיון מזרח לקח אותנו להרי הגלבע בואכה הרי הגלעד שבעבר הירדן. למרגלותינו ראינו את העמק הענק והמרהיב, כאשר ממול בולטת הגבעה עליה היה בעבר הישוב 'שא-נור' שלדאבוננו חרב בתכנית ההתנתקות, ראינו גם את המצודה הבריטית סביבה נבנה הישוב. מזרחית לשם ראינו את אגם שא-נור הענק, שבימות הגשמים מלא מים, עד שנקרא משום כך "הכנרת של השומרון", ובימות החמה כולו פורח למראה משוכב עין. צפונית לשא-נור ראינו אזור דותן, והבנו את הדרך שעשה יוסף כאשר הגיע לשם משכם, כמו גם מדוע עברה אורחת הישמעאלים שנשאו צרי ולוט דוקא דרך דותן בירידתם מגלעד מצרימה, שם משכו את יוסף מן הבור לאחר שעברו דרכו, באזור הבור הנקרא כיום 'בור יוסוף'.

נטיעת רימונים בשומרון

חזרנו לחומש לתפילת מנחה מרוממת, אשר רק מלשמוע את תחנוני החזן - הרב קליימן שליט"א - אפשר היה להתעורר לתשובה ולתיקון המעשים.

משם נסענו להשתכשך במעיינות עין נקורה, על הדרך ההולכת הרה עיבל, כהבטחת התורה -

מקבלים משמעות אחרת ומציאותית יותר כאשר רואים את השטח בו הם התרחשו.

בד כבד צמק לבנו בראותנו בתי הערלים שוכני החומר, כשפינו מרחש את התפילה שיש לומר עליהם - "בית גאים יסח ה'", כאשר בעיני רוחנו אנו סמוכים ובטוחים, שכאשר יעיר את רוח יראי ה' לרשת כראוי את הארץ, יתקיים בנו מקרא שכתוב - "לְתֵת לְךָ עָרִים גְדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא בְנִיתָ, וּבָתִּים מְלֵאִים כֹּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מְלֵאָה, וּבְרַת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא חֲצַבְתָּ, כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא נִטְעַתָּ, וְאֶכְלֵת וְשָׂבַעְתָּ" (דברים ו' י"ג).

הצופים העומדים בהרים יקראו בקול - קומו ונעלה אל ציון אל ה', כי באה הגאולה וחזרה השכינה למקומה לציון".

נפשותינו הגאות ברגש לא אמרו די, ומשם נסענו למסלול יפהפה בדמדומי בין הערבים מרחלים לישוב תפוח. מרחלים ירדנו אל העמק, הלוך שחוח עברנו במנהרה מדהימה וארוכה תחת הכביש, והתקדמנו בעליה בינות עצי זית רבים. אל תפוח הגענו אחרי השקיעה, אך לא ייתרנו על מערת הנטיפים המובטחת.

ואכן, היה שווה להגיע למערה גם כשהחשיך. היא היתה הדובדבן שבקצפת. המערה מלאת נטיפים, ארוכה, עמוקה ומופלאה, כולה אומרת כבוד והדר הבורא, כאשר בפעם המיידע-כמה מתגלה ארצנו כארץ אשר לא תחסר כל בה'. בתוך המערה פנימה השתמשנו בפנסים כדי לראות את דרכנו, ומול עינינו התגלה יופיה והדרה. מכל הכיוונים ראינו את "אין צור כאלוקינו - אין צייר כאלוקינו", בנטיפים וזקיפים בשלל צורות וצבעים.

פתח המערה מסתתר בין סלעים, והכניסה אליה היא רק בהשתלשלות בחבל. רק מדריך כמו הרב גולדמינץ, המכיר כל אבן בארץ בכלל ובשומרון בפרט, יודע למצוא את הסלעים המדויקים ביניהם מתחילה הירידה אליה.

מלאים וגדושים בחוויות רוחניות וגשמיות כאחת, חזרנו כל אחד למקום מושבו בארץ, תוך הכרה מחודשת בזכיה העצומה אליה זוכה כל היושב בארץ הקודש...

ברכותינו שגורות בזה למנהלי האגודה ולמארגני הטיול, כפי שכתב הכוזרי בסוף הספר לפי נוסח אחד - "גם מי שמעורר בלב בני אדם אהבה למקום הקדוש הזה ראוי לשכר בלא ספק, והוא מקרב עת בוא תקותנו, כמה שנאמר 'אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו', זאת אומרת, ירושלים לא תבנה כי אם כאשר ישתוקקו אליה בני ישראל תכלית תשוקה עד אשר יחוננו את אבניה ואת עפרה".

יבורות חצובים אשר לא חצבת', וחשנו בכרוו, כי 'נופת צוף נהריך', כדברי רבי יהודה הלוי. יצויין, כי ממעלותיו של טיול על טהרת הקודש, כפי שיאה ליראי ה' בניה של ציון, לקח אותנו הרב גולדמינץ רק למקומות סטריילים מבעיות שמירת עינים, בכל הטיול בכלל ובמעיינות בפרט.

מושם נסענו לנטיעת רימונים מרוממת ועילאית על יד הישוב יצהר. הרב טאוב הכין אותנו בדבריו שהביא מספרו המצוין 'ונטעתם' בגודל החיוב ומעלת נטיעת עץ בארץ ישראל, עד אשר אמרו חז"ל (בבבא מציעא פ"ג הל"ב): "אם היתה נטיעה בתוך ירך ויאמרו לך הרי לך המשיח. בוא ונטע את הנטיעה ואח"כ צא והקבילו". והטעים הרב גולדמינץ לאור דברי הגר"א על דברי הגמרא (סנהדרין ט"ז) כי בזמן שהרי ישראל נותנים פירותיהם הוא קץ המגולה, ומובא בשם הגר"א (קול הסור פ"ב ס"ו) שהכוונה היא כי נטיעת אילנות מחישה את הגאולה, בזה מבואר מדוע **אין לעזוב את הנטיעה, מאחר והיא זאת המביאה את המשיח...**

אשרי עין ראתה אלה, איך בני תורה מתרפקים באהבה לרשת את הארץ, לישיבה ולהפריח את שממות הריה. ומי שלא ראה את האור בעיניו של ד"ר זוברמן, אשר הכריז באזני כל - "אני מרגיש את זיו השכינה" בשעה שנטע את אילנו - לא ראה שמחה של מצוה מימיו. ד"ר זוברמן רופא חרדי שעלה ארצה מקנדה לפני ארבע שנים וכבר עבר את גיל 75, ואילולא היה רופא - לא היינו מאפשרים לו לעבור מסלולים, שגם עבור הצעירים דרשו מאמץ לא קטן ביום לוחט...

אחר פצחו הנוטעים ברקידה של קודש - "והיה כעץ שתול על פלגי מים"... זכינו והתקיים בנו מקרא שכתוב (ירמיהו ג' ז) - "עוד תטעו כרמים בקרי שָׁמְרוֹן נָטְעוּ נְטָעִים וְחָלְלוּ" - אל תקרי 'וחללו' אלא 'והללו', כשם שחילול נטע רבעי נקרא 'קודש הלולים לה', ודרשו - 'חלולים' (בבבא מציעא פ"ג הל"ב). ומאליו ממשיכתנו רוחנו לפסוק הבא אחריו, ההולך ומתקיים לאמר: "פי יש יום קראו נצרים בְּהַר אֶפְרַיִם וְנִעְלָה צִיּוֹן אֶל ה' אֱלֹהֵינוּ", כפי שפירש במצודת דוד - "הנה יום מוכן, אשר

צפת פתאום תבנה

הרב מאיר גולדמינץ

(חלק ב - תקופת היסורים)

לארץ ישראל לוותה בתקווה, שבארץ חמדת אבות ישכון שלום בין יהודים.

רבי מנחם מנדל ותלמידיו היו מראשוני קבוצות החסידים שהגיעה ארצה באותה תקופה, אך לא היחידה שבהן. בע"ה תזכרנה קבוצות נוספות, כל אחת במקום מושבה, ומבין מתישבי צפת נזכיר שניים מהמיוחדים שבין קבוצות העולים, הנוגעים לתקופה עליה נסוב מאמרנו זה.

במאמר הקודם, קראנו על תולדות צפת עד לתקופת הבית יוסף והאר"י. ספגנו מעט ממכיהת הגאולה שאפפה אותם, וחשנו כי 'הניצנים נראו בארץ'. ניצנים של קיבוץ גלויות, שלא פרחו לכדי קיבוץ נדחי ישראל. הפעם הבאה בה נעשה ניסיון להיות ראשונים לקיבוץ גלויות אירע כמאתיים וחמישים שנה לאחר מכן, בזמנם של כמה מגדולי ישראל שהגיעו ארצה מארבע כנפות תבל, ורכיב מהם בחרו את צפת כמקום משכנם.^[*]

בראש עליית החסידים בשנת

תקל"ז עמד **רבי מנחם מנדל מוויטבסק**, בעמה"ס 'פרי הארץ', שעלה עם שלוש מאות חסידים לארץ ישראל. רבי מנחם מנדל התיישב תחילה בפקיעין, אח"כ עבר לצפת, ולבסוף הגיע לטבריה ושם קבע את מקום מושבו. במאמר על העיר טבריה עוד נכתוב עליו בעזר ה' בהרחבה, אך גם כעת - פטור בלא כלום אי אפשר.

עוד בעודו בגלות אירופה, ניסה

רבי מנחם מנדל להשכין שלום בין החסידים למתנגדיהם. הוא עשה מאמץ רב לשם כך, ולא עלתה בידו, עד שהגיע למסקנה, ששלום בין יהודים

ישכון רק בארץ ישראל. דוד המלך אמר - "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (שמואל א' 11:12; דברי הימים א' 12:32). ודייק רבי מנחם מנדל, שעם ישראל נחשב כגוי אחד - חיים באחדות - רק בארץ ישראל. ועלייתו זו

[*] היו גם שהגיעו למקומות אחרים - רבי חיים בן עמר בעל האור החיים' הגיע לירושלים, רבי חיים אבולעפיה הגיע לטבריה, וקהילת חב"ד הגיעה לחברון. במאמר זה אנו עוסקים בצפת.

צפת

האחת - תלמידי רבי ישראל מרוז'ין, כשהמפורסמים שבהם הם משפחת ב"ק - האבא **רבי ישראל**, ובנו רבי ניסן. הם עלו ארצה בשנת תקצ"א, והקימו בצפת בית דפוס. פועלם בבניין ארץ ישראל היה רב ומיוחד, והתרחב לתחומים רבים ומגוונים נוספים. הם הקימו את המושבה החקלאית הראשונה בארץ ישראל בתקופת שיבת ציון, מושבת ה'ג'רמק' בהר מירון. לימים, עברו להתגורר בירושלים, והקימו שם שכונת מגורים

ומאידך היה זה גם אידיאל, כי זו הדרך לשתף את היהודים הגרים בחו"ל במצוות ישוב ארץ ישראל. באופן כזה, מתחדדת הרבה יותר ההכרה, כי העולם ארצה הם שליחים של העם כולו, והם מסקלי הדרך לרכבות עמך בית ישראל, שבע"ה יגיעו בעקבותיהם.

בסופו של דבר, המציאות היתה חזקה יותר מכל פלפול, והיא הכריעה את השאלה. חרפת הרעב, המגיפות, הפוגרומים ורעידת האדמה, לא הותירו כל ברירה אלא לשלוח שד"רים לגלות, ולחלות פני נדיבי ארץ שירימו תרומתם להצלת הישוב המתחדש בארץ ישראל.

תלמידי הגר"א הגיעו ארצה בשלוש קבוצות -

הקבוצה הראשונה, בראשות רבי מנחם מנדל משקלוב, הגיעה ארצה בשנת תקס"ח. הקבוצה השנייה, בראשות רבי סעדיה משקלוב, הגיעה שנה לאחריהם בשנת תקס"ט. והקבוצה השלישית, בראשות רבי ישראל משקלוב, הגיעה ארצה בשנת תק"ע. רמז לשנה זו מצאו בנוסח התפילה - "תק"ע בשופר גדול לחרותנו".

הדרך לארץ ישראל היתה מלווה בקשיים גדולים. היא ארכה כעשרה חודשים, ועברה טלטלות ויסורים. רבים מתו בדרך, ולא כל מי שיצא משקלוב זכה להגיע לארץ ישראל.

גם בארץ הם עברו תקופות לא קלות. במשך שלושים שנים הם ספגו כמה וכמה מכות, שאיימו להחריב את הישוב פעם אחר פעם. לא קל היה לעמוד בתנאים הקשים, ובחורבנות החוזרים והנשנים. עמדה להם אמונתם האיתנה בדברי מורם ורבים הגאון מוילנא, כי הם נדרשים לקבל עליהם יסורים קשים, יסורים שארץ ישראל נקנית בהם, כדי לשבור את הסיטרא אחרא, ובזכות זה יפתח השער לכל בית ישראל להגיע ארצה.

המגפה של שנת התקע"ג

בשנת תקע"ג, שנים ספורות לאחר עלייתם ארצה, פרצה מגפת דבר בצפת. רבים חללים הפילה, ועצומים כל הרוגיה. אנשים, נשים וטף קדחו מחום. רבים נפחו את נשמתם מהחולי

מחוץ לעיר העתיקה - 'בתי ניסן ב"ק'. בנוסף, הם הקימו מחדש את בית הדפוס בירושלים, ואף את בית הכנסת 'תפארת ישראל' בעיר העתיקה, על שם מורם ורבים האדמו"ר מרוז'ין, רבי ישראל פרידמן זצוק"ל.

הקבוצה השנייה - עלייתו של **רבי אברהם מאבריטש** לארץ ישראל, שגם הוא הגיע לצפת בשנת תקצ"א. זכה רבי אברהם, שהקהילה החסידית בצפת מנתה אותו לרבם, והוא זכה לכהן בה פאר, עד לפטירתו במגפה של שנת תר"א.

רבי אברהם כתב את הספר החסידי '**בת עין**', ספר המלא וגדוש באהבת ארץ ישראל.

שלושים ושתיים שנים אחר עליית בעל 'פרי הארץ', בשנת תקס"ט, עלו **תלמידי הגר"א** לארץ ישראל, ובראשם **רבי ישראל משקלוב**, בעל '**פאת השלחן**'. עלייתם זו לארץ ישראל היתה שונה מעלייתם של רבים וטובים בזמן הגלות, שעלו על-מנת לחונן את עפרה של ארץ ישראל ולשבת בה על התורה ועל העבודה. תלמידי הגר"א עלו לשם מטרה רחבה הרבה יותר. הם רצו להוביל את שיבת כל עם ישראל למולדתם, ולדחוף את קיבוץ נדחי ישראל. הגאון מוילנא ראה ברוח קודשו, כי הגיעה עת הגאולה, 'קול התור נשמע בארצנו', ויש לפעול בדרך הטבע להגשמתה.

חמישה מתוך ששת תלמידיו המרכזיים של הגאון עלו ארצה, והשישי - **רבי חיים מוולוז'ין** - עמד בגלות בראש קופת רבי מאיר בעל הנס, הקופה שאספה כספים למען עניי ארץ ישראל.

תלמידי הגר"א שעלו ארצה, ראו בחלוקת הכספים אילוץ מצד אחד, ומילוי אידיאל מצד שני -

אילוץ, כי מטרתם לא היתה רק 'לזכות להקבר בארץ ישראל', אלא לחיות בארץ חיים מלאים ושלמים, חיים של משפחות, חיים שמחזיקים את עצמם כלכלית, ליטע עצים ולהוציא את פירותיהם הקדושים של ארץ ישראל, ולקיים בהם מצוות התלויות בארץ. הם שאפו לחיים, בהם אין צורך להסמך על תורמים ונדיבים, אלא עומדים הם בזכות עצמם. ממילא, הצורך בכספי החלוקה הוא זמני, עד שיתבססו במקום.

קמפיין "תעמוזה" מתקנת "תשפ"ב כל ההתעוררות - בזכותך!

"לעשות פעלים לעורר אהבה וחמדה בלבות עם בני ישראל בכל מקומות מושבותיהם, להיותם חושקים ומחמדין לארץ חמדה של אבותינו, ואש יקוד בקרבם לבוא ולירש את הארץ הקדושה... שיחדור בכל בית יהודי ושיפעיל כל נשמה יהודית למען ארץ ישראל... ובוזה ... יתקן הקלקול, ויסתלק הקטיגור ויתגבר הסניגור ויום הישועה יבוא..."

(הרה"ק ר' יששכר שלמה טייכטל זצ"ל הי"ד, אם הבנים שמחה, פרק ג' סוף אות ס"ג)

בזכות השתתפותכם ובשליחותכם בעז"ה נגיע לעשרות ריכוזים חרדיים ומאות בתי כנסת ונקודות הפצה, כעת גם בארה"ב ובקנדה - כל ההתעוררות שתבוא בעקבות כך - בזכותך!

שותף 100 < 340 ₪ לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 100 גליונות

שותף בכיר 170 ₪ לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 50 גליונות

שותף 85 ₪ לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 25 גליונות

פרוץ בית כנסת 34 ₪ לחודש
עלות הדפסה ומשלוח של 10 גליונות

היה שותף, נשפיע יחד!
דרך "נדרים פלוס" - "אגודת קדושת ציון"
לדרכים נוספות להעברת תרומה:
053-3191618
KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

הקשה, וחולשה נפלה על הכל בהעדר מזון וטיפול רפואי מתאים. אין בית אשר אין שם מת. משפחות שלמות נכחדו, והמוני יהודים נפלו חללים. רבים ניסו להציל עצמם בכריחה למדברות וליערות [היום קוראים לזה 'בידוד'...], וההצלחה הייתה מועטת. לפני פרוץ המגיפה מנתה קהילת הפרושים בצפת 461 יהודים, ולאחריה מנתה הקהילה 188 נפשות בלבד!

גם רבי ישראל משקלוב איבד רבים מבני משפחתו. הוא ניסה לברוח לירושלים, אך ללא הועיל. בזה אחר זה נפטרו אשתו [נקברה בשפרעם], חתנו, שני בניו ושתי בנותיו. רק בתו שיינדל נשארה [וכן נכד אחד, שהלך לבית עולמו בצרות של שנת תקצ"ד]. כאשר גם בתו שיינדל נפלה למשכב וקדחה מחום, עמד ליד מיטת חוליה אביה רבי ישראל משקלוב, ונדר נדר - אם בתי תקום מחולי זה, אכתוב ספר על מצוות התלויות בארץ. ב"ה בתו קמה מחוליה, והיתה לו לפליטה ממשפחתו הגדולה. לאחר מכן נשא רבי ישראל אשה בזיווג שני וחזר לגליל.

המגיפה נמשכה במשך כשנתיים. ועוד טרם שהתחילה קהילת צפת ללקק את פציעה ולהתחיל להשתקם, נפלה עליהם צרה נוספת...

רצה יועץ המלוכה רבי חיים פרחי

בקיץ תק"פ נרצח רבי חיים פרחי על-ידי מושל עכו. **רבי חיים פרחי** היה היועץ היהודי של שליטי הגליל מטעם האימפריה העות'ומאנית. בקשריו הוא הצליח להקל מעול המסים המוטל על היהודים, ולהגן על היהודים מפני גזירות המלכות.

רבי חיים פרחי שרת את המושל אל-ג'זאר, את סולימאן, ובעת פטירת סולימאן סייע למנות את בנו עבדאללה למושל עכו. אותו עבדאללה גמל לרבי חיים פרחי רעה תחת טובה, ונתן פקודה לרצחו נפש. שכירי החרב של המושל באו לביתו של רבי חיים פרחי, כרכו חוט חנק סביב צווארו, וזרקו את גופתו לים. למחרת שדרו את כל רכושו. אשתו וילדיה ברחו לכיוון דמשק, אך הם לא שרדו את תלאות הדרך, צער הרצח, ובהלת המגושה. בדרך נפטרה האישה והובאה לקבורה בצפת.

אחרי הרצח של רבי חיים פרחי, נפל פחד גדול על היהודים, כי רבי חיים פרחי היה מגן עליהם. ואכן, לא עברו ימים מועטים, והוטלו גזירות קשות על יהודי ארץ ישראל

בהן, ומעתה מחברו נקרא על שמו. הספר נכתב במשך כמה שנים, וכתב-היד הובא לבית הדפוס של ר' ניסן ב"ק בצפת, בתקוה שידופס...

עת צרה היא ליעקב - מרד הדרוזים והפלאחים

בשנת תקצ"ד, פרץ מרד הדרוזים והפלאחים.

שלוש שנים קודם לכן, בשנת תקצ"א, כבש מוחמד עלי שליט מצרים את ארץ ישראל מידי העות'ומאנים. הוא רצה להפוך את תושבי ארץ ישראל לנתינים מצריים, והחל להנהיג גיוס חובה לצבא המצרי. הדרוזים והפלאחים התנגדו לכך, ובשנת תקצ"ד פתחו במרד כנגד השלטון המצרי.

היתה זו תקופה, בה ארץ ישראל נותרה ללא שלטון מרכזי. השלטון הטורקי נסוג ממנה בלחץ הצבא המצרי, והשלטון המצרי לא הצליח לממש את שלטונו. וכבר ידועים דברי המשנה - "אלמלא מוראה של מלכות, איש את רעהו חיים בלעו" - וזה בדיוק מה שקרה בתקופת מרד הדרוזים והפלאחים.

המורדים פגעו, שללו, בזזו, השחיתו ואף פגעו בנפש בכל מקומות מגוריהם של היהודים. כך היה בירושלים, בטבריה, בחברון, בעכו, בשכם ובכל מקום ישוב יהודי. במסגרת זו נתמקד במה שקרה בעיר צפת.

כותב רבי ישראל משקלוב בהקדמה לספרו פאת השלחן -

"בעת שמוראה של מלכות השומרת על סדרי החברה, פגה מלבם של תושבי הארץ הערביים, הם מרדו במושל על ארץ ישראל ומצרים. הגויים פראי אדם, שכני העיר צפת, באו כשהם נושאי חרבות ורמחים ונכנסו לבתי היהודים, במטרה להרוג ולהשמיד את כל הישוב היהודי. ויתן ה' בלב כל התושבים לברוח אל ההרים, ורבים מהם ברחו אל כפר עין זיתים הסמוך לקבר רבי יהודה בר אלעאי ואביו ורב כרוספדאי, שם בנו והתפללו לה' שיצילם בזכות הצדיקים הקבורים שם. הגויים שהגיעו לצפת שללו ובזזו את כל הבתים, ושברו את הנשאר בבתים, וחפרו בתוך

יהודי צפת בכללם. ימים ספורים אחר הרצח נאסרו כל היהודים בטענה, שבמשך כל תקופת רבי חיים פרחי הם לא שלמו מסים כראוי. לא עזרו הצגת הקבלות, אישורי התשלום ושאר המסמכים וההוכחות אודות תשלום המס. נגזר על היהודים לשלם סכום עצום של מיסים, סכום שלא היתה שום יכולת לעמוד בו. בסופו של דבר, מי שהציל חלקית את המצב היה שר רוסי שבקר בארץ וסדר את העניין דרך הקונסול של מדינתו. הוא טען שהיהודים האשכנזים הם אזרחי רוסיה, ולכן הם פטורים מהמיסים. בעקבות כך הגיעו להסדר כספי, ונפטרו מהגזרה הקשה.

אך מישועת המיסים קמה גזירה חדשה. כעבור שנתיים, בשנת תקפ"ב, פרצה מלחמה בין טורקיה לרוסיה, וקמו מלשינים שהעלילו על היהודים האשכנזים 'אזרחי רוסיה', כי הם פועלים למען האויב בשעת מלחמה...! מנהיגי היהודים הושמו במאסר, והפעם הקונסול הרוסי לא רצה להתערב לטובתם. רק בנס הצליחו להוכיח, כי מדובר בעלילות שקר, והם שוחררו ממאסרם*.

קריסת בתים מרוחות עזות וגשמי זעף

יעוד צרה זו עוברת, וצרה חדשה תחתיה באה.

בחורף תקפ"ה נשבו בצפת רוחות עזות וגשמי זעף. שלג ירד על הארץ במשך עשרה ימים רצופים! במשך עוד חודש שלם המתינו עד שהוא נמס. באותו חורף קרסו על יושביהם בתים רבים בעיר צפת, ומי שניצל מההריסות נותר חסר כל. גם ביתו של רבי ישראל משקלוב נפל, ובנס יושביו לא נפגעו. הוא ראה בכך אות משמים, שתובעים אותו על שטרם קיים את נדרו. עם שוך הסערה פנה רבי ישראל לכתוב את ספרו, שנקרא בשם 'פאת השלחן' - ספר זה עוסק בהרחבת ההלכות התלויות בארץ, שהשלחן ערוך קצר

[*] נציין, כי במלחמת העולם הראשונה, המורקים גרשו מן הארץ כל מי שהיה אזרח של אחת המדינות שנלחמו בטורקיה. הישוב היהודי בארץ התרדלל אז מאוד.

**קמפיין "תעמוזה"
מתקנת "תשפ"ב
כל התעוררות - בזכותך!**

לע"נ לאה מרים בת ר' ישראל	100 גליונות
לע"נ ר' שמואל שמשון בן ר' ישראל	100 גליונות
לע"נ ר' יהושע בן ר' יוסף	100 גליונות
לע"נ ר' גרשם בן ר' אברהם	100 גליונות
לעילוי נשמת האשה הצדקנית אילה זכה בת רבי ישראל ע"ה נלב"ע ג' אלול תשע"ט	50 גליונות
לע"נ כ"ק מן האדמו"ר רבי יוחנן בן רבי משה זצ"ל מערלי	30 גליונות
מזל טוב ליהודה טורסקי ורעייתו לרגל נישואיהם, זיכו לננות בית נאמן בישראל, בארץ ישראל	30 גליונות
לזכר נשמת הרה"ח חיים שמואל מאיר בן הרה"ח יצחק פייחס ז"ל הונצח על ידי נכדו לע"נ ר' אברהם ב"ר משה דב ז"ל נלב"ע ז' כסלו תשע"ט	25 גליונות
לע"נ ראש ישיבת לב בנים, הרב ששכר אריה ליב בן הרב אברהם יהושע העשיל ויברג זצ"ל	25 גליונות
לאוקמי שכירתא מעפרא	18 גליונות
לע"נ צבי בן דוד יוסף שטארך הי"ד	18 גליונות
חנה פעטל בת יצחק דובער שטארך (לביט וויס) הי"ד	18 גליונות
חבר, אשן ישראל: מאיר אהרון בן ניסים זייטני ז"ל	18 גליונות
הצלחת מיכל בת דפנה ציפורה	15 גליונות
הצלחת משה חנא ומשפחתו שיזכו לעלות ולהשתקע בארצנו הקדושה	15 גליונות
לרפואת משה חיים בן ציפיה	15 גליונות
לעילוי נשמת ר' יצחק ב"ר אפרים הלוי ע"ה	15 גליונות
לעילוי נשמת מרים בת ר' משה זאב ע"ה	15 גליונות
הצלחת עם ישראל	15 גליונות
הצלחת נפתלי בן אהובה	10 גליונות
לע"נ חיה שרה בת ר' שמואל בן ציון ע"ה	10 גליונות
לע"נ רחל בת חנה	10 גליונות
לזכות קיבוץ כל נדחי ישראל במהרה בימינו	10 גליונות
השבת משפט התורה, וחיבור כל ראי' הז' מכל הצבורים.	10 גליונות
למציאת זיווג הגון עבור ורד בת ניקול	10 גליונות
רפואה שלמה לאהבת בת דיצה לאה.	10 גליונות
לזכות ב"ד' ומשפחתו, שיזכו לעלות ולהשתקע בקרוב בארצנו הקדושה	10 גליונות

היה שותף, נשפיע יחד!

דרך "נדרים פלוס" - "אגודת קדושת ציון"
לדרכים נוספות להעברת תרומה:
053-3191618
KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

הבתים לחפש שמה הוטמנו שם דברים. כך עשו שלושים ושלושה יום, ונתקיים 'הגליל יחרב'. הם גם נכנסו לבית הדפוס והחריבוהו, ונכתב היד של הספר 'פאת השלחן' ניצול בנס. הם גם באו לבתי הכנסת ובתי המדרשות וטימאו אותם, השליכו את ספרי התורה לארץ ועינו נשים עליהם, וכל קדשי התפילין ומזוזות הבתים שללו ובוזו והשליכו, ויקחו מספר התורה ועשו מזה רצועות לסוסיהם ונעלים לרגליהם, והיו שמחים בצרותיהם של ישראל."

במשך שלושים ושלושה ימים ברחו יהודי צפת מבתיהם. באותם ימים עשו הכוזבים בבתיהם, ואין לאל ידם של היהודים להושיע. הבורחים היו בצרה גדולה, ולא היה אוכל ומים לעדה. משפחות נסו לכל עבר, ולעיתים התינוקות לא היו ליד אימותיהם, ולא יכלו לינוק. הפליטים שנסו מן העיר תוארו כך - "עוד יהודים הרבה מכף רגל ועד ראש אין במתום רק פצעים ודם הרבה יצא מהם." ואפילו הודיע לשלטונות היה בלתי אפשרי, כי הפורעים מדרו בהם, ועשו סגר על העיר והאזור, ולא היה אפשר לצאת לדרך. מי שהמורדים תפסו - הפשיטוהו וערכו עליו חיפוש, שמה הוא מחביא דברי ערך על גופו, ובמקרה ה'טוב' שלחוהו לנפשו.

עד שהגיעו השלטונות, בתי היהודים בצפת הושחתו ונבזזו. בית הדפוס, כאמור, נחרב, ורק בדרך נס ניצל כתב היד של הספר 'פאת השלחן'. מלאכת השיקום החזרת ונשנית לא היתה קלה. הספר הודפס בצפת כעבור שנתיים*.

המביט לארץ ותרעד!

לא עברו שלוש שנים, והגיעה רעידת האדמה המפורסמת של צפת.

בכ"ד טבת תקצ"ז, רעדה הארץ בגליל, ומקומות ישוב רבים נפגעו. את המכה הקשה מכולם ספגו הערים צפת וטבריה, והן נחרבו בצורה שלא תאמן.

רעידת אדמה זו לא היתה הראשונה וגם לא האחרונה. עוד בשנת תקצ"ד, בנוסף למרד הדרוזים והפלאחים שתואר לעיל, התרחשו גם שתי רעידות אדמה. אך הקודמות פגעו בעיקר ברכוש. זו פגעה בנפש, ובמימדים מבהילים. גם בשנת תק"כ התחוללה רעידת אדמה קשה בצפת, בה נהרגו רבים, אך זו היתה הקשה שבכולן.

* ספר מפורסם נוסף של רבי ישראל משקלוב הוא "תקלין חרתין" על מסכת שקלים.

רבן של ישראל החתם סופר כתב אגרת אודות האסון בצפת, וטען שזו קפידת משמים על שהתמקדו בצפת והזניחו את ירושלים. "רעידת הארץ הוא מקנת ירושלים", הוא כותב, ומרחיב בדברים ומפרט - "והנה נשתכחה לגמרי... ושמו פניהם לצפת כי שם קבר איש האלים הרשב"י במירון והאר"י בצפת, וכל העולים לארץ ישראל לא שמו פניהם אלא לצפת ולטבריה, וירושלים נשתכחה לגמרי!"**]

בשנים אלו לא היו עדיין אמצעים למדידת רעידות אדמה, וגם 'סולם ריכטר' טרם הומצא, אך הפתוצאות צועקות את עוצמתה האדירה. הערים צפת וטבריה נחרבו כמעט לגמרי. בצפת היו מפולות ענקיות, וטבריה גם הוצפה בגלי צונאמי שעלו מן הכנרת. החורבן היה כה גדול, עד שבצפת אנשים כמעט לא יכלו למצוא היכן עמד ביתם, ורק במאמץ רב הצליחו לזהות את מקומם. הבתים והרחובות הפכו לגל אבנים אחד גדול.

סוף הקהילה היהודית בצפת?

קהילת הפרושים בצפת קבלה עליה את הדין, ועזבה את צפת לגמרי. הם עברו לירושלים ביחד עם חלק מהקהילה החסידית, הצטרפו לאחיהם מהקהילה הספרדית בעיר, והניחו את התשתית לשוב האשכנזי בירושלים. נראה היה, שזה סופה של צפת היהודית, וקללת המשנה - "בעקבתא דמשיחא... הגליל יחרב" - התקיימה במלואה.

- צפת פתאום תחרבי
 - צפת פתאום תמורתי
 - צפת פתאום תצעקו
 - צפת פתאום תבלעו
 - צפת פתאום תבנה
 - צפת פתאום תבונן
 - צפת פתאום תקדמו
 - צפת פתאום רגון
- מתוך דביו של ר' ישראל משקלוב צעריכת הספד וקנינה להרזוגי הרעש של שנת תקפ"ז

רבי ישראל משקלוב עבר עם קהילתו לירושלים. כעבור שנתיים, בט' בסיון תקצ"ט, הוא נפטר בעת נסיעה לטבריה. שם נקבר בבית העלמין העתיק של העיר, סמוך מאוד למקום מנוחתו של מנהיג הקהילה החסידית, רבי מנחם מנדל מוויטבסק בעל 'פרי הארץ'.

ברעידת אדמה זו נהרגו כאלפיים יהודים, שהיו כשליש מכלל יהודי ארץ ישראל באותה תקופה! גם מבין אלו שנותרו בחיים היו הרבה בעלי מומין. תקופת החורף הקרה והגשומה הקשתה מאוד על מאמצי החילוץ, ורבים נשארו קבורים תחת ההריסות, ללא אפשרות להביאם לקבר ישראל בצורה מסודרת. גם פצועים רבים נשארו תחת ההריסות, וצוותי החילוץ וההצלה לא הצליחו להגיע לכולם. החורבן היה כה גדול, עד שרבי ישראל משקלוב התיאש מיכולתו לשקמו, וכתב שרק מלכות יכולה לבנות את צפת מחדש*].

מיעשה מופלא התרחש בבית מדרשו של ה'בית עין' בעת רעידת האדמה. כשהתחילה הארץ להזדעזע, רבי אברהם מאבריש התפלל בבית מדרשו תפילת מנחה. מיד הוא קרא לתלמידיו להסתופף תחת טליתו, והבטיח שמי שיגיע אליו ינצל. וכך היה! העיר כולה חרבה, קירות בית המדרש נפלו, אך אותו חלק בו עמד רבי אברהם מאבריש נשאר עומד על תלו, כולל הגג שעמד באוויר על כרעי תרנגולת. נס זה מסופר לדורות וכתוב על לוח במקום קבורתו בבית העלמין של צפת.

נראה, שאת השלום שרבי מנחם ניסה להביא בחייו - הצליח להביא במקום קבורתו.

מנהיג הקהילה הפרושית בירושלים אחרי פטירתו של רבי ישראל היה חתנו רבי ישעיהו ברדקי, בעלה של בתו שיינדל, עליה סופר לעיל.

**] מודפם בדרשות חתם סופר, חלק שני, שנת תשל"ד עמ' שצ.

*] רבי ישראל משקלוב עצמו שעה באותה עת בירושלים, כך שהוא ניצל מרעידת האדמה.

ועדיין לא שב ה' מהרון אפו

ועדיין נשאר יוהדים בצפת. יוהדים שניסו להחיות את המקום. אך מידת הדין לא תמה. עוד ארבע שנים של סבל עברו היהודים, עד למעשה מופלא נוסף של ה'בת עין', שקבל עליו את יסורי המקום.

אחרי חורבן צפת ברעידת האדמה, העיר החרבה הפכה לביזה. הערבים בזזו את רכוש היהודים שהיה קבור תחת ההריסות, והקהילה היהודית - שנראה היה שאין סוף לצרותיה, וכבר אין מה לבזוז ממנה - עדיין לא תמו יסוריה.

ואם לא די בכך, מתוך גלי ההרס והחורבן, מתוך המתים המוטלים תחתיהם באין קובר, מתוך הפצועים שלא הצליחו להגיע אליהם, פרצו מגפות נוספות בעיר צפת. כקדמותיהן, גם מגפות אלו הפילו חללים רבים, ונראה שלא שב ה' מהרון אפו. רבי אברהם אבריטש עצמו חלה במגפה, ורבים התפללו לרפואתו בתוך שאר חולי ישראל. אך רבי אברהם עצמו סבר אחרת. הוא הודיע למקורביו שהוא ימות במגפה, והוא יהיה החלל האחרון בה. וכך היה. ביום י"ב בכסלו תר"א, נפטר ה'בת עין', והמגפה נעצרה.

סוף תקופת היסורים

כך תמה 'תקופת היסורים'. דבקות חזקה באמונה נדרשת כדי לסבול כאלו יסורים, ולהאמין שכך נראית אתחלתא דגאולה. אך חזקים היו עליהם דברי הגאון מוילנא, שצריכים אנו למסור נפשנו בסבל וצרות בתקופת 'אתחלתא דגאולה', כדי לסכר פיו של הסטרא אחרא, ולקנות את ארץ ישראל הנקנית ביסורים. מכאן ואילך מתחילה תקופה חדשה בתולדות צפת. תקופה שמתחילה כמעט מאפס ומחורבן מוחלט.

אך לא אלמן ישראל. רבש"ע שלח את רבי שמואל הור, להיות שליחו לשקם את העיר צפת. רבי שמואל הור, צאצא של בעל התוספות יום טוב, היה מרבני הקהילה האשכנזית בצפת. הוא היה בצפת ביום הרעש הגדול, ואבד את בני משפחתו. אף הוא עצמו היה קבור תחת ההריסות עד חוטמו, ובחמלת ה' עליו הצליחו להסיר מעליו את גלי האבנים, ולהוציאו עם נשמת חיים באפו, כשגופו שותת דם, מלא פצעים וחבורות, וידו שבורה. הוא לא התיאש מהחורבן המוחלט, ובחסדי שמים החל לשקם את העיר צפת.

על כך, בע"ה - בפעם הבאה.

קמפיין "תעמוזה" מתקנת "תשפ"ב השותפים שלנו כותבים

"אני תורם, כי אני סובר שחשוב לקדם את המודעות לענייני ארץ ישראל בין לומדי התורה" - אורי ק.

"לאחר שהתחברתי לחלק מהרעיונות, נוכחתי לראות שבלי התרומה הקטנה שלי בלתי אפשרי להמשיך בהוצאה לאור של העלון" - ש.י. בני ברק

"למען הרמת קרו עמנו וארצנו וקירוב גאולתנו השלמה" - י.ג. עפולה

"כי הם היחידים שאומרים שצריך מדינת הלכה" - ש.מ. ירושלים

"קדושת ציון מבטאת את הערכים עליהם גדלתי וחוננתי, הערכים עליהם מסרו את נפשם אבותי ואבותיהם, הערכים עליהם השתוקקו וכספו קדושי עליון גדולי האומה. אהבת ארץ ישראל, דרישת ציון ודרישת בית המקדש. ערבות הדדית אמיתית ודאגה לגורל, עתיד וצביון האומה הישראלית כולה" - ג.נ. פלוג, קרית גת

שותף 100 - 340 ₪ לחודש

עלות הדפסה ומשלוח של 100 גליונות

שותף בכיר - 170 ₪ לחודש

עלות הדפסה ומשלוח של 50 גליונות

שותף - 85 ₪ לחודש

עלות הדפסה ומשלוח של 25 גליונות

פטרון בית כנסת - 34 ₪ לחודש

עלות הדפסה ומשלוח של 10 גליונות

היה שותף, נשפיע יחד!

ד"ר "נדרים פלוס" - "אגודת קדושת ציון"

לדרכים נוספות להעברת תרומה:

053-3191618

KDST.SHUTAFIM@GMAIL.COM

הגאולה השלמה לאחר התיקון הרוחני

הרב חיים דוידוביץ'

חֲרֻבוֹתָם לְאֵתִים וְחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמוֹרוֹת לֹא יֵשָׂא
גוֹי אֶל גּוֹי חָרֵב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה" (ז-ג).

כל רואה יכיר, כי פרשה זו אינה נראית קשורה למקראות הקודמים אליה והבאים אחריה, בהם מדבר הנביא אודות הטעון תיקון בעם, כאשר הנביא מתאר איך יחזור המצב להיות כבתחילה. ואילו השלמות המתוארת

בפרשה - זוהי הופעה נוספת ונשגבת של השבת המצב כבראשונה, כי היא שלמות מופלאה שלא היתה מעולם.

המפרשים נדרשו לכך, ומכלל דבריהם אנו למדים, כי פרשה זו נדרשת לפניה ולאחריה. ולפי דרכנו

למדנו, כי לאחר שתיאר את הקלקול והעמדת המצב על תיקונו כבתחילה, מוסיף ישעיהו, כי באחרית הימים - לאחר תיקון כל מה שהתקלקל - מיועד להם עתיד מזהיר מאד אשר כמוהו לא נהיה מעולם, מעבר לחזרת המצב להיות כבראשונה. בשתי הפרשות שלאחריה הוא מוכיח את העם לאור חזיון זה. אבל מיקום הפרשה אינו מלמד על עיתוי התממשות חזיונה, כי אין כאן הבטחה שמיד לאחר שישובו השופטים כבראשונה יהיה הר בית ה' נכון בראש ההרים, שהרי המקרא מדגיש שהוא דבר אשר חזה ישעיהו לאחרית הימים, מה שלא נאמר על היעודים הקודמים אליו^[*].

[*] מה עוד, שכבר התבאר שחזונו ישעיהו שבחלק הראשון יועדו מתחילה לימות חוקיה, ואילו נבואה זו נאמרה לאחרית הימים. וכן כתב בהרי"ו רבי אברהם אבן עזרא, וז"ל: "זאת נבואה אחרת, גם היא דבקה. כי ציון עתה תפדה מיד סנחריב, ועוד יבוא עת שתהיה לה מעלה גדולה. והנה אמר 'באחרית הימים', והם ימי המשיח שהם אחרת ימי עולם".

פרקים ב-ד כהמשך ישיר לפרק א

בבואנו להתבונן בפרוש חזיונות ישעיהו ותוכחותיו שבפרקים ב-ד - בהתאם לעקרון שקבענו בהקדמה, ולפיו עלינו לבחון כיצד המקראות מפרשים את עצמם על-ידי שנחתור להבין את ההקשר הכולל -

בבואנו לבחון פירוש חזיונות ישעיהו ותוכחותיו שבפרקים ב-ד, נראה כי הם המשך ישיר לחזונו שבפרק א. בפרק א הובא הענין הכללי של התוכחה אשר חזה על יהודה וירושלים, כאשר הכוונה הכללית בדבריו היא להוכיח את ישראל שישוּבו

למוטב עד אשר לא יבואו ימי הרעה, כי אם לא ישובו - יענשו קשות. אמנם מבואר, כי גם אם לא ישובו, מובטח להם התיקון על-ידי שיסיר מהם ה' את אלה שגרמו לעם לתעות מדרך ה', כפי שהתבאר במאמרים הקודמים.

שלמות ג'כ"ו כבוד ה' באחרית הימים - לאחר העמדת המצב כבראשונה

הפרשה הראשונה שבפרק ב היא ה'הַדְבָּר אֲשֶׁר חָזָה יִשְׁעִיָּהוּ בֶן אֱמוּן עַל יְהוּדָה וְיִירוּשָׁלַם' (ז-ג). בה מתבאר ישעיהו על הופעה עצומה של אור ה' והדרו באחרית הימים, עד אשר אפילו הגויים יכנעו מפניו, ויבקשו ללכת בדרכיו, וזה אשר חזה: "יְהִיָּה בְאַחֲרֵית הַיָּמִים נְכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים וְנִשָּׂא מִגְבְּעוֹת וְנִהְרֹו אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם, וְהָלְכוּ עִמָּם רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלֶה אֵל הַר ה' אֵל בֵּית יְהוָה יַעֲקֹב וְיִרְנֹו מִדְּרָכָיו וְנִלְקַח בְּאַחֲרֵיתוֹ כִּי מִצֵּאת תֵצֵא תוֹרָה וְדִבְרַר ה' מִירוּשָׁלַם, וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכִתְתוּ

התיקון מתואר בפרק א בקצרה ומורחב בפרקים ג-ד

כאמור, התוכן של פרק ב כולו נכנס כבדרך אגב, להבטיח לעם כי עתיד הקב"ה להטיבו באחריותו, ולהוכיחו בעקבות העתיד להיות באחרית הימים. בפרשה שלאחריה, עמה מתחיל פרק ג', ניכר כי ישעיהו חוזר לדבריו, שבחלק השני שבפרק א. שם התבאר, כי אם לא ישובו ישראל בתשובה, יסיר ה' מהם את בעלי הרעות החולות שהחלו את העם, אלא שבפרק א' הרצה בקצרה את מה שהרחיב בפרקים ג-ד.

כי הנה בפרק א תמה ה' ואמר: 'אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמָּה, מִלֵּאֲתֵי מִשְׁפַּט צָדֵק יְלִין בָּהּ וְעֵתָה מְרַצְחִים' (66 ב). יש כאן שתי תמיהות – כלפי המקום תמה 'איכה היתה לזונה קריה נאמנה', וכלפי המצב החברתי המקולקל תמה 'מלאתי משפט צדק ילין בה - ועתה מרצחים'. ועליהם השיב, כי שתיים הנה הסיבות. האחת - 'כִּסְפֶּךָ הָיָה לְסִיגִים סְכָאךָ מְהוּל בְּמִים' (66 ט). השניה: 'שְׂרִיף סוּרְרִים וְחֻבְרֵי גַבְבִּים כְּלוּ אֹהֵב שׁוּחַ וְרָדַף וְרָדַף שְׁלֹמֹנִים יְתוּם לֹא יִשְׁפֹּטוּ וְרִיב אֲלֶמְנָה לֹא יָבֹא אֲלֵיהֶם' (66 טז). ובהעיר לב נמצא, כי 'כספך היה לסיגים' הוא הסיבה שבגינה הקריה הנאמנה כולה נראית כזונה, ואילו 'שריף סוררים' הם הסיבה לקלוקל החברתי, כאמרו 'כולו אוהב שוחד' וגו'.

וה**תיקון** לכן, אמר הנביא בשם ה' בקצרה - 'וְאֶשְׂיבָה יְדֵי עֲלִיף וְאֶצְרֹף כְּפֹר סִינִיף וְאֶסִיף כָּל בְּדִילִיף', שהוא מקביל ל'כספך היה לסיגים'. ואילו לקלוקל ראשי העם יאמר: 'וְאֶשְׂיבָה שְׁפִטִיף כְּרָאשָׁנָה וְעֵצִיף כְּבַתְחֻלָּה'. 'אחרי כן' יתקונו שני עיקרי הקלוקל האמורים, ואז 'יִקְרָא לָךְ עֵיר הַצִּדִק' מבחינה חברתית, 'קריה נאמנה' כלפי המקום. בכך יתוקן העם ממילא, כמבואר בהמשך המקראות עד סוף פרק א, וכפי שהארכנו בזה במאמרים קודמים. כלומר, ישעיהו מתמקד בתיקון שיצא מכל התהליך, ולא באופן ובדרך שהוא יעשה. והטעם לכך הוא כמו שהתבאר במאמרים קודמים, כי עיקר כוונתו בדבריו אלה הוא הבטחת התיקון.

סימוכין להנחה זו, ולפיה נבואה זו לא באה כהמשך למאורעות המובטחים קודם אליה, נמצא בכך שפרשה זו ממש ניבא גם מיכה (פסק ד) עם שינויי לשון מזעריים, "דאמר רבי יצחק סגנון אחד עולה לכמה נביאים ואין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד" (פסאדיון פט), אלא שהוא התנבא על יעוד מופלג זה בהקשר אחר. שם הוא מתנבא על חורבן ירושלים והר הבית, אשר על כך הוא מנחם את העם כי עוד עתיד להיות הר בית ה' נכון בראש ההרים וכו'. נמצאנו למדים, כי פרשה זו באה להבהיר את תכלית השלמות המיועדת בקצרה, כל פעם בהקשר אחר.

תוכחת ישעיהו לאור העתיד המזוהר

בשתי הפרשות שאחרי הפרשה אשר חזה ישעיהו, מוכיח הנביא את ישראל לאור מה שעתיד להתברר, שכאשר מתגלה אור ה' והדרו נכנעים הכל מפני פחדו והדר גאונו, ואם כן ראוי כבר מעתה לנהוג כך, מאחר וזו האמת, גם כאשר אין היא נראית בגלוי. מדבריו ניכר בבירור, שאין כאן כלל תוכחת פורענות, אלא הנביא דורש-מתחנן אליהם - 'בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכָה בְּאוּר יְהוָה' (3). ואף כאשר הוא מתאר את המצב העגום של העם, אין הוא פונה אליהם ישירות, אלא כביכול פונה אל ה' בנוכחותם, החל מאמרו 'כִּי נִטְשָׁתָה עִמָּךְ בֵּית יַעֲקֹב' - והטעם הוא משום כי הם נטשו את ה' - 'כִּי מָלְאוּ מִקְדָּם וְעַנְגִּים פְּלִשְׁתִּים וּבִילְדֵי נִכְרִים יִשְׁפִּיקוּ' (1), כשהסיבה לכך היא גאוותם ורום לבם, שהגיעה להם בעקבות ריבוי נכסיהם - 'ותמלא ארצו כסף וזהב ואין קצה לאצרתיו ותמלא ארצו סוסים ואין קצה למרכבתיו' (1), ולכן - 'ותמלא ארצו אלילים למעשה ידיו ישתחוו לאשר עשו אצבעתיו' (2), ועונשים הוא כי 'וישח אדם וישפל איש ואל תשא להם' (2).

לאחר מכן הוא מתאר איך ידברו איש אל רעהו כאשר יתגלה ה' בפחדו והדר גאונו, לאמר: 'בּוֹא בְּצוּר וְהִטְמֵן בְּעַפְרֵ מַפְנֵי פֶחַד ה' וּמְהֵדֵר גְּאֹנֹי' (3), כי 'עֵינֵי גְבוּהוֹת אֲדָם שְׁפַל וְשַׁח רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׁגַּב ה' לְבָדוּ בְיָוֵם הַהוּא' (6). בפרשה שלאחריה (3-5), האחרונה לפרק ב', מתאר ישעיהו בפרטות איך ישח גבוהת האדם וישפל רוים אנשים ויהיה נשגב ה' לבדו ביום ההוא.

כל האמור נכון ביחס לזעם ולעונש הניתך על אלו המקולקלים בגזל זונות. אלא שמלבד עצם קלקול צורת אנוש שבקלקול הסדר המדיני וריבוי הזימה - הם גם אלה המביאים את עושיהם למרוד בה'. זאת, כי אחר אלה נמשך האדם ביותר, כמו שאמר חז"ל (פגיגה יב), כי גזל ועריות נפשו של אדם מחמדטם. ואחר שנותן האדם דרוור ליצרו, על-אף שיודע שהאור מורד בזה בקונו שאסר עליו את הגזל והזימה - כיון שעבר ושנה, שוב אינו משים על לבו עול תורה ומצוות, ובא מכך לעבור על כל אשר צווהו ה'. נמצא, שכאשר באים לתקן את העם, יש לתקן תחילה שתי מגרעות אלו, הם העמדת המשפט והצדקה על מכונם, והעברת מחטיאי העם בזונות והסרת חינם.

אמנם עיקר הגורם להפרת הברית והנאמנות להקב"ה, הוא חטא הזנות, שגם הוא מושרש ביסוד הפרת ברית ונאמנות, ועל-כן כאשר תיאר הנביא בפרק א' את תכלית קלקול הזנות, אמר שהוא 'עזבם את ה'', בבחינת 'היתה לזונה קריה נאמנה', לאמר כי היותה שטופה בזימה גרמה לה להיות לזונה גם כלפי קונה. כל זה - לצד תכלית הקלקול החברתי, שהיא הרציחה - מלאתי משפט צדק ילין בה ועתה מרצחים'.

הסרת השרים הסוררים כתיקון לזעם ובעונש על מעשיהם הרעים

בפרשה זו פותח ישעיהו תחילה במה שסיים - הוא קלקול ראשי העם - ומתנבא שיסירם ה' מירושלים ומיהודה, תוך שהוא מונה אותם בפרטות - 'כי הנה הָאָדוֹן ה' צָבָא-אוֹת מְסִיר מִירוּשָׁלַם וּמִיְהוּדָה מִשְׁעַן וּמִשְׁעֵנָה כֹּל מִשְׁעַן לְחֵם וְכֹל מִשְׁעַן מִים, גְּבוּר וְאִישׁ מִלְחָמָה שׁוֹפֵט וְנָבִיא וְקָסֵם וְזֶקֶן, שֵׁר חֲמֻשִׁים וְנִשְׂוֹא פָּנִים יוֹעֵץ וְחֹכֵם חֲרָשִׁים וְגִבּוֹן לְחֵשׁ' (א-ב). ואחר כך מפרש בפרטות את אי-הסדר וחוסר ההנהגה שיווצרו כתוצאה מהסרת השופטים והמנהיגים: 'וְנָתַתִּי נְעָרִים שְׂרִיָּהִם וְתַעֲלוּלִים יִמְשְׁלוּ בָם, וְנָגַשׁ הָעָם אִישׁ בְּאִישׁ וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ יִרְהֹבוּ הַנֶּעַר בְּזֶקֶן וְהַנְּקֵלָה בְּנִכְבֵּד, כִּי יִתְפַּשׂ אִישׁ בְּאִחֵיו בֵּית אָבִיו שְׁמֵלָה לְכָה קִצְיִן תִּהְיֶה לָנוּ וְהַמְכַשְׁלָה הַזֹּאת תִּנְחַת יָדָךְ' (ג-ו).

ישעיהו אומר בזאת, כי הסרת מנהיגי העם תגרום סבל רב בירושלים וביהודה - 'כי כְּשֵׁלָה

עיקר ההשחתה וראשיתה בגזל זונות, והם הביאו למרוד בה'

בפרשה הבאה, עמה מתחיל פרק ג, חוזר ישעיהו לחזונו שבפרק א, להרחיב את דבריו ולפרשם, ולהוכיח את העם, כי אם לא ישובו בתשובה - יאלץ כביכול הקב"ה לתקנם בעצמו, ואז יענש כל עושה רשע. כי הנה כאשר התאונן ישעיהו בראשית חזונו על השחתת העם, בלטו בדבריו שני דברים שגרמו לזעם ה' ולמיאוסו את העם, וכה נאמר - 'הוי גוי הטא עם פְּכָד עֵוֹן זָרַע מְרָעִים פְּנִים מְשַׁחֲתִים עִזְבוּ אֶת ה' נֶאֱצַו אֶת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל נָזְרוּ אַחֲוֹר'. 'גוי חוטא עם כבד עוין' הוא הקדמה כללית, ובפרט אתה מוצא, כי פשיעתם היתה גם מצד קלקול מעמדם כ'ממלכת כהנים וגוי קדוש' בהיותם עתה 'זרע מרעים בני מרעים', וגם מצד עזבם את ה' כאשר 'נאצו את קדוש ישראל נזרו אחור'.

בפרשות הבאות, מבאר ישעיהו בפרטות כיצד יסיר ה' את השרים הסוררים, וכיצד יזקק את הכסף מן הסיגים והבדילים. מדבריו מבואר, כי הקלקול הישיר שנגרם על-ידי השרים הוא קלקול החברה בגזל ורציחה וכל חלאת חברת בני האדם, ואילו הקלקול שנגרם מאלו שנמשלו לסיגי הכסף הוא מה שהיו שטופים בזימה. שני קלקולים אלו היו תמיד סיבה להשחתת צלם אנוש ולסיבה לשפיכת זעם ה' עד השִׁמְד העושים אותם. דור המבול השחיתו כל בשר בזימה ומלאה הארץ חמס, עד שהשחיתם ה' מן הארץ. אנשי סדום היו רעים וחטאים לה' מאד בקלקול החברה כנודע, וגם בזימה, כפי שעולה מדרישתם מלוט - 'איה האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אותם' (בלשית יט ט). 'עד שהפך ה' את עריהם (כלה פתומאס וירל ובלק). יושבי ארץ כנען השחיתו את הארץ בזימה, לכן קץ ה' בהם (ויקרא כ ג) והקיאה אותם הארץ (שם יט טו), וגם בגזל קלקלו, וכפי שצווה כנען את בניו לאהוב את הגזל ואת הזימה ושלא ידברו אמת (פסחים קיג).

[*] וכן כל פרשת פלגש בנבעה רוויה ברמזים עבים להמאת סדום, וגם שם כמעט ונבחר שבט מישראל.

כאמור, עונש זה בא על ידי מעשה תיקון שהוא הסרת השרים השרורים, אחר שהעם לא עשו כן מעצמם אלא הלכו אחריהם, כאמרו להלך - 'עמי נגשיו מעולל ונשים משלו בו עמי מאשריך מתעים ודרך ארחתך בלעו' (ט). ועל-כן הוא מדגיש, כי הם עצמם המיטו עליהם את הרעה - 'אוי לנפשם פי גמלו להם רעה'. ועל-כן הוא מוכיח בזה את העם לאמר - 'אמרו צדיק פי טוב פי פרי מעלליהם יאכלו, אוי לרשע רע פי גמול ידיו יעשה לו' (ב-ו).

המושך באור דברי הנביא יובא במאמר הבא בעז"ה. שם נראה כיצד פרשות אלו מתאימות לדברי הגמרא במגילה (יז): אודות סדר הגאולה, שכפי שנתבאר במאמרים הקודמים - הוא מדבר בעדינא ד'לא זכו', ונראה כיצד כל המתואר בדברי הנביא יתכן גם לאחר קיבוץ גלויות. ■

ירושלם ויהודה נפל' (ב), וזה יהיה להם לעונש על שהלכו בעצת הרשעים ולא בדרך צדיקים, עד - 'כי לשונם ומעלליהם אל ה' למרות עני כבודו' (ט), שמקביל לשיא הקלקול המתואר בחלק האחרון שבתאור קלקול העם בראשית חזון ישעיהו - 'נאצו את קדוש ישראל נזורו אחרו'. ומפרש עוד, כי מה שהביאם למרידה נוראה כל-כך, הוא כי 'הקרת פניהם ענתה בם וחסאתם סדם הגידו לא כחדו', והן שתי השחיתויות הנקובות מעלה. 'הכרת פניהם ענתה בם' היא ענות פניהם, שהיא המביאה אותם לחטוא, כמו שאמר חז"ל (מס' דין לך פ"ו ה"ט) - 'כל מי שאין לו כושת פנים במהרה הוא חוטא, שנאמר הכרת פניהם ענתה בם'. ועיקר החטא הבא מענות פנים הוא בזנות, כמו שכתב בח"ג (ס' כט, וע"ע פסחים מט: מ"ט כ). 'וחטאתם כסדום הגידו' - כנגד החטאים שבין אדם לחברו, כמו שכתב כאן המלבי"ם, כי הוא היה עיקר רעת סדום.

כחלק מהפעילות המבורכת להגדלת השמחה בירושלים המקודשת, נערכה שמחה מיוחדת עלידי 'קדושת ציון' בשיתוף כולל 'צילו של היכל' בראשות הגר"א ובנצל שליט"א, בה זכינו לשמחה ולרקוד יחדיו לפני ה', ובעזרתו ניזכה בשנה הבאה לשמחה כולנו יחד בבית מקדשנו ותפארתנו. לפניכם תמונות מהשמחה.

חיים שיש בהם

רחבות הדעת בקהילה צעירה ותוססת

יותר ויותר משפחות אנ"ש איכותיות, בוחרות לגור ברחבות הדעת ומנחות הנפש, לצד מוסדות לימוד איכותיים, בתי מדרש שוקקים וחיי קהילה תוססים.

'אפי קפיטל' בונה את שכונת הקוטג'ים 'אפי בעמנואל' וזו ההזדמנות שלכם להגשים חלום.

קוטג' מפואר עם גינה רחבת ידיים, הבנוי בסטנדרטים הגבוהים ביותר החל משלב התכנון המוקדם, הביצוע ורמת גמר גבוהה לצד סביבה צעירה וקהילתית. **ככה בדיוק אתם רוצים לחיות. חיים שיש בהם.**

אפי
בעמנואל

*3363
effi.co.il

אפי קפיטל
נד"ן

